

370

2026 gegužė #162

**DAINININKĖ
LINA ŠTALYTĖ:
NORĖJAU ATSIDURTI
TEN, KUR VISKAS
ĪMANOMA**

**UKRAINIEČIŲ
MENININKĖ SOFIJA
HORBAČEVSKA:
EGZISTUOJAME
SAVO EKOSISTEMOS
VIDUJE**

**MATAS DIRGINČIUS:
NEBEUŽTENKA
BŪTI GERAM
VIENOJE SRITYJE**

**MUZIKANTĖS
DOMINYKOS MAILIŪTĖS
KELIAS – TARP DŽIAZO
IR FILOSOFIJOS**

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija – Tavo kelias pirmyn!

Ar kada nors svajojai apie karjerą, kurios siekdamas ne tik augtum kaip lyderis, bet ir tiesiogiai prisidėtum prie Lietuvos saugumo ir gynybos?

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija (LKA) siūlo unikalią galimybę tai įgyvendinti – čia universitetinės studijos dera su kariniu rengimu, o žinios virsta veiksmais.

DVI STUDIJŲ PROGRAMOS – VIENAS TIKSLAS

LKA siūlomos dvi Gynybos studijų krypties bakalauro programos:

- **Gynybos studijos**
- **Gynybos technologijos**

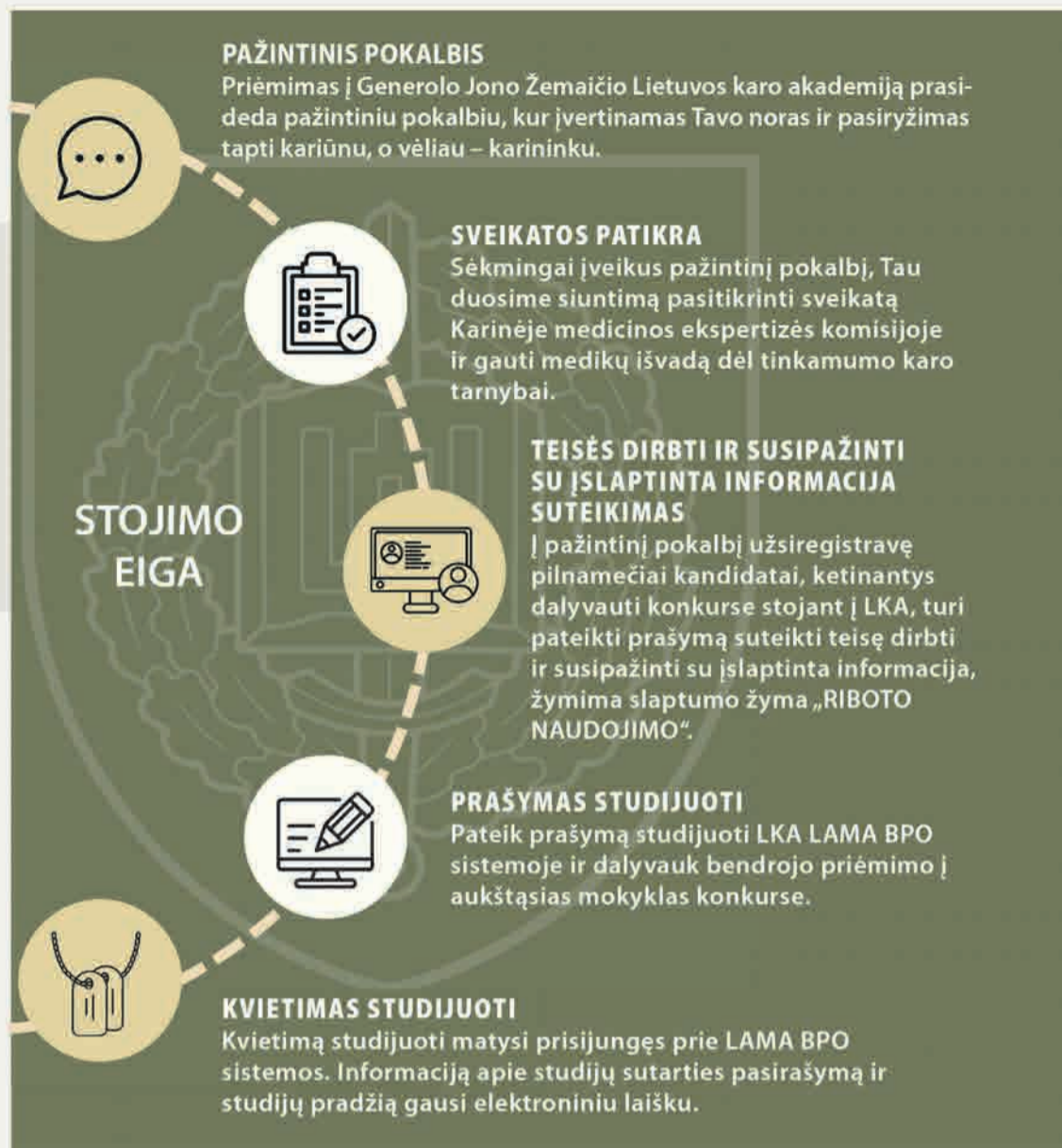
Abiejų kryptių studijos prasideda Baziniu kario kursu, trukančiu 11 savaičių, paskui mokoma bendrųjų studijų dalykų.

Pirmo kurso kariūnai turi galimybę tęsti studijas VILNIUS TECH ir įgyti KAS reikalingas specialybes: orlaivių pilotavimo, transporto inžinerijos, kibernetinio saugumo ir ryšių technologijų (rengiami karininkai Karinėms oro ir Karinėms jūrų pajėgoms).

Į profesinę karo tarnybą pakviečiami visi LKA absolventai, atitinkantys keliamus reikalavimus.

KRITERIJAI STOJANTIESIEMS:

- **amžius – 18–30 metų;**
- **Lietuvos Respublikos pilietybė;**
- **teigiama Karinės medicinos ekspertizės komisijos išvada;**
- **išlaikyti privalomieji valstybiniai egzaminai** (lietuvių k., matematikos ir pasirenkamasis – rekomenduojama anglų k.).

Studijuojantiems LKA būsimiems karininkams suteikiama gyvenamoji vieta (kariūnai gyvena po 3–4), maitinimas, apranga, kario ekipuotė, mokama stipendija. Įstoję į pirmą kursą kariūnai gauna 580 eurų stipendiją, kuri nuosekliai didėja ir ketvirto kurso antrame semestre siekia 1 480 eurų.

STUDIJUODAMAS TURĖSI VISAS GALIMYBES TOBULĖTI

LKA kariūnams sudarytos išskirtinės sąlygos tobulėti – Tavęs lauks šios neformaliojo švietimo veiklos:

- **profesinės** – Žvalgų ir Dronų gildijos, kiti būreliai;
- **sporto** – kovinės savigynos, sportinio šaudymo ar kitų sporto šakų treniruotės;
- **meninės** – LKA choras „Kariūnas“, kariūnų roko grupė „Vėtra“, galimybė mokytis šokių, estetikos, dailės, literatūros ir kitų menų.

LKA yra unikali vieta, kur jauni žmonės tampa karininkais, atsakingais už savo šalies ateitį. Jie čia atranda savo stipriąsias puses ir yra pasirengę didžiausiems iššūkiams tiek asmeniniame gyvenime, tiek tarnyboje.

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija – vieta, kurioje lyderystė yra gyvenimo būdas!

Nori studijuoti?
Pasikalbėkime!

» Kompetencijų vertinimo ir komplektavimo centras
Tel. +370 682 31 072, el. p. lka.atranka@mil.lt, www.lka.lt

KETURIOLIKTAS LAIŠKAS IŠ UKRAINOS: UKRAINOS ŽYDĖJIMO METAS

Tekstas ir nuotraukos Tomo Ivanausko

Š iandien – gegužės 10-oji. Rašau šį laišką iš šviežiai nulyto Kyjivo. Atrodo, kad lietus nulijo visą tą nerimą, kuris tyrojo iki vakar dienos. Visi laukė, kas gi bus tą ypatingą gegužės 9-ąją. Visi bauginosi, skaitė įvairiausius straipsnius, galvojo, kur gi čia dabar reikės slėptis nuo tų ruskių raketų ir... kaip tame Oskaro Koršunovo spektaklyje arba „Kamanių šilelio“ dainoje – nieko neįvyko. Na, gerai, sutinku, nereikia užsiliūliuoti ta ramybe, visko dar gali būti. Ruskiams jokie skirtumo, kurią dieną leisti raketą, pas juos tam išieginų nėra, nebent pritrūktų raketų, ko jiems ir linkiu iš visos širdies. Tačiau, kaip sako mano interviu herojė Sofija, – ukrainiečiai, kaip chameleonai, prie visko prisitaiko.

Ukraina ir toliau žydi. Žydi alyvos, tulpės, kaštonai, žydi vėliavos miestų aikštėse ir kapinėse. Žydi kultūra. O. Koršunovo vardą paminėjau ne šiaip sau. Jis, kaip ir kiti lietuvių kūrėjai, prie Ukrainos kultūros žydėjimo gana reikšmingai prisideda. Ne tik savo vizitais, statomais spektakliais, bet ir vaizdo reportažais. Šiuo metu, kai rašau šį laišką, Kyjive vyksta tarptautinis teatro festivalis KI FEST, kurio sumanytoja ir vadovė yra Ukrainos lietuvė Kristina Kisielovaitė. Į jį pakviestas ne tik O. Koršunovas, bet ir Jaunimo teatro vadovas Audronis Liuga bei jaunieji režisieriai Justinas Vinciušas ir Karolis Zająskas. Festivalyje buvo parodytas vienintelis kūrinys iš užsienio – Loros Kmieliauskaitės, Dominyko Digimo ir Kristijono Dirsės audiovizualinis performansas „This Order goes Wrong“. Filmuoti veteranų teatro spektaklio atvyksta Nerijus Milerius. Menininkė ir kuratorė Paulina Eglė Pukytė šiuo metu dirba su Kyjivo memorialinio rezervato „Babyn Jar“ kuratoriais ir rengia projektą Holokausto 85-mečiui paminėti. Žodžiu, kaip sakė Oskaras, lietuviški kultūriniai dronai yra daug taiklesni nei... Na, patys žinote, kieno. Nesinori nei tų pavadinimų, nei tų šalių minėti.

Tai dar ne viskas. Gegužės 15–17 d. Lvive vyks jau antrosios Vilniaus dienos Lvive. Jame lietuviškas kultūrinis desantas taip pat įspūdingas: „Vilnius Jazz Ensemble“, OKT spektaklis „Šventoji“, toliau apdovanojimus renkan-

tis nuostabus Gabrielės Urbonaitės filmas „Renovacija“, neseniai ukrainiečių kalba išleistas Danutės Gailienės knygos „Ką jie mums padarė“ pristatymas, Virgilijaus Usinavičiaus-Augulio fotografijų paroda „Mano Vilnius“, jau minėtas audiovizualinis performansas „This Order goes Wrong“. Ir visa tai tik per tris dienas. Ech... duotų mums kas nors tą sumą, kiek kainuoja viena ruskių raketa, dar ne tiek padarytume. Šlovė kultūrai ir šlovė Ukrainai!

NUO REDAKCIJOS: Prisidedame prie mūsų bendraautorio, Lietuvos kultūros atašė Ukrainoje T. Ivanausko palinkėjimų kultūrai ir Ukrainai ir pirmiausia kviečiame perskaityti įkvepiantį interviu su ukrainiečių menininke Sofija Horbačevska. Taip pat šiame numeryje rasite pokalbius su džiazo muzikante Dominyka Mailiūte, tarp Lietuvos ir Paryžiaus gyvenančia dainininke Lina Štalyte, režisieriumi ir aktoriumi Matu Dirginčiumi, muzikos žurnalistu iš Lenkijos Jareku Szubrychtu. Mūsų mados ekspertė dr. Kristina Stankevičiūtė po viešnagės parodoje Paryžiuje parengė vertingą straipsnį apie dizainerį Azzedine'ą Alaïa'ą, o kita bendraautorė Banga Elena Kniukštaitė pasidalijo įspūdingais iš MO muziejaus parodos „Zen Z. Viskas vienu metu“.

Gero skaitymo!

NUMERIO BENDRADARBAI:

JONAS BRAŠKYS
KLAUSO MUZIKA,
KAD JUMS NEREIKĖTŲ

GODA DAPŠYTĖ-ŠLEKTAVIČIENĖ
TAMSTA DAKTARĖ, NAUJOSIOS
KARTOS TEATRO KRITIKĖ

TOMAS IVANAUSKAS
LAIŠKARAŠYS IŠ UKRAINOS

INGRIDA JANKAUSKAITĖ
TEATRO SKYRIAUS VEDĖJA

ELENA BANGA KNIUKŠTAITĖ
VIZUALIŲJŲ MENŲ SRITIES TYRĖJA

KRISTINA STANKEVIČIŪTĖ
MOKSLŲ DAKTARĖ,
MADOS MITŲ ATSKLEIDĖJA

TOMA VIDUGIRYTĖ
PAŽENGUSI MELOMANĖ

Viršelyje – dainininkė Lina Štalytė.
„Hi Visual Creatives“ nuotr.

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

2026 m. Medijų rėmimo fondas
žurnalo veiklai skyrė 31 904 Eur,
projektui „Kultūros ir meno gidas
jaunimui leidinyje „370“ –
40 000 Eur.

+

+

370
ISSN 2029-7408
370.diena.lt

Vyriausioji redaktorė
Jurgita Kviliūnaitė Dogan
370@kaunodiena.lt

Maketavimas
Vaida Dosinienė

Reklamos skyrius
Erika Nakutienė
8 698 20578
e.nakutiene@kaunodiena.lt

Leidėjas
UAB „Sunra“

Spaudė
UAB „Polska Press Sp. zo.o“
Tiražas
13 500

370 už reklamų turinį neatsako
#162, gegužė, 2026

Reklaminiai straipsniai
žymimi **OZE**

+

+

DAINININKĖ LINA ŠTALYTĖ: ATSIDURTI TEN, KUR VISKAS

Rašė Toma Vidugirytė

Lina Štalytė yra lietuvių dainininkė ir dainų autorė, jau keturiolika metų gyvenanti tarp Paryžiaus ir Lietuvos. Su Lina kalbėjome apie jos kelią į muziką ir kūrybą, apie vietas prasiskleisti paieškas ir apie jos debiutinį albumą „Vasaros naktys“, kupiną nostalgijos gimtinei. Žinoma, su Lina pakalbėjome ir apie tai, kaip Paryžius pakeitė jos kūrybinių skambesį ir ją pačią.

– Kaip susidomėjai muzika?

– Jau darželyje dainavau. Man atrodė, kad tai labai gražus būdas užmegzti ryšį su kitais žmonėmis ir pajusti jį kartu su visais.

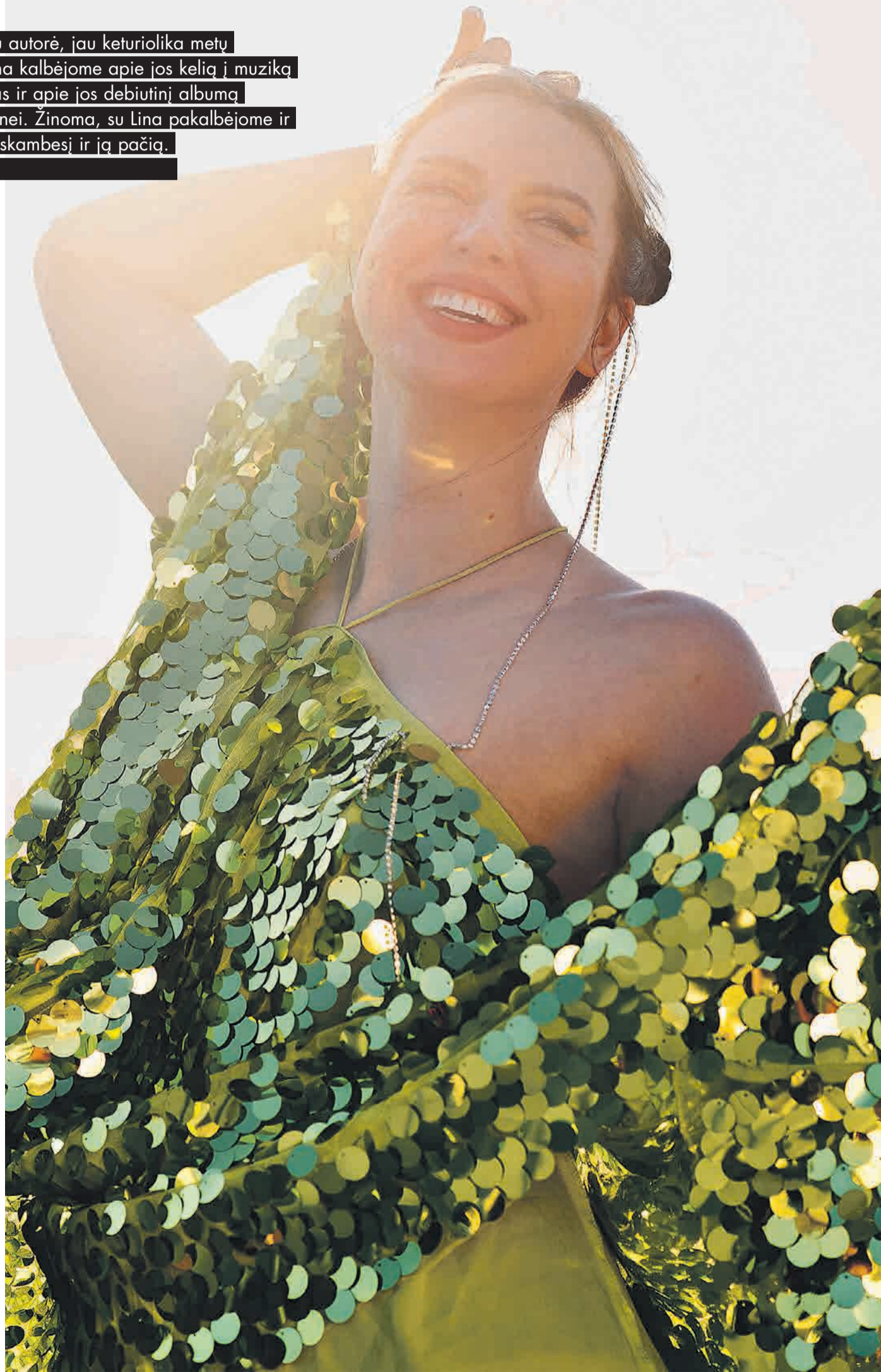
Prisimenu, radau savo septynmetės nuotrauką, kurioje dainuoju vakarėlyje, į kurią mano tėvai buvo pakvietę gyvai grojančius muzikantus. Tada pirmą kartą laikiau mikrofoną rankoje – jaučiausi sužavėta ir labai dėkinga, kad galiausiai daryti. Man buvo aštuoneri, kai pasakiau tėvams, kad labai noriu lankyti muzikos mokyklą. Būdama aštuonmetė, ėjau iš Naujamiesčio į Senamiestyje esančią muzikos mokyklą ir didžiavausi savimi. Vėliau paprasčiau tėvų, kad nupirktų pianiną, – jis iki šiol stovi mano namuose.

Mane labai jaudino galimybė dainuoti su kitais, daryti ką nors kartu, todėl pradėjau lankyti chorą. Man buvo dvylika metų, kai pirmą kartą su choru nuvykome į Vokietiją ir dainavome kartu su visais – galingas jausmas – būti tokios bendros patirties dalimi. Nuo tada norėjau dainuoti vis daugiau, surasti savo balsą ir savo būdą išreikšti tai, ką jaučiu, ir taip pradėjau rašyti dainas.

– Lietuvoje bene pirmą kartą plačiai pristatė savo kūrybą televizijos projekte, kai prieš porą metų dalyvavai „Eurovizijos“ atrankoje su savo sukurta daina „Perfect“. Ko išmokė ši patirtis? Kas buvo sunkiausia: scena, konkurencija ar vidinis spaudimas?

– Pamačiau, kiek daug ruoštis reikia kiekvienam projektui. Supratau, kad turėjau polinkį spausti save ir siekti rezultatų neatsižvelgdama į savo savijautą. Daviau sau mėnesį pasiruošti ir jaučiausi įgalinta tos minties, bet save išsekinau. Pasiruošti reikia daugiau laiko. Reikia laiko surasti ir surburti tinkamus žmones aplink, įsitikinti, kad darau tinkamus pasirinkimus. Prancūziškai sakome „ressentir les choses“. Manau, būtent to man trūko, tačiau niekada nesigailėjau. Buvau be galo dėkinga komandai, kuri įdėjo daug pastangų ir energijos. Dalyvauti tokiame projekte tikrai reikėjo daug drąsos, tačiau labai didžiavausi galėdama dainuoti dainą, kurią parašiau. Ši patirtis man suteikė žinojimą, kad galiausiai padaryti ir man patinka dalyvauti televizijos projektuose.

Abygaelle Berfinat nuotr.

NORĖJAU IMANOMA

Damieno Paillardo nuotr.

Damieno Paillardo nuotr.

Sunkiausia buvo spausti save. Tikiuosi, kad jei kitą kartą dalyvausiu, būsiu švelnesnė, rūpestingesnė sau ir priminsiu sau, kad turiu tik vieną kūną ir noriu juo rūpintis.

– Gal jau yra norų ar planų dalyvauti kituose televizijos projektuose?

– Man patinka tikslumo būtinybė, būti personažu, kurti istoriją, kviesti žmones jausti, su šviesomis, garsu ir kostiumais panardinti juos į istorijos pasakojimą. Dalyvaudama projekte jaučiausi labai gyva. Nekantrauju dalyvauti daugiau tokių projektų ir pateikti ką nors, ką publika galėtų pajusti ir būti sujaudinta. Labai norėčiau dalyvauti – ypač tuose, kuriuose galėčiau dainuoti lietuviškai. Tai vienas iš mano tikslų.

Yra kelios laidos, kurios mane domina. Pavyzdžiui, „Dainuoju Lietuvą“, kur naujai perdainuojamos senesnės lietuviškos dainos. Arba tokios laidos, kur galiu kalbėti apie savo kelią ir pasidalyti savo istorija. Arba kiti šou Lietuvoje, kur atliekant kūrinį reikia sukurti personažą ir leisti publikai pajusti emocijų, – tai mane be galo domina.

– Kaip susiformavo Tavo balso skambesys ir įvaizdis? Gal buvo konkretus momentas ar žmogus, kuris stipriausiai nulėmė Tavo balso dabartinį skambesį?

– Kai buvau paauglė, turėjau dievų. Analizavau jų balsų skambesį, vaizdo klipus, sukneles, žmones, su kuriais jie dirbo, ir istorijas, kurias pasakojo. Buvau Björk gerbėja ir kažkuria prasme įsimylėjau Michėlį Gondry, kuris jai kūrė vaizdo klipus. Juk gali turėti dainą, muziką ir tada sukurti visai kitą visatą, sujungdamas vaizdą, šviesas, pasakojimą, vietą, dekoracijas... Björk sukurtas personažas mane labai įkvėpė.

Buvo ir kitų atlikėjų, kurie tikrai paliko žymę manyje, pavyzdžiui, Regina Spektor ir Tori Amos. Jų dėka pajaučiau, ką noriu perteikti scenoje, – būti pasitikinti ir kartu pažeidžiama. Taip pat buvo keli vyriški balsai, kurie giliai palietė mano širdį, pavyzdžiui, Jeffas Buckley. Patiko drama ir skausmas „Nirvanos“ dainose. Mane visada labai žavėdavo tragiškos atlikėjų istorijos, pavyzdžiui, Billie Holiday. Taigi kažkaip susiejau, kad, būdamas atlikėju, turi kentėti. Prireikė daug laiko atsiriboti nuo tos minties ir suprasti, kad atlikėjui nebūtina kentėti, net jei gyvenimas yra sunkus.

Mane savo skambesiu paveikė „Spice Girls“, Britney Spears, Christina Aguilera, Alicia Keys, Stevie Wonderis, „Maroon 5“, „Red Hot Chili Peppers“, „Jamiroquai“ ir kt. MTV žiūrėjau be persoto ir taip gimė troškimas sujungti mu-

zika su vaizdais, drabužiais, šokių. Norėjosi visko kartu ir kad žiūrovas būtų su manimi toje kelionėje. Tai tikriausiai matoma ir mano vaizdo klipuose. Jie labai spalvingi, gyvi, tiek daug juose vyksta, – labai džiaugiuosi, kad juos sukūriau.

Dar, pamenu, klausydavau atlikėjos Indios Arie ir galvojau – man patinka jos balso skambesys ir tai, kokia ji jausminga, laisva, ir jos temos apie moteriškumą, apie savęs įgalinimą... Tai mane taip įkvėpė ir net keliems žmonėms sakiau, kad taip noriu skambėti, tokią energiją perteikti. Keli muzikantai tada man sakė, kad niekada taip nebus, esu visiškai kitokia ir neturiu nieko bendro. Šios ribojančios mintys atėjo iš išorės, bet galbūt jos atspindėjo ir mano vidines baimes – kad nesu pakankamai gera ir nesugebėsiu pasiekti to pasitikėjimo ir balso lavravimo lygio, kurio tikėjausi. Šiandien žinau, kad savo balsą suradau.

Jau tada jaučiau, kad, norint augti, reikia ■■■■■ atsitraukti nuo savo ribojančių minčių. Reikia atsidurti tokioje aplinkoje, kur galėčiau jaustis taip, lyg viskas būtų įmanoma, išbandyti skirtingus dalykus, tyrinėti ir būti, kuo tik noriu. Tai buvo viena iš priežasčių, kodėl išvykau į Prancūziją.

– Gyveni Prancūzijoje. Kas ten nuvedė? Kuo išskirtinė Tau ši šalis?

– Taip, gyvenu Paryžiuje, bet ne vien jame. Beveik pusę laiko praleidžiu keliaudama. Pavyzdžiui, dabar esu Lietuvoje ir mane tai labai įgalina. Man nereikia daug rūpintis, kur esu geografiškai, nes mano darbas yra nuotolinis. Būti savo gimtajame mieste su tėvais, su gamta, gyventi netoli miško, galėti išeiti į lauką ir vaikščioti basomis ant žemės – tai mane įkrauna ir to man tikrai trūksta gyvenant Paryžiuje. Taip pat turėti šeimą, draugus ir bendruomenę aplink save... Turiu draugų Paryžiuje ir tai nuostabu, bet mes retai matomės. Daug mano draugų taip pat yra atlikėjai ir mes daug laiko praleidžiame gastroliuodami. Žinoma, susiskambiname, apsiukeičiame balso žinutėmis, bet tai ne tas pats, kaip dalytis kasdienybėje su kitu žmogumi. Štai kodėl keturiolika metų Paryžiuje tapo labai ilga patirtimi.

Pradžioje klausiau savęs – kur važiuoti? Labai norėjau studijuoti džiažą ir tapti savo balso eksperte. Galvojau apie JAV, bet tai atrodė labai toli ir neprieinama, brangu. Pradėjau dairytis Europoje, bet pasidarė šiek tiek ne drašu. Buvau ką tik baigusi bakalaurą ir, prieš studijuodama psichologijos magistrą, nusprendžiau pasiimti vienu metų pertrauką, kad išsiaiškinčiau, ar muzika – mano kelias.

Damieno Paillardo nuotr.

Abygaelle Bertinat nuotr.

Pažinojau daug žmonių Stokholme ir nusprendžiau vykti į Švediją, groti gatvėse ir pažiūrėti, kokios galimybės studijuoti. Buvo įdomu, bet supratau, kad Švedija – ne man. Pasukui nuvažiauvau į Barseloną. Ten taip saulėta, šilta, žmonės malonūs. Ten buvo tikrai gerai, bet taip pat sudėtinga studijuoti, gana brangu, ir ta sunki katalonų kalba... Buvau ant ribos – galbūt grįžti į Lietuvą ir savaip jaustis nevykėle, nes neradau, kur studijuoti.

Tada pagalvojau, kad galėčiau pabandyti grįžti į Prancūziją. Studijuodama psichologiją metus mokiausi Ruane pagal „Erasmus“ programą ir išmokau kalbą. Tada galvojau, kad niekada negrįšiu, nes prancūzai labai savotiški, ypač Paryžiuje. Jie gana užsispyrę, ne tokie draugiški ir atviri. Paryžius

PRANCŪZAMS LABAI ĮDOMU SUŽINOTI, KAD ESU LIETUVĖ.

man neatrodė vieta, kur visi laukiami, o aš užaugau bendruomenėse. Paryžius buvo to priešingybė, bet reikėjo rinktis: likti Paryžiuje arba grįžti į Lietuvą. Pasakiau: gerai, pabandykime dar kartą, ir susisiekiu su draugais iš Ruano. Daug jų persikraustė į Paryžių ir galėjau apsisėti pas juos. Lietuvė draugė iš lindihopo bendruomenės pasakė, kad restorane, kuriame dirba, ieško naujų žmonių. Pajutau, kad Paryžius pradeda atverti man savo rankas, ir tai jaudino. Vis dėlto prireikė trejų metų, kad prisitaikčiau. Dažnai jaučiausi nesu-prasta, nes visada sakiau, ką galvoju, o prancūzai taip nesielgia.

Vis dėlto Paryžiuje man patinka daugiakultūriškumas, jo muzikos turtingumas. Žmonės visur groja, net parkuose. Tai mane absoliučiai įkvėpė. Šiandien žinau, kiek daug išmokau ir kiek daug galimybių Prancūzija man davė. Niekada nenustosiu dėkoti už tai. Po keturiolikos metų vis dar ten esu, suradau savo bendruomenę, įkūriau dainavimo mokyklą. Anksčiau man buvo sunku sustoti dirbti. Prancūzai man parodė, kaip atsipalaiduoti, kaip ramiai praleisti laiką, ilgai pietauti ir reguliariai daryti arbatos ar kavos pertraukas. Taip pat jie turi tiek daug kultūros, moka švęsti. Tai labai geras priminimas tiesiog išeiti iš namų, susitikti su žmonėmis, užmegzti ryšius ir mėgautis gyvenimu.

– Kokią įtaką ši šalis padarė Tavo balso skambesiu ir kūrybai?

– Jaučiu, kad tapau šiek tiek moteriškesnė savo skambesiu ir kūryba. Paryžiuje sutikau žmonių, dėl kurių rašiau meilės ir išsiskyrimo dainas. Taip, temos, kuriomis kalbu, yra paveiktos feministinio judėjimo. Kova už moters teises Paryžiuje nepaprastai stipri. Tai mane tikrai paveikė ir padėjo labiau didžiulis tuo, kas esu, ką pasiekiau. Prancūzija mane išmokė būti atviresnė, drįsti būti labiau pažeidžiamai ir bendradarbiauti su kitais.

Taip pat išmokė parodyti, iš kur esu kilusi ir kas esu. Prancūzams labai įdomu sužinoti, kad esu lietuvė. Jie iš tikrųjų atviri ir smalsūs – nori, kad dainuočiau lietuviškai, nori sužinoti apie mano šalį, skirtumus tarp lietuvių ir prancūzų. Iš pradžių galvojau, kad turiu slėpti šią savo dalį ir kad ji visai nebus vertinama Prancūzijoje. Vis dėlto, kai pradėjau kalbėti apie savo šaknis, paveldą, dainuoti lietuviškai, pamačiau, kaip stipriai tai paliečia žmones ir jie mane palaiko. Žinoma, daug priklausau ir nuo sugebėjimo pasakoti, bet didžiuojuosi galėdama pristatyti Lietuvos vardą Prancūzijoje.

Kartu supratau, kaip man trūksta namų – Lietuvos. Daug mano dainų nuspalvintos nostalgija gimtinei. Nostalgija vaikystės namams, noru sugrįžti į tą absoliutaus pasitikėjimo būseną ir naivumą, kai atrodė, kad viskas įmanoma. Daina „Vasaros naktys“ buvo ypač svarbi, nes ji – ir apie vasaras Lietuvoje.

– Šių metų vasarį pristatei artėjančiai vasarai puikiai tinkantį albumą „Vasaros naktys“. Papasakok mums jo istoriją...

– Pradėjau jį rašyti angliškai, bet po dalyvavimo „Eurovizijos“ atrankoje Lietuvoje, panorau išversti jį į lietuvių kalbą. Tai man suteikė tiek daug malonumo ir leido iš naujo pajusti dainas dar giliau. Galvojau, kad išversiu labai greitai, bet užtruko pusantros metų. „Vasaros naktys“ – geriausi mano vasarų Lietuvoje prisiminimai, kai leidau laiką su draugais prie jūros.

Šio albumo kūrybą lydėjo koproduiseris Lefas Germentlis. Jis padėjo kurti aranžuotes ir be galo manimi pasitikėjo. Įrašiau albumą nuotoliniu būdu kartu su prodiuseriu, kuris gyvena Londone. Nuo pat pandemijos dirbame nuotoliniu būdu ir esu labai dėkinga, kad mums pavyksta dirbti iš bet kur be pertraukų. Jaučiu, kad norėčiau rasti žmonių, su kuriais galėčiau kartu rašyti, kurti ir prodiusuoti gyvai – šiuo metu kreipiuosi į lietuvių autorius, nes noriu kurti kartu.

– Kaip sekasi debiutinio lietuviško albumo (pirmuose dvejuose albumuose dainavai angliškai) kelionė? Kaip jis vertinamas gerbėjų ir kaip plačiai sklinda?

– Labai gera žinoti, kad dainos sukasi radijuje ir jau planuojami koncertai Lietuvoje. Albumas platinamas ne tik Lietuvoje (fono.lt, greenlp.lt), bet ir Prancūzijoje, didžiausiose muzikos ir knygų parduotuvėse „Fnac“. Pristatėme albumą Lietuvos bendruomenėms skirtinguose Prancūzijos miestuose, taip pat bendruomenėms už Prancūzijos ribų.

Mintis įrašyti albumą gana greitai pasirodė įmanoma. Svarbiausia – duoti sau terminą, nes visada galima rasti kitų darbų. Net jei užtrukau šiek tiek laiko, vis tiek jaučiausi produktyvi ir tai mane be galo džiugino.

Dalijausi šiuo noru išleisti lietuvišką albumą su artimaisiais ir klausytojais, bet tai buvo abstraktu ir procesas užtruko. Kai albumas išėjo, žmonės sakė: „Lina, prisimenu, sakei, kad nori tai padaryti, ir štai – padarei. Neįtikėtina.“ Tai buvo viena iš dovanų – žmonės, kurie mane palaikė, ir, kai buvau Muzikos salėje, daug jų atėjo manęs pasveikinti. Seniai norėjau dainuoti lietuviškai, grįžti prie savo šaknų ir džiaugiuosi, kad nuėjau iki galo, įrodžiau pati sau, kad galiu tai padaryti.

– Kurią albumo dainą laikytum vasaros hitu arba siūlytum klausyti artėjančią vasarą?

– „Vasaros naktys“ ir „Myliu savo kūną“ – abi labai vasariškos ir, tikiuosi, lydės žmones saulėtomis dienomis.

„Vasaros naktys“ leidžia susiliesti su pirmaisiais vasaros prisiminimais – kai esi be tėvų, atrandi savo nepriklausomybę, pirmąją meilę. Prisiminimai, kurie liks visam laikui.

„Myliu savo kūną“ – ypač stipri, nes kviečia sulėtinti tempą, sustoti, skirti penkias minutes sau kiekvieną rytą. Ji kviečia sustabdyti laiką ir pasimėgauti dabarties akimirka be tikslo, be reikalo kur nors bėgti, negalvojant apie savo darbų sąrašą. Man ši daina suteikia jėgų.

– Kokie tolesni Tavo planai?

– Linkiu sau surengti daug koncertų ir Lietuvoje, ir Prancūzijoje. Noriu toliau koncentruotis į žmogiškus santykius, kuriuos kuriu savo kelyje kaip atlikėja ir kaip žmogus. Taip pat teikti pirmenybę buvimui su artimais žmonėmis. Linkiu sau toliau pristatyti albumą „Vasaros naktys“, kad dar daugiau žmonių galėtų jį atrasti ir juo mėgautis, bei be streso užbaigti kitą savo albumą.

Toliau laukia koncertai. Gegužės 28 d. vyks pasirodymas mano gimtajame mieste – Mažeikiuose, o liepos 2 d. – ir Paryžiuje. Tikiuosi, bus galimybė koncertuoti ir Vilniuje. Jei norite mane pamatyti gimtajame mieste, nedvejokite. Priešingu atveju – pasimatykime Paryžiuje!

„Hi Visual Creatives“ nuotr.

Surask savo atostogų kryptį

T M A L D Y V A I K C
E G I P T A S Y T E H
N Š K O R F U V A N L
E D R G L M B E L I M
R T E K T U R K I J A
I D T C A K S N J A R
F O A Ę P M A L A G A
È G H D A Y K E A U F
S L O K B A L I S L E
P M A D E I R A R F V

MAKALIUS
UŽKELIAUK PASAULĮ

MATAS DIRGINČIUS: NEBEUŽTENKA BŪTI GERAM VIENOJE SRITYJE

Kalbino Ingrida Jankauskaitė

Režisūrą studijuojantis, vaidybos užsiėmimus jaunimui vedantis aktorius Matas Dirginčius į teatrą atėjo vedamas smalsumo ir aplinkybių. Pirmieji susitikimai su scena jam atvėrė kitokį pasaulio matymą – teatrą kaip būdą kalbėti apie tai, kas kasdienybėje lieka nutylėta. Su Matu kalbamės apie perspektyvas teatre ir kine, studijas, atsitiktinumus, kūrybiškumą, dėstymą ir tai, kaip keičiasi santykis su profesija augant patirčiai.

– Kodėl nusprendei pasirinkti vaidybos studijas?

– Kai pagalvoju, tai nebuvo vien mano pasirinkimas – didele dalimi mane paveikė gero bičiulio svajonė būti teatre ir tapti aktoriumi. Jis man pravėrė duris į teatro pasaulį. Susidomėjau teatro nežabotumu, kuris buvo ganėtinai priešingas mano paauglystės pasaulio suvokimui. Atvykęs į Vilnių ir pamatęs pirmuosius spektaklius, supratau, kad suaugusiųjų pasaulyje egzistuoja tie patys aspektai, kaip ir mūsų, paauglių, pasaulyje. Teatre mane sudomino išsilaisvinimo jausmas ir galimybė atvirai, nesislepiant nerti į temas, kurias kasdienybėje slėpdavome vieni nuo kitų: suaugusieji – nuo paauglių ir atvirkščiai.

Kadangi mano artimiausioje aplinkoje nebuvo profesinį menininko kelią pasirinkusių žmonių, tai atrodė kaip kitokio, rutinos neturintio gyvenimo būdo pasirinkimas, nors dabar suprantu, kad tai klaidingas įsivaizdavimas. Mėgstu filosofą Byung-Chul Haną. Vienas jo pastebėjimų yra toks, kad šiuolaikinio žmogaus gyvenime nebėra rutinos, o tai tampa dar didesne rutina, nesibaigiančiu savęs išnaudojimu siekiant radikalaus produktyvumo, suvokiant, kad galimybės yra beribės. Galiausiai tai baigiasi milžinišku nuovargiu ir perdegimu. Juk dabar neturime darbo pradžios ir pabaigos, gyvename nuolatiniame judėjime, kuriame nebėra atskaitos taškų, poilsio dienų ar užbaigtumo, nuo vieno projekto iki kito. Atsiduriame keistoje būsenoje, kurioje nebėra laiko.

– Kaip atsimeni studijas Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje?

– Į Vilnių atvykau su labai aiškiu tikslu – tapti aktoriumi. Tai man padėjo susikurti pagrindą ir šiandien gyventi iš savo profesijos, bet, atsigręžus atgal, gaila to, kas liko už borto: nutrūkusių draugysčių, neišnaudotų progų ir laiko, kurio neskyriau tiems, kurių jau nebėra. Siekti tikslų svarbu, bet vargu ar dėl jų verta paaukoti visa kita.

Iš studijų nelabai daug ką prisimenu – buvau labai susikoncentravęs, tuomet neišvengiamai atsiranda stresas, nuolatinis bandymas įrodyti savo galimybes, noras būti pamatytam, įvertintam, pakviestam, priimti visus pasiūlymus. Man atrodo, tai sukėlė tokį atminties rūką. Tačiau tikrai neprisimenu akademijos kaip traumuojančios patirties – mūsų kursui labai pasisekė, kad turėjome itin pedagogiškus dėstytojus Vidą Bareikį ir Algirdą Latėną.

– Ką jų paskaitos Tau suteikė?

– V. Bareikis akcentavo, kad profesija ir jos pasirinkimas yra tik viena gyvenimo dalis. Jis norėjo atkreipti dėmesį ir į mūsų psichikos sveikatą, skatino neapsiriboti vien profesija. Toks požiūris leido matyti platesnį kontekstą – suprasti, kad nors Muzikos ir teatro akademija Lietuvoje yra vienintelė, pasaulio mastu ji yra tik viena iš daugelio aukštųjų mokyklų, rengiančių menininkus. Apskritai yra daugybė skirtingų būdų nugyventi gyvenimą, tad kodėl turėtume įsikabinti tik į vieną įsivaizdavimą? A. Latėnas suteikė stiprius aktorinio amato ir etikos pagrindus. Daug davė ir kiti dėstytojai – stiprino meilę profesijai ir gilino jos suvokimą. Čia privalau išskirti Nelę Savičenko ir Aldoną Vilutytę.

– Dar nebaigęs studijų buvai pakviestas prisijungti prie Valstybinio jaunimo teatro trupės – taip nutinka nedažnai. Ką Tau tai reiškė ir kaip jautėsi?

– Tiesiog taip susiklostė laimingos žvaigždės ir jau pirmo kurso pabaigoje A. Latėnas mane ir bendrakursę Robertą Sirgedaitę pakvietė vaidinti savo režisuotame spektaklyje Jaunimo teatre. Gavau vieną iš pagrindinių vaidmenų didžiojoje teatro salėje. Tada prasidėjo pasiūlymai dirbti ir kitur. Kai režisierė Kirsten Dehlholm spektakliui „Broliai Liūtaširdžiai“ pasirinko mane pagrindiniam vaidmeniui, Jaunimo teatro vadovas Audronis Liuga ėmė kviesti į kitų spektaklių aktorių atrankas. Taip užsi-
mezgė ryšys. Nuo trečio kurso į akademi-
ją ateidavau vis rečiau, kadangi re-
petuodavau spektaklius viename ar
kitame teatre. Prieš baigdamas studij-
as gavau kvietimą prisijungti prie te-
atro trupės. Iš tiesų dvejojau, ar sutikti,
nes tai skambėjo lyg tam tikras suvar-
žymas – juk priklausai vienai įstaigai ir
prioritetą turi teikti jai, tačiau sutikau.
Tuo metu net nesuvokiau, kokia rete-
nybė buvo šis pasiūlymas.

– Tikriausiai ir studentiškam gyvenimui nebuvo itin daug laiko?

– Buvo, bet tikrai nedaug. Prisime-
nu, kad tuo metu buvau taip paniręs
į darbus, kad net nesusimąstiau apie
dalyvavimą diplomų atsiėmimo ce-
remonijoje. Kaip tik vyko spektaklio
repeticijos ir man net nekilo mintis jų
praleisti. Šiandien tai skamba kaip ne-
sąmonė, tačiau tada net nesuabejojau.
Mintis neiti į repeticiją net dėl tokio
svarbaus įvykio kaip studijų baigimas
paprasčiausiai neegzistavo.

– Minėjai stresą studijų metais. Ar jo dar patiri šiandien pradėdamas naujas veiklas? Kaip su tuo tvarkaisi?

– Prieš dvejus metus pradėjau dėstyti
„Youngblood“ kino mokykloje – prisi-
jungti mane pakvietė kolegė Gintautė
Rusteikaitė. Turėjau daug abejonių: ar
galiu dėstyti, ar esu tam pasiruošęs. Juk
viena yra praktikuoti, o visai kas kita –
dalytis tomis žiniomis. Vis dėlto vado-
vaujuosi tokia taisykle: jei kas nors pa-
sibeldžia į mano gyvenimo duris, reikia
jas atidaryti – atsiradus netikėtai gali-
mybei, reikia ją priimti ir tada tik per
praktiką įvertinti, ar tai mano. Galima
daug ką įsivaizduoti, bet kol nepadarai
pats, nesupranti, kas tai yra iš tikrųjų.

Pirmose paskaitose buvo baisu – nerim-
maudavau jau nuo savaitės vidurio, nors
paskaita – tik savaitgalį. Man reikėdavo
saugumo jausmo, kad turiu kelis varian-
tus, jei kas nepavyktų, todėl ruošdavausi
tarsi dešimties valandų paskaitai. Tačiau
kai tą darai ne kartą, supranti, kad bai-
mė dažnai nepagrįsta – tai galioja dau-
geliui situacijų. Geriausias būdas tvarkyti
su stresu yra tiesiog daryti. Nesvarbu,
ar pavyksta geriau, ar blogiau, visada
gauni rezultatą arba pamoką.

Gaila, jog studijuojant akademi-
joje nebuvo akcentuojama, kad, susidū-
rus su kūrybinėmis krizėmis, nereikia
visko spręsti sėdint tarp keturių sienų.
Dažnai bandydavome atsakymų ieško-
ti tik galvoje, užsitarę auditorijoje, nors
kartais net paprastas vaikščiojimas (tai
įrodyta ir moksliniais tyrimais) gali pa-
dėti rasti sprendimų, aktyvinti kūrybos
klodus, pamatyti situacijas iš kitos
perspektyvos ir leidžia smegenims at-
sipalaiduoti. Todėl atsitraukimas man
tapo kaip technika: kartais atsakymai
ateina ne spaudžiant save, o nuo pro-
blemos siek tiek nutolus.

– Kaip dėstydamas matai šiandienos jaunimą? Ar yra dalykų, kurie Tave džiugina arba stebina?

– Atsimenu labai įdomius stojamuosius
į „Youngblood“ kino mokyklą. Bu-
vo dešimties valandų maratonas. Ten
pamačiau daug žmonių, kurie labai
nori mokytis vaidybos ar režisūros,
bet kartu žino, kad yra dar 50 progra-
mų, kurios jiems būtų įdomios, ir jeigu
čia nepavyks – nieko tokio. Mane žavi,
kai žmogus yra susidomėjęs kokia nors
sritimi, bet nelaiko to vieninteliu gyve-
nimo keliu.

Stojamuosiuose egzaminuose da-
lyvavo 13–17 metų jaunuoliai ir man
pasirodė, kad ateina labai įdomi, drą-
si karta. Pastebėjau, kad jie natūra-
lūs – savęs nepristato performatyviai,
lyg reikėtų atrodyti drąšiam ar ypač
įdomiam. Jie tiesiog ateina ir yra: „Esu
toks“, „Man baisu“, „Nežinau“. Pajutau
atvirumą, be didžiulės baimės ar ban-
dymo slėpti emocijas. Pamačiau juos
kaip žmones, kurie, pamatę ką nors,
kas juos sudomintų gatvėje – nesvar-
bu, ar tai studentas, ar prezidentas, ga-
lėtų tiesiog prieiti ir užduoti klausimą.
Nesvarbu, ar apie valstybės valdymą,
ar apie tai, kur pirka batus. Toks atviri-
mas man paliko labai gerą įspūdį.

– Kaip, įgijus dėstyto patirties, keitėsi Tavo supratimas apie šio darbo prasmę ir tikslą?

– Prieš porą mėnesių pradėjau dėstyti ir
studijoje „Šeši pojūčiai“. Čia, kitaip nei
„Youngblood“ akademijoje, orientuoja-
masi į teatro, o ne kino vaidybą.

Dėstant iškilo ir daugybė klausimų.
Pavyzdžiui, mes mokome juos vaidinti,
bet kartu tai žmonės, kurie po ke-
lerių metų turės balsavimo teisę, taps
mokesčių mokėtojais, rinksis, ar nori
likti gyventi čia, ar kur nors kitur. Jei-
gu nori likti, kokią ateitį nori matyti?
Tad šis edukacinis momentas pradėjo
plėstis į labai platų lauką. Vienas svar-
biausių klausimų – kokius žmones iš
esmės ugdome? Ar pats žodis „ugdy-
ti“ – nepasenęs, kadangi kuria hierar-
chiją, kurioje kažkas žino, o kiti turi
išmokti. Tačiau ar tikrai žino? Gal tu-
rėtume kurti terpę žinojimui kurti, o
ne perduoti?

Suprantu, kad užsiėmimas trunka
tik dvi valandas per savaitę, bet tuo pat
metu iš savo patirties žinau, kaip tam
tikri kontekstai paauglystėje, pavyz-
džiui, teatro pamokose, tapdavo tokia
salele, kurioje galėjau įsivaizduoti vi-
sai kitokio pasaulio galimybę. Tad no-
risi pradėti kurti erdvę, kurioje moko-
mės vaidinti, kartu mokydami, kaip
būti vieniems su kitais, kaip būti ben-
druomene ir ja domėtis, kaip priimti
vieniems kitų stiprybes ir silpnybes,
kaip paskatinti smalsumą, kaip pradėti
pasaulį matyti kaip terpę, kuriai gali-
me daryti įtaką.

– Savo magistro studijoms pasirinkai nebe vaidybą, o režisūrą. Kas lėmė tokį pasirinkimą?

– Reflektuodamas suprantu, kad per ga-
nėtinai trumpą laiką man pavyko pa-
tirti labai daug skirtingų teatro proce-
sų. Suskaičiavau, kad per dešimt metų
teatre ir kine susidarė apie 45 vaidme-
nys – dirbau su užsienio ir lietuvių re-
žisieriais, su jaunais ir vyresniais, su vy-
rais ir moterimis. Tai daugiau nei šešeri
metai laiko, skirto repeticijoms, – bran-
giausios valiutos, kurią turime.

Tačiau pradėjau jausti, kad kūrybi-
nio pasitenkinimo vis rečiau pakan-
ka. Kartais procesas būna sunkus, bet
atperka rezultatas, kartais – priešingai.
Vis dėlto ilgai tas pasitenkinimas re-
tėja, o laikas bėga vis greičiau. Tada

atsirado labai paprastas jausmas – no-
riu daugiau.

– Ką Tau reiškia tas „noriu daugiau“?

– Daugiau pasirinkimo laisvės ir įran-
kių savo rankose, kad galėčiau pats ini-
ciuoti kūrybos procesus. Ir tiesiog mo-
kytis – plėsti žinių lauką tiek teoriškai,
tiek praktiškai. Man atrodo, kad šian-
dien nebeužtenka būti geram vieno-
je srityje, svarbu tarpdiscipliniškumas.
Akademinė aplinka yra vieta, kurioje
galima pažadinti vaizduotę.

Be to, pasaulis tampa vis sudėtin-
gesnis ir aš vis mažiau jį suprantu, to-
dėl norisi šį atotrūkį mažinti. Režisūra
šiuo atveju pasirodė logiškas pasirinki-
mas – turiu patirties teatre, atsirado
įdomi eksperimentinė programa su
kuratoriais, o ne kursų vadovais. Toks
aplinkybių derinys mane sudomino.
Gal ateityje norėsiu dėstyti, gal studij-
uoti doktorantūroje – kol kas tiesiog
noriu mokytis.

– Ką apie aktorius žmonės dažniausiai klaidingai įsivaizduoja?

– Žmonės dažnai nustemba, kad
aktoriai gali būti ne tik ekstravertai,
bet ir introvertai. Jiems atrodo, kad jei
pasirodai scenoje, automatiškai mėgsti
dėmesį ir būti tarp žmonių. Iš tiesų pa-
žįstu daugiau tų, kurie kaip tik vengia
viešumo.

– Kokie naujaisi Tavo vaidybos darbai?

– Filmavau seneniai pasirodžiu-
siam Free Fingos vaizdo klipė „Liū-

dna!“ Seriale „Vasaris“ atlikau pagrindinį vaidmenį. Praėjusį pavasarį Valstybiniame jaunimo teatre išleidome Ąrpado Schillingo režisuotą spektaklį „Keliaujantys“. Įgarsinau knygas „Demianus“, „Nakties namai“ ir „Kaip veikia Japonija“. Šiuo metu, ypač kai noriu daugiau laiko skirti studijoms, sąmoningai stengiuosi nesiimti naujų darbų. Kadangi studijos suteikia galimybę keliauti į mainus, vyksiu į Suomiją, kur tyrinėsime ritualinį teatrą. Pirmą savaitę turėsime teorinių paskaitų Helsinkio menų akademijoje, o antrąją keliausime į miškus, kur praktiškai išbandysime ritualinį teatrą. Įsivaizduoju tokį „Midsommar“ filmą. Nors gal nebus taip baisiai (juokiasi). Prisiminiau, kad mano brolio grafikos darbų paroda vadinosi „Gamta nekencia tuštumos“, tad taip ir yra. Jei sumažėja vienu dalykų ar veiklų, juos vis tiek vienaip ar kitaip papildo kiti.

– Ką darytum kitaip, jei vėl atsidurtum karjeros pradžioje?

– Dabar į galvą šauna dvi mintys. Pirma, labiau norėčiau telktis į galimybes, kurių aš norėčiau, o ne į tas, kurios ateina pas mane. Antra, norėčiau, kad man kas nors būtų anksčiau paaikšinę apie karjeros strategavimo svarbą. Neužtenka vien vaidinti, jeigu jau vaidini. Yra daugybė darbų, kuriuos privalu atlikti: atnaujinti informaciją apie save, nuolat susipažinti su naujais žmonėmis. Labai dažnai karjera nusakoma ne pagal talento dydį, o pagal tai, kaip sugebama prisistatyti kitiems. Manau, nemažai menininkų sutiktų, kad dabar apie 70 proc. darbo užima vadybos procesai ir tik 30 proc. – reali kūryba.

– Kokį spektaklį ar filmą galėtum rekomenduoti jaunimui?

– Filmus „Siratas“ (rež. Oliveris Laxe'as), „Mid 90's“ (rež. Jonas Hillas), „Post tenebras lux“ (rež. Carlosas Reygadas). Taip pat seneniai buvau pakvietęs jaunuolius, su kuriais dirbu, į spektaklį „Keliaujantys“ Valstybiniame jaunimo teatre. Iš jų atsiliepiimų supratau, kad šis spektaklis yra būtent jiems – tai tas pats, kas žiūrėti *reels'us*. Spektaklyje labai daug veiksmo, viskas greitai keičiasi, vienu metu gali stebėti skirtingus planus, tad spektaklis pritaikytas šiuolaikiniam, dėmesį sunkiau išlaikanciam žiūrovui.

Martyno Norvaišo nuotr.

Žilvino Degučio nuotr.

MUZIKANTĖS DOMINYKOS KELIAS – TARP DŽIAZO IR FILMŲ

Rašė Toma Vidugirytė

Jauna džiazos muzikantė Dominyka Mailiūtė prieš kelerius metus sulaukė didelio dėmesio platformoje „YouTube“ pasidalijusi savo atliekamu kūrinium. Šiandien ji studijuoja filosofiją Vilniaus universitete. Apie muzikinį kelią, pažintį su filosofija, šių sričių sąsajas, kuriamą dirbtinę muzikos kalbą ir kitus įdomius dalykus pasakoja Dominyka.

– Kaip susidomėjai muzika ir kuo sužavėjo džiazas? Gal pameni momentą ar kūrinį, po kurio supratai, kad būtent džiazas – Tavo kelias?

– Mano šeimoje nebuvo grojančių instrumentais ar melomanų. Nors mama ir baigė smuiko specialybę muzikos mokykloje, jai tai buvo tik hobis ir, vos ją pabaigusi, nustojo groti, o smuiką pardavė. Ji netgi sakė, kad labai nemėgo muzikos mokyklos. Man augant, aplink skambėjo daugiausia mano mėgstamo MTV kanalo vaizdo klipų muzika ir ypač daug Michaelo Jacksono kūrinijų, kadangi tai buvo mėgstamiausias močiutės atlikėjas.

Lemiamas posūkis įvyko, kai pradėjau domėtis daiktais aplinkui ir močiutės spintoje, tarp kitų nenaudojamų CD aptikau Marilyn Monroe „The Magic of Marilyn“ kompaktinį diską. Man tada buvo gal šešeri. Labiausiai sužavėjo CD viršelis – jame esanti nuotrauka buvo labai dvasinga. Nuo tada susižavėjau M. Monroe muzika, o sužinojusi, kad ji ir aktorė, panorau peržiūrėti visus jos filmus.

Netgi turėjome ritualą – kiekvieną savaitgalį susirinkdavome pas močiutę ir su šeima žiūrėdavome M. Monroe filmus. Juokinga prisiminti, nes tie filmai nebuvo vaikiški, o dar ir be subtitrų, – vis dėlto, nors angliskai nemokėjau nė žodžio, atrodė, viską suprantu. Taigi, klausydavau to CD kiekvieną dieną po keletą kartų ir išmokau visas dainas atmintinai. Mėgstamiausia buvo „One Silver Dollar“ – man ji atrodė tokia liūdna ir magiška. Ypač mėgau dainuoti „Two Little Girls from Little Rock“ karaokės versiją su mama. Natūraliai su M. Monroe muzika atėjo ir noras atrasti kitų atlikėjų. Taip atradau Elvį, „The Everly Brothers“, Johnny Ray – šie atlikėjai man taip pat padarė didelę įtaką.

Momentas, kai viskas galutinai sprogo, buvo 2014 m. gruodžio 31 d. naujamečiame „The Beatles Tribute Show“ Klaipėdos valstybiniame muzikiniame teatre. Vakaras, kai mama nusivedė mane į naujamečių šou, išsirutuliojo į gyvenimą keičiantį momentą. Nors ir klausiausi to laikmečio muzikos, apie „The Beatles“ iki koncerto nieko nežinojau. Koncertas buvo dviejų dalių. Pamenu, kad pirmoje dalyje pasyviai klausiausi muzikos ir ji didelio išpūdzio nepaliko galbūt dėl to, kad skambėjo per daug moderniai, ne kaip originaliuose įrašuose. Tada buvo pertrauka. Fojė buvo pakabinti plakatai, dekoracijos ir aptikau konkretų plakatą. Tai buvo tiesiog nespalvota to laikmečio „Cavern“ klubo nuotrauka. Sustojau prie to plakato ir negalėjau nusigręžti. Panorau sužinoti viską apie „The Beatles“. Grįžusi namo, pasileidau jų muziką ir, atrodė, atradau savo gyvenimo kelią. Apsisprendžiau, kad noriu muzikuoti, o man tuo metu tebuvo aštuoneri.

Tuomet ir paprašiau mamos, kad nupirktų gitarą, nes norėjau groti kaip bitlai. Mama siūlė užsirašyti į muzikos mokyklą, bet pasirinkome kompromisą – privačias gitaros pamokas toje pačioje muzikos mokykloje pas mokytoją Devidą Kontrimą. Po metų paklausiau mamos ir oficialiai įstojau į Klaipėdos Juozo Karoso muzikos mokyklą.

Tada netikėtai mane surado džiazos muzika, nes turėjau du pasirinkimus: mokytis klasikos arba džiazos. Iš pradžių turėjau groti klasikine gitara, bet iš karto paprieštaravau, nes bitlai negrojo klasikinėmis gitaromis.

Buvau kaprizingas vaikas. Dėl to tapau pirmąja mergina, kuri šioje muzikos mokykloje pradėjo mokytis groti elektrine gitara nuo pat pirmos klasės ir baigė studijas. Muzikos mokykloje taip pat grojau džiazos ansamblyje „Stop Jazz“, kuris, beje, turi ilgą istoriją, jį lankė Saulius Petreikis ir Monika Liu. Grojimas džiazos ansamblyje man suteikė daug drąsos tobulėti ir mokė meistriškumo. Sekėsi groti ne tik gitara, bet ir fortepijonu. Pamenu, pagrojau fortepijono mokytojai Jimmy Smitho kūrinį „The Cat“, nors jį spontaniškai išmokau vos per tris dienas. Buvau talentinga mokinė – tikriausiai man tiesiog pasisekė, kad turiu įgimtą muzikinį pojūtį. Tačiau tai ir nelengva našta.

Dabar, persikėlusį į naują aplinką ir pradėjusi naują gyvenimo etapą, jaučiu, kad viską turiu įrodyti iš naujo, nors daug kas remiasi jau turimomis žiniomis ir patirtimi. Atrodo, tarsi nuolat kartočiausi, tik naujame kontekste, bet stengiuosi rasti būdų toliau tobulėti, pavyzdžiui, koncertuoti užsienyje ir leisti muziką – bent po vieną dainą per mėnesį.

„Dilene Photography“ nuotr.

MAILIŪTĖS OSOFIJOS

– Kodėl vis dėlto džiazas? Juk gitara susizavėjai dėl „The Beatles“, o ne dėl džiazos atlikėjų. Gal kas nors Tave vis dėlto ir erzina džiazos scenoje?

– Man muzika yra tarsi savotiška kalba ir kuo daugiau jos išmoksti, tuo platesnis laukas atsiveria. Taip, muzikos mokykloje pradėjau nuo „The Beatles“ dainų. Vėliau, išmokusi beveik visą jų repertuarą, perėjau prie džiazos: iš pradžių grojau tik pratimus, o paskui ir normalius, visos apimties kūrinius. Man tai sekėsi ir patiko, o kadangi mėgstu iššūkius, rinkdavau vis sudėtingesnius kūrinius. Vis dėlto kažkuriu metu supratau, kad sudėtingesnių kūrinių iš esmės nebėra – jie tampa tarsi jau egzistuojančių idėjų interpretacijomis, ir panorau grįžti prie paprastesnių dalykų. Turbūt tai ir įkvėpė išleisti savo vokalinę muziką, padaryti „Mazzy Star Tribute“ ir tam tikra prasme pasinerti į kitus vandenius, kurie irgi domino.

Anksčiau, susidomėjusi viena sritimi, gilindavausi į ją sistemškai. Domėjau si filosofija, norėjau save laikyti rimtai ją išmanančiu žmogumi, todėl jaučiau pareigą perskaityti viską, kas buvo parašyta iki tol. Dabar pastebiu, kad taip nebedarau ir daugiau dėmesio skiriu neapibrėžtam patyrimui ir asmeninei gyvenimo interpretacijai. Galbūt todėl, kad pasiemiau, kas man atrodė svarbiausia, o gal tiesiog pavargo protas.

– Ar tėvai palaikė Tavo norą groti? Ar buvo momentų, kai reikėjo rinktis tarp jų lūkesčių ir savo kelio?

– Mūsų šeimoje vaikams viskas leidžiama. Tuo metu lankiau daug būrelių: krepšinio, teatrą... Kadangi laikai sutapdavo, teko rinktis, kol galiausiai atsiskaidė abiejų. Ne todėl, kad reikėjo, o todėl, kad jau buvau iš jų pasiėmusi viską, kas tuo metu buvo įdomu.

Man niekada nepatiko stovėti vietoje, jei yra galimybė eiti pirmyn. Tačiau pradėti ką nors naujo galiu tik tada, kai matau prasmę. Negaliu mokytis mechanškai, nes taip tiesiog nesiseka. Man geriausiai veikia vidinis sąmonės noras pažinti ir suprasti. Galiu išmokti ką nors sudėtingo ir per kelias minutes, jei sudomina.

– Kas buvo sunkiausia ir sudėtingiausia mokantis groti šiuo instrumentu?

– Nebuvo sunkiausia, bet skaudžiausia – pirštų pūslės. Teko gerus metus groti, kad pirštai priprastų prie kietų gitaros stygų.

– Groji ir daugiau instrumentų: bosine gitara, būgnais, pianinu. Kuris instrumentas labiausiai pakeitė Tavo mąstymą apie muziką ir kodėl? Kuo dar norėtum išmokti groti?

– Man visi instrumentai vienodai reikšmingi. Gal įdomiausia pasirodė būgnų natų rašymas – negalvojau, kad tai bus taip panašu į paprastas natas. Norėtu si ne nauju instrumentu išmokti groti,

bet sukurti savo, kuris neatrodytų kaip instrumentas.

– Kaip profesionali muzikantė dalyvavai gitaristų konkursuose užsienyje ir Lietuvoje. Dalyvavai ir „Guitar Day“ klube „Tamsta“, ir „Lietuvos talentuose“. Kuris konkursas labiausiai įsiminė?

– Abu pasirodymai buvo vienodai reikšmingi, tačiau labiausiai išsiskyrė pasirodymas „Lietuvos talentuose“, nes tai buvo mano pirmoji patirtis televizijoje. Šeima mane labai atkalbinėjo dalyvauti, bet galiausiai leido. Ypač įstrigo vienas juokingas nutikimas: išgirdusi komisijos verdiktą: du „taip“ ir vieną „ne“, buvau taip pavargusi nuo visos dienos šurmilio, kad tiesiog nebesusigaudžiau, kad patekau į kitą etapą. Važiuojant namo šeima džiūgavo, o aš vis dar nesupratau, kodėl, ir tik vėliau suvokiau, kad patekau į kitą etapą. Įdomiausia, kad pasirodydama visai nejaučiau baimės – pamiršau, kad mane filmuoja, tiesiog grojau ir mėgavausi. Norėčiau ir ateityje būti šou pasaulio dalimi: gal net sėdėti komisijoje ar dirbti už kadro.

– Apšildei publiką prieš grupės „Nouvelle Vague“ koncertą „Lofte“. Kaip atsimeni šią patirtį? Kokių dar ypatingų pasirodymų buvo Tavo gyvenime? Kuris koncertas Tau buvo kažkoks lūžio taškas ir kodėl?

– Prisimenu, kad tai įvyko visai neplanuotai. Aš ilgą laiką buvau grupės „Nouvelle Vague“ ir jos vadovo Marco Collino filmų gerbėja. Kai sužinojau, kad jie atvažiuoja į Vilnių, būtinai turėjau nueiti. Susirašinėjau su Marcu instagrame ir sutarėme, kad po koncerto susitikime užkulisuose. Likus savaitei iki renginio, spontaniškai pasiūliau jų grupę apšildyti ir Marcas sutiko.

Nors reikšmingų koncertų buvo daug, šiuo metu išskirčiau „Mazzy Star Tribute“ koncertą, vykusį 2025 m. liepos 26 d. Vilniuje, klube „Paviljonas“. Tai buvo savotiškas lūžio taškas. Renginys buvo visiškai spontaniškas, nes su grupe nusprendėme jį surengti likus vos mėnesiui ir turėjome gal tik aštuonias repeticijas. Be to, iki tol niekada nebuvo dainavusi gyvai, tačiau koncerto metu viskas dėlėjosi taip natūraliai, tarsi taip būtų buvę lemta. Susirinko pilna salė žmonių, o viena įsimintiniausių akimirku tapo spontaniškas sprendimas atlikti „The Doors“ kūrinių „The Celebration of the Lizard“.

Šiuo metu laikiu savo kol kas didžiausio koncerto „Hard Rock Cafe“ Varšuvoje gegužę.

– Dar mokykloje kaip profesionaliai muzikantei reikėjo daug disciplinos, tad teko anksti suaugti. Be to, sulaukė daug dėmesio. Ar pakako laiko vaikystės džiaugsams?

– Mano sąmonė keistai priima pagyrimus – juos vertinu, bet kartu ir atmetu. Manau, tai vienas stipriausių mano

Alexanderio Yashukovo nuotr.

Marius Bendzelauko nuotr.

MAN NIEKADA NEPATIKO STOVĖTI VIETOJE, JEI YRA GALIMYBĖ EITI PIRMYN. TAČIAU PRADĖTI KĄ NORS NAUJO GALIU TIK TADA, KAI MATAU PRASMĘ.

bruožų – gebėjimas neįtikėti, kad jau ką nors iki galo pasiekiau. Tada, rodos, nebeliktų, kur tobulėti.

Anksčiau maniau, kad visų žmonių vaikystė buvo daugmaž vienoda ir egzistuoja kažkoks bendras gyvenimo standartas. Vis dėlto, persikėlus į Vilnių, supratau, kad taip nėra. Dabar kartais tampa sudėtinga išsaugoti savo vidinį pasaulį ir kartu bandyti jį suderinti su kitų žmonių patirtimis, bet būtent tai padėjo geriau suvokti savo unikalumą.

Vaikystės džiaugsmai man išliko tie patys: savišvieta, muzika, menas. Negalėčiau sakyti, kad mėgau treniotis su draugais, bet ir tam skyriau laiko. Niekada nebuvo perdėtos disciplinos ar kruopštaus mokymosi – ką norėjau, tą galėjau daryti. Man visada norisi imti kuo daugiau iš gyvenimo. Dar neseniai smagiai su draugu diskutavome, kad mūsų gyvenimai bus „death by life force“, o ne „death by death force“, t. y. mirsime nuo gyvenimo, patyrę jį maksimaliai ir išplėtę savo suvokimą, o ne priešingai.

– Dabar studijuoji filosofiją Vilniaus universitete. Kas paskatino pasirinkti filosofijos mokslus? Kaip tai papildė Tavo muzikinę veiklą? Ar turėjo jai įtakos?

– Viskas mano gyvenime surikiuota į svarbius įvykius, filosofija – vienas jų. Ja susidomėjau per karantiną. Tada klausiausi labai daug grupės „The Doors“ muzikos, o jos vokalistas Jimas Morrisonas labai mėgo skaityti filosofines knygas. Pasirinkau paskaityti Friedrichą Nietzsche'ę, nes tai buvo J. Morrisono mėgstamiausias filosofas. Dar prieš pradėdama skaityti F. Nietzsche'ę, dėl

Jimo įtakos jau buvau perskaičiusi kitų filosofų knygų, kurios irgi patiko. Man tada buvo gal trylika metų.

Pamenu, Martino Heideggerio „Būtį ir laiką“ perskaičiau mokykloje ant palangės, per kelias pertraukas. Jau tada maščiau, kad noriu studijuoti filosofiją Vilniaus universitete. Lemiamas apsisprendimas įvyko, kai man buvo šešiolika metų ir vienoje filosofijos enciklopedijoje aptikau skyrelį apie Ludwigą Wittgensteiną. Iš karto sudomino frazės, kad tai nesuprastas ir sunkiausias visų laikų filosofas. Pasiemiau jo knygas ir, pradėjusi skaityti „Loginį filosofinį traktatą“, jau įžangoje supratau, kad pagaliau atradau savo arkliauką. Tai buvo labai įdomi knyga, kuri visiškai pakeitė mano mąstymą. Išdrįsau ir pati kurti filosofijoje kažką savo – dirbtinę muzikos kalbą. Iki šiol ją kuriu, tobulinu ir rašau iš to kursinį darbą. Muzika lydi mane visur gyvenime, o filosofija įkvėpė į ją kitaip pažiūrėti – ne kaip į meną, kur gali tobulėti nuo nulio iki begalybės, atlikdamas kuo sudėtingesnius kūrinius, bet matyti ją konceptualiai.

– Kokie ateities muzikiniai planai? Gal yra ir nemuzikinių?

– Ateityje labai norėčiau sukurti filmą apie įvairių laikų muzikantus, atsiduriančius vienoje neapibrėžtoje erdvėje, ir juos jame traktuoti kaip visos žmonijos istorijos archetipus, reaguoti į jų pykčius, norus. Tai būtų šiek tiek paremta Alaino Badiou „Being and Event“ filosofija ir svarbiais momentais iš mano gyvenimo. Pavadinčiau filmą „The Highlanders“. Dar noriu užbaigti „The Doors“ knygos „Light My Fire“ vertimą, kurį esu pradėjusi praėjusiais metais, taip pat turėčiau greitai metu realizuoti „The Doors“ *tribute* projektą. Planuoju išleisti studijinį albumą, kurį pavadinčiau „Changes“.

Ateityje būtų smagu surengti M. Monroe arba džiazos grandų *tribute* su simfoniniu orkestru arba bigbendu. Kaskart rengdama kokį nors *tribute* jaučiuosi taip, lyg atiduočiau duoklę mažajai sau, kuriai viskas gyvenime pasikeitė būtent po bitlų *tribute*. Visada užlipusi ant scenos džiaugiuosi, kad turiu galimybę galbūt pakeisti kieno nors gyvenimą.

Jei viskas gerai klostysis, ateityje norėčiau studijuoti magistrantūroje Amerikoje, MIT universitete. Aplankyti Los Andželą – viena mano senų svajonių. Vietos, susijusios su muzika, man yra rojus. Gyvenimo pabaigoje norėčiau užsiimti filantropija ir nuvykti į šiltuosius kraštus.

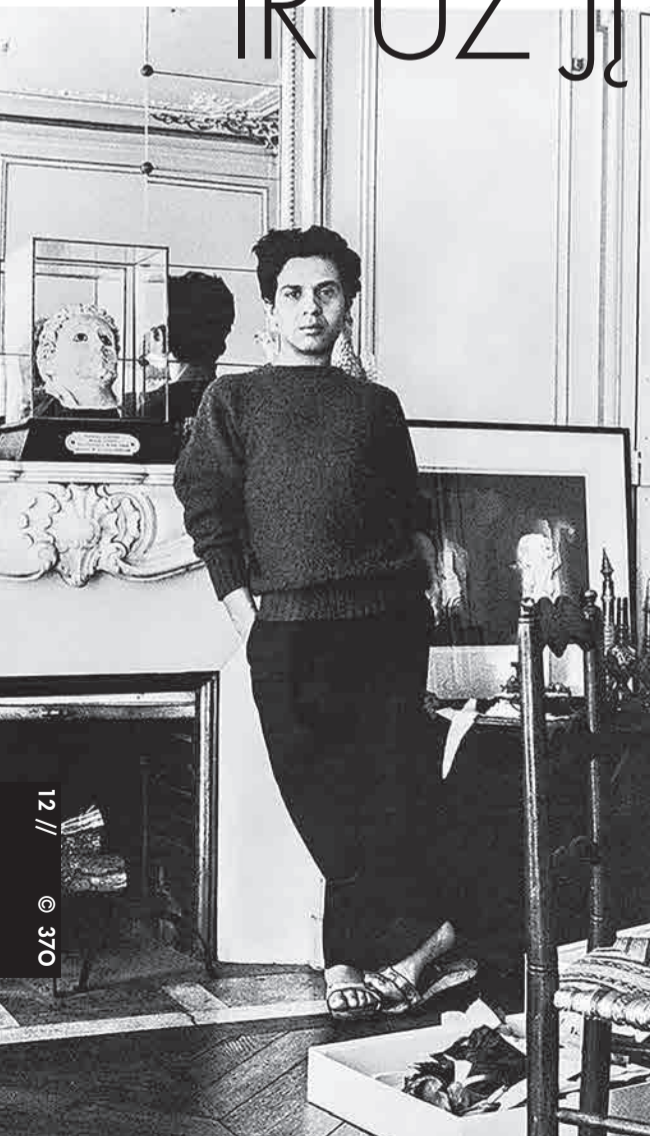
Tekstas ir nuotraukos dr. Kristinos Stankevičiūtės (VILNIUS TECH)

Dizainerio nuotraukos: François Guillot / AFP / „Getty Images“ ir Jeano-Pierre'o Ronzelio

Paauglystėje viena mėgstamiausių mano knygų buvo XVII a. ispanų novelių rinkinys „Šelmių romanai ir apysakos“, kuriame vienas iš įdomesnių veikėjų buvo kipšiukas Azedinas. Ši keistoka sąsaja ir buvo pagrindinė priežastis, paskatinusi pasidomėti Lietuvoje mažai žinomu mados dizaineriu Azzedine'u Alaïa, – šiuo metu Paryžiuje vyksta jo kūrybos paroda.

PROPORCIJŲ MEISTRAS AZZEDINE'AS ALAÏA IR UŽ JĮ PATĮ DIDESNIS GYVENIMAS

Parodą pristato A. Alaïa'os fondas ir Christiano Dioro muziejus „La Galerie Dior“, ir tai yra tarsi dvi parodos kartu, tiksliau, ji vyksta dviejose vietose. A. Alaïa'os fondo muziejuje 30 Ch. Dioro kūrinių iš A. Alaïa'os mados kolekcijos eksponuojami kartu su tiek pat paties A. Alaïa'os kūrinių, demonstruojant, „kaip „New Look“ kūrėjo įtaka buvo išreikšta Tuniso kilmės prancūzų madų dizainerio darbuose“, o „La Galerie Dior“ pristatoma daugiau nei 100 Ch. Dioro dizaino darbų, atrinktų iš 600 A. Alaïa'os kolekcijose esančių Ch. Dioro kūrinių. Paprastai kalbant, abiejų muziejų erdves užliejo originalaus „New Look“ banga, atplaukusi iš Ch. Diorą savo mokytoju ir įkvėpėju laikiusio A. Alaïa'os kolekcijos gilumų.

A. Alaïa'os muziejaus paroda vyksta Marė kvartale esančiame fondo pastate (pažymėtame memorialine lentele; įdomu, ar ir kitų mados dizainerių buveinės Paryžiuje žymimos taip?), kuriame gyveno ir dirbo dizaineris. Jo vidus šiek tiek primena rytietišką atriumą – pro vartus įeinama į vidinį kiemą, apšodintą augalais, kurio gale – galerija stikliniu stogu. Čia ir vyksta A. Alaïa'os fondo rengiamos parodos. Antrame aukšte – antroji galerija, kurios sienoje esantis apvalus langas atveria vaizdą į dizainerio ateljė. Joje viskas atrodo taip, lyg darbas nutrūko vakar: nebaigti kūriniai, batų dėžės su logotipais, eskizai, užrašai, manekenai, kabyklos, audinių pavzdžiai, dizainerio vaistai, knygos – žodžiu, lengvas siuvyklos chaosas.

Paroda rekomenduojama kaip viena svarbiausių šių metų Paryžiaus mados parodų (mintyse tramdau atodūsius – *tai aišku*, kad mados parodos mados sostinėje vyksta nuolat, nėra čia ko aimanuoti), o jos akcentas – sąsajos tarp mados titano Ch. Dioro ir jo pasekėjo, vieno žymiausių XX a. pabaigos dizainerių A. Alaïa'os (1935–2017) darbų. Pikantiška detalė – „Dior“ mados namai buvo ir pati pirmoji iš Tuniso į Paryžių atvykusio dvidešimtmečio dizainerio darbovietė.

ALAÏA IR DIORAS (IR AŠ)

Klasikinio, šeštojo dešimtmečio moteriškumo kūrėjo Ch. Dioro mados filosofija niekada nesidomėjau, o A. Alaïa labiausiai intriguoja arabišku vardu ir faktu, kad žinios apie jį labai menkai figūruoja lietuviškame mados diskurse. Mano santykis tiek su elegancijos idėja, tiek su pačiu terminu – gan specifinis, todėl visai nesitikiu šioje parodoje išgyventi kokio nors nušvitimo. Tačiau turiu pripažinti, kad eksponatai tikrai įspūdingi, nes, nepriklausomai nuo savo klasikinio stiliaus, atsiskleidžia kaip aukštosios mados kūriniai.

Ekspozicijoje vyrauja monochromija, todėl dėmesys krypta į siluetą, formą, detales ir apdailą – raukšniai, sagos, karoliukais siuvinėti ištisi metrai audinio, (minimalistinės) klostės išryškina kūno formas ir įkūnija tą tikrąją elegancijos dvasią, kuria taip žavisi klasi-

kos gerbėjai. Tikrai gražu, suknios tarsi sklendžia ore, net gali įsivaizduoti jų šilko šiugždėjimą damoms sukiojantis po šokių salę ar gurkšnojant kokteilius prašmatniuose vakarėliuose, fantazuoti apie jų (damų ir jų suknijų) keliones po prabangias Europos vietas ir bandyti įminti klasikinio grožio paslaptį.

Nors iš tiesų mane žymiai labiau domina šių suknelių paslaptys – iš kur ir kada jos atkeliavo į A. Alaia'os kolekciją, kas jas dėvėjo prieš joms atsiduriant ant muziejaus manekeno ir, galiausiai, kaip jos saugomos dabar, kad išlaikytų savo puikias formas.

Tačiau šių detalių parodos rengėjai neatskleidžia ir reginys lieka visiškai estetiškas, be mažiausios socialinio ar kultūrinio poveikio dėmelės, paliekant lankytoją pasimėgauti sąsajomis tarp dviejų meistrų kūrybos, jei tik tokių jam pavyks pastebėti. Man į akį krinta dvi suknelės „žirniukais“ – jos kažkodėl primena Kazio Varnelio paveikslus, milžiniško dydžio dvispalves drobes, ranka ištaipytas smulkučiais langelių raštais (jei nesate buvę K. Varnelio muziejuje Vilniuje – būtinai nueikite, tai pats geriausias muziejus mieste!). Iš vilnonio audinio siūtų juodų suknelių žirniukai irgi atrodo tarsi būtų ranka išsiuvinėti baltais siūlais, tačiau tai tikriausiai tik optinė apgaulė (kaip ir K. Varnelio paveikslai). Tačiau efektas vis tiek didžiulis.

Kai kurie kolekcijos artefaktai neišvengė laiko žymių – išsitampiusios siūlės, pudros ar kitų produktų dėmelės ant šilko, probleminės vietos negrabiai užtaisytos storesniais siūlais... Geriau žiūrėti be akinių, pamatau pati sau, kopdamas laiptais į antrą galerijos aukštą.

Čia galima pro stiklą pasižvalgyti į jau minėtą dizainerio ateljė vaizdą ir apžiūrėti dar keletą Ch. Dioro sukurtų palatukų ir švarkelių. Tamsioje kino salytėje, be kurios neapsieina beveik jokia šiuolaikinė meno paroda, rodomas senas (netgi nespaltotas) tada dar jauno A. Alaia'os pokalbio-interviu įrašas, kuriame diskutuojama apie panašumus tarp aukštosios mados ir architektūros, lyginant šių dviejų užsiėmimų kūrybos pobūdį. „Tiltas, jungiantis aukštąją ma-

dą ir architektūrą yra proporcijos, ne tik dekoras“, – sako (tada dar ilgaplaukis) A. Alaia. Pokalbyje nuskambanti frazė „Juk sukurti suknelę moteriai – tarsi pastatyti jai namą, kuriame ji jaustųsi saugiai, patogiai ir gerai“ yra turbūt poetiškiausias mados dizaino apibrėžimas, kokį yra tekę išgirsti, – net susigraudinu. Kostiumuoto žurnalisto (ar kas jis toks būtų) ištarta frazė skamba šiek tiek globėjyškai, tačiau intonacija reikalo esmės nekeičia – akivaizdu, kad mados, drabužio kūryba prancūzų kultūroje laikoma tokiu pat monumentaliu užsiėmimu kaip ir architektūra.

KRITIKA, NES KAIPGI BE JOS

A. Alaia'os kūrybinis moto žavi ir įkvepia, kaip ir jo darbų skulptūriškumas, architektūriškumas. Anot jo paties, didžiausią įtaką jo stilistikai padarė šeštasis dešimtmetis – Ch. Dioras, Elsa Schiaparelli („Pažinojau Schiaparelli. Ji turėjo namą Tunise“), Christobalis Balenciaga („Dievinau Balenciagą, jo darbai puikiai atskleidžia ispaniškos tapybos, Goya'os dvasią), o labiausiai – prancūzų mados kūrėja Madeleine Vionnet ir amerikiečių dizaineris Adrianas (tikrasis vardas – Adrianas Adolphas Greenbergas), kūręs kostiumus MGM kino studijos filmams Holivude.

Tačiau negalima nesutikti su kritikais, pažymintiais specifinę moteriškumo sampratą, ryškėjančią A. Alaia'os kūryboje – netrūksta manančių, kad koketiški siauri sijonai, pakelti biustai, suspaustas liemuo ir itin aukšti kulnai, kuriuos praktikavo A. Alaia ir jo amžininkai Thierry Mugleris, Claude'as Montana ir kai kurie kiti dizaineriai, yra regreso požymis, beveik pašaipa iš septintajame dešimtmetyje moterį išsikovotos laisvės nuo vyriško žvilgsnio ir patogumą, natūralumą propaguojančios aštuntojo dešimtmečio mados estetikos. Kritikos taip pat sulaukė ir A. Alaia'os kuriamiems drabužiams būdingas polinkis akcentuoti idealius kūnus. Su šia nuomone pats dizaineris, žinoma, nesutiko ir teigė, kad net pilnesnės moterys gerai atrodo su jo kūriniais; kita vertus, netrūko manančių, kad priglundę drabužiai – tinkamas sprendimas po dešimtmečio laisvų, besiplaikstančių siluėtų ir linijų.

**JUK SUKURTI
SUKNELĘ MO-
TERIAI – TARSİ
PASTATYI JAI
NAMĄ, KURIA-
ME JI JAUS-
TŪSI SAUGIAI,
PATO GIAI IR
GERAI.**

taip. S. Zehrfuss buvo labiausiai įsitikinusi, kad A. Alaia'os talentas vertas erdvesnės scenos. Ji paskolino pinigų didesnėms dirbtuvėms ir 1964 m. pirmasis A. Alaia'os salonas atvėrė duris.

„TĒTUKAS“ ALAIĀ

1971 m. A. Alaia tapo *Chambre Syndicale de la Couture Parisienne* nariu – kaip žinia, tai reiškia oficialų dizainerio patekimą į aukštosios mados kūrėjų ratą. Ji ir toliau supo žymios moterys: A. Alaia'os klientės buvo Grace Jones (dėvėjusi jo kurtus kostiumus bondiados filme „Žvilgsnis į žmogžudystę“ („A View to Kill“, 1985 m.), Tina Turner, Madonna, Janet Jackson, Shakira ir daugybė kitų. Modeliai varžėsi dėl darbo pas A. Alaia'ą, nes už tai buvo galima gauti dovanų demonstruotus drabužius. Tarp modelių, besizavinčių jo kūryba, minimos Iman, Tatiana Sorokko, Veronica Webb, Bettina Graziani, Tatiana Patitz, Yasmin Le Bon, tačiau artimiausią santykį dizaineris užmezgė su Naomi Campbell. Jų pažintis prasidėjo būsimosios „juodosios panteros“ pirmąją dieną Paryžiuje, kur ji buvo iškart apvogta. Draugė manekenė nusivedė ją į A. Alaia'os primatavimą ir supažindino su dizaineriu. Tarp jų iškart užsimezgė šiltas ryšys, išaugęs beveik į tėvo ir dukros santykius. Atvykusi į Paryžių, Naomi visada apsisistodavo A. Alaia'os namuose, jis supažindino ją su miesto mados ir meno scena, išmokė visko, ką pats žinojo apie mados verslą. Naomi dizainerį meiliai vadino tėtuku – Papa, kaip ir, beje, daugelis kitų modelių, su kuriomis jis palaikė labai draugiškus ir šiltus santykius.

Viena jų – supermodelis Stephanie Seymour, kalbinusi dizainerį žurnalui „Interviu“ A. Alaia'os fondo steigimo proga. Šiame pokalbyje kūrėjas papasakojo apie savo vaikystę, mokslus Tuniso dailės mokykloje, atvykimą į Paryžių ir įdomiausius savo gyvenimo momentus. Pokalbis liudija tai, ką byloja dauguma A. Alaia'os nuotraukų – dizaineris buvo be galo šilta asmenybė, randanti vietas prie savo stalo kiekvienam į jo namus užsukančiam. Visus namiškius ir svečius jis mėgo vaišinti pats, gamino jiems maistą, dengė stalą ir patarnavo valgantiems: „Tai paveldėjau iš savo močiutės – ji visada padėdavo porą papildomų lėkščių tiems, kas netikėtai užklys, ir taip nuolat nutikdavo. Prisimenu, kad senelis kasdien pirkdavo dvidešimt prancūziškų batonų, nes visi galiausiai susirinkdavo močiutės namuose.“

Modelių santykį su mažo ūgio, bet didelės širdies mados kūrėju atspindi ir kitokie įvykiai – štai 1984 m., išrinkus A. Alaia'ą geriausiu metų dizaineriu ir geriausios metų kolekcijos autoriumi, į Prancūzijos kultūros ministerijos teikiamų mados „Oskarų“ sceną G. Grace Jones įnešė jį ant rankų.

A. ALAIĀ AMERIKOJE

Septintojo dešimtmečio pabaigoje aukštosios mados stilistika prarado aktualumą, ėmė augti gatavų drabužių paklausa. A. Alaia pasinaudojo šia proga sukurti savo pirmąją *prêt-à-porter* kolekciją, kurią pristatė 1979 m. batų dizainerio Charles'o Jourdaino prašymu. Tačiau bendras kūrybinis projektas nenusisėkė, Ch. Jourdainui A. Alaia'os kolekcija pasirodė per daug provokuojanti. Tuo tarpu mados redaktoriai šiuos kūrinius įvertino puikiai: Michele Cressol skyrė jam pirmąją didelį strapsnį „Liberation“ žurnale, o prancūziškojo „Elle“ redakcija taip susižavėjo A. Alaia'os drabužiais, kad nusprendė jais pasipuošti mados savaitės metu. ▶

galėjo dirbti ir su kitomis savo klientėmis. Ketverius metus šios moterys saugojo dizainerį nuo tuometės politinės suirutės – rašė dėl jo laiškus Paryžiaus prefektui, o grafas de Blégiersas davė jam savo vizitinę kortelę, kurią parodžius policija palikdavo tamsiaodį tunisietį ramybėje (ši menkai aptariama istorija atskleidžia itin retai matomą Paryžiaus ir visos Prancūzijos šeštojo dešimtmečio veidą, kurį visi mielai norėtų pamiršti...). Net paslaptį Greta Garbo siūdinosi drabužius pas mažąjį (158 cm ūgio) tunisietį, į primatavimus atvykdavusi inkognito, gumute surištais plaukais ir sukišusi nosį į megztinį aukštu kaklu.

Septintojo dešimtmečio pradžioje A. Alaia tapo mados žinovių numylėtiniu, o dėvėti jo drabužius – prestižo ženklą, nes jų gauti buvo galima tik su asmenine rekomendacija. Pats kūrėjas tuo metu darbuosė mažulytėje dirbtuvėje ir nepuoselėjo ambicijų tapti didžiu mados dizaineriu, vadino save kurtiurjė (lietuviškai turbūt „siuvėjas“). Vis dėlto jo kilmingos draugės manė ki-

▶ Žinoma, ištikimi gerbėjai tam visiškai pritaria. Supermodelis Stephanie Seymour, pavyzdžiui, laiko A. Alaia'ą klasiku, puikiai išmanančiu moters figūros architektūrą, suprantančiu, kaip ją klostyti ir kaip naudoti medžiagas: „Jis nekuria sezonui, jis kuria kūnui. Ir jis nuolat save iš naujo išranda, visada tobulindamas tai, ką taip meistriškai darė visą gyvenimą.“ Ji mano, kad „Azzedine'as turbūt yra dizaineris, geriausiai suprantantis moters anatomiją, ir tai logiška, nes jis taip pat yra vyras, suprantantis moters širdį ir sielą.“

Dėl moteriškumo sampratos galima diskutuoti, tačiau svarbiausia A. Alaia'os kūrybos nuostata moterų atžvilgiu tikrai nusipelno pagarbos: „Aš visada norėjau, kad moterys būtų laisvos. Tikiuosi, kad mano drabužiai suteikia joms tą lengvumą. Didžiausias komplimentas man – kai jos žvelgia į save ir sako: jaučiuosi laisva.“

MOTERYS JO GYVENIME

Apskritai, jei ne moterys, ypač – Prancūzijos aukštuomenės damos, A. Alaia'os gyvenimas būtų susiklostęs visiškai kitaip (galbūt nebūtų susiklostęs išvis). Visus svarbiausius jo likimo vingius kreipė moteriška ranka – pirmiausia apie jo drauges, bičiules ir pažįstamas kalbama ir visose dizainerio biografijose. Pirmoji vaikinio susižavėjimą moda pastebėjo jo motinos draugė, prancūzė pribuvėja madam Pineau, kuri ir paskatino penkiolikametį jaunuolį stoti į Tuniso dailės mokyklą (ir buvo tokia tikra dėl jo talento, kad nedvejodama pamelavo apie jo amžių priėmimo dokumentuose). Geriausios draugės Leilos mama suorganizavo rekomendacinius laiškus ir kelionę į Paryžių, į Ch. Dioro mados namus. Čia, beje, jaunas tunisietis dirbo tik penkias dienas – tuo metu kaip tik vyko Alžyro karas (1954–1962 m.) ir pabėgėliams iš Rytų Prancūzijoje užsivėrė dauguma durų. Kaip vėliau pasakoją pats dizaineris, karo metu atvykėliams iš Šiaurės Afrikos ne tik darbo – tarnaitės kambario susirasti buvo neįmanoma (įdomu, kad šiandieniam diskurse ši visai nepolitkorektiška aplinkybė yra aptakiai nutylima, nekalbant jau apie Prancūzijos vaidmenį ir karinius žiaurumus. „Gyvenimas kartais nusprendžia kitaip“, – rašoma parodos kuratoriaus tekste. Juk būtų visai nekorektiška atskleisti, kad jaunas tunisietis, paaiškėjęs jo kilmei, buvo tiesiog atleistas iš Ch. Dioro mados namų). Tada pagalbos ranką ištiesė visuomenės veikėja Simone Zehrfuss, žymaus architekto Bernardo Zehrfusso žmona, – ji tiesiog pasikvietė jaunąjį A. Alaia'ą į savo namus, kur tądien kaip tyčia svečiavosi žymi rašytoja Louise de Vilmorin, tokia, pasak paties dizainerio, „moteriškos lyties Jeanas Cocteau“. Patekus į tokią garbingą aukštuomenės griežtinėlės draugiją ir turint mados dizainerio talentą, toliau jau buvo daug paprasčiau – greitai vis daugiau aukštuomenės damų troško rengtis A. Alaia'os kūriniams. Grafiėnė Nicole de Blégiers net pakvietė jaunąjį kūrėją gyventi su savo šeima – žinoma, ne tik iš geros širdies: jam teko prižiūrėti du jos vaikus ir siūti grafienei sukneles. Tačiau tuo pat metu jis

AŠ VISADA NORĖJAU, KAD MOTERYS BŪTŲ LAISVOS. TIKIUOSI, KAD MANO DRABUŽIAI SUTEIKIA JOMS TĄ LENGVUMĄ.

Vilniaus
Dizaino
Kolegija

Išmaniųjų
technologijų
industrija

Dizainas

◀ Čia juos užfiksavo amerikietis mados fotografas Billas Cuninghamas iš įtakingo JAV mados žurnalo „Women's Wear Daily“, 1989 m. parašęs „Nežinomas stilistas vėl rengia moteris drabužiais, pabrėžiančiais jų figūros linkius“. Pats A. Alaia teigė, kad būtent B. Cuninghamo dėka jis tapo žinomas Jungtinėse Valstijose. Pastebėjusi VVWD publikaciją tuometė didžiausio prabangos prekių tinklo „Bergdorf Goodman“ direktorė pasiūlė dizaineriui surengti šou Niujorke.

Pasak kitos legendos, A. Alaia'os karjera Amerikoje prasidėjo nuo interjero dizainerės Andrée Putman, kurią, žygiuojančią su A. Alaia'os kurtu odiniu paltu, tiesiog gatvėje sustabdė „Bergdorf Goodman“ produktų vadybininkas, kad sužinotų jo kūrėjo pavardę. Kad ir kaip ten būtų, dizainerio žinomumas JAV tuo metu jau buvo toks didelis, kad kai pagaliau 1982 m. A. Alaia'os kolekcija pasiekė Niujorką, dienraštis „The New York Times“ ją įtraukė į miesto kultūrinį peizažą pakeitusių įvykių sąrašą. Po trejų metų 10 tūkst. A. Alaia'os gerbėjų varžėsi dėl 1 500 bilietų į pirmąjį viešą dizainerio šou Valstijose, ką tik duris po pertvarkos atvėrusiame „Paladium“ naktiniame klube.

LAISVĖS DVASIA

Mados pasaulis žavisi (tiksliau, žavėjosi) ne tik A. Alaia'os asmenybės šiluma ir kūrybiniu talentu. Vienas svarbiausių kūrybos bruožų, atsispindėjęs ir jo verslo filosofijoje, buvo siekis išlaikyti nepriklausomybę.

Prancūziško žurnalo „Marie Claire“ vyriausioji redaktorė Catherine Lardeur devintajame dešimtmetyje interviu žurnalui „Crowd“ teigė: „Mada yra mirusi. Šiais laikais dizaineriai nieko nekuria, jie tik gamina drabužius, kad žmonės ir spauda apie juos kalbėtų. Tikrieji dizainerių pinigai slypi kvėpaluose ir rankinėse. Viskas sukasi apie įvaizdį. A. Alaia išlieka karaliumi. Jis pakankamai protingas, kad jam nerūpėtų, jog žmonės apie jį kalbėtų. Jis rengia mados šou tik tada, kai turi ką parodyti, savo laikui. Net ir tada, kai jį nupirko „Prada“, jis liko laisvas ir darė tai, ką norėjo.“

1987 m. dizaineris pasitraukė iš oficialaus mados mėnesio kalendoriaus

ir nusprendė savo kolekcijas rodyti tik tada, kai bus tam pasiruošęs. 1991 m., mirus dvynei seseriai Hafidai, jis dar labiau nusišalino nuo visuomenės dėmesio ir tęsė darbą tik su individualiais klientais ir keliomis gatavų drabužių parduotuvėmis. Tačiau, mažėjant pardavimų, 2000 m. teko pasirašyti partnerystės sutartį su „Prada Group“. 2001 m. A. Alaia grįžo į podiumus su 2002 m. pavasario / vasaros kolekcija. 2003 m. jis surengė pirmą išskirtinai *haute couture* šou. 2007 m. išpirko savo įmonę iš „Prada Group“ ir sudarė sutartį su šveicariška prabangos prekių kompanija „Richemont Group“, kuriai įmonė priklauso iki šiol. Tikėtina, dėl mažesnių pelno ir kontrolės troškimų...

Jo požiūrį į mados pasaulio suvaržymus atspindi nuomonė apie Aną Wintour ir Karlą Lagerfeldą. Interviu žurnalui „The Ground Social & Magazine“ (anksčiau žinomam kaip „Virgene“) A. Alaia kritikavo abu mados grandus. Tuomet 71 metų dizaineris apie „Chanel“ kūrybos direktorių K. Lagerfeldą sakė: „Man

nepatinka jo mada, jo dvasia, jo požiūris. Jis per daug karikatūriškas. K. Lagerfeldas niekada gyvenime nebuvo palietęs žirklių.“ Apie „Vogue“ vyriausiąją redaktorę taip pat nebuvo palankios nuomonės: „Ji labai gerai vadovauja verslui, bet ne madai. Kai matau, kaip ji rengiasi, nė akimirkos netikiu jos skoniu... Šiaip ar taip, kas mados istorijoje prisimins A. Wintour? Niekas.“

Net ir nemėgstant ilgametės „Vogue“ redaktorės, sunku sutikti su tokiu griežtu jos vaidmens mados pasaulyje nurašymu. Šis pasakymas taip pat kiek kontrastuoja su kita itin pabrėžiama dizainerio savybe – kuklumu, kurį liudija tiek jo gyvenimo būdas ir vieta, tiek garbės troškimo nebuvimas. 2008 m. A. Alaia'ai buvo suteiktas vienas aukščiausių Prancūzijos Vyriausybės apdovanojimų – Garbės legiono riterio titulas. Tačiau šios garbės jis atsisakė paaiškindamas, kad nemėgsta dekoracijų – „išskyrus kai jas dėvi moterys“. Daugelio kitų panašių apdovanojimų jis taip pat atsisakė teigdamas,

kad didžiausia garbė, kurią jam galėjo duoti Prancūzija, – suteikta pilietybė.

A. ALAIA'OS KOLEKCIJA

Šiandien A. Alaia'os vardą garsina ne tik įspūdingas darbų skaičius ir kūrybos polėkio dermė su kruopštumu ir precizika, bet ir jo meno kolekcija, kurią sudaro daugiau nei 35 tūkst. objektų – meno kūrinių ir kitų kultūros artefaktų, iš kurių apie 20 tūkst. yra aukštosios mados kūriniai. Juos A. Alaia pradėjo kolekcionuoti 1968 m., kai C. Balenciaga nusprendė uždaryti savo mados namus. Ilgametė C. Balenciagos komandos narė madmuazelė Renée, perėjusi dirbti pas A. Alaia'ą, pasiūlė jam įsigyti manekenių, kurie kitu atveju būtų iškeliavę į šiukšlyną. Prie manekenių buvo pridėti keli maišai ispanų meistro kurtų drabužių. Išvydęs, kaip jo paties darbuotojos ardo 1955 m. C. Balenciagos podiumo kolekcijos sukneles, ketindamas nukopijuoti detales kažkuriam A. Alaia'os projektui, dizaineris sustingo iš siaubo. Vien tik nuo minties, kad genialaus meistro kūriniai bus sukurpyti ir sunaikinti, jį tą akimirką ištiko, jo paties žodžiais tariant, „aukštosios mados šokas“ ir jis nusprendė kolekcionuoti mados kūrinius, užkonservuojant juos tokiais, kokie jie yra, „iki gyvenimo pabaigos“.

A. Alaia ypač domėjosi XX a. 4-ojo ir 6-ojo dešimtmečių drabužiais, apsupo save Paul'io Poiret, Madame Grès, Madeleine Vionnet, Coco Chanel, E. Schiaparelli ir, žinoma, C. Balenciagos kūriniais, o tarpukario Holivudo mados kūrėjo Adriano darbų skaičius jo kolekcijoje yra, ko gero, vienas didžiausių Europoje. Ir, nors meno ir mados kūrinių rinkos su didžiuliu atsidavimu (neturėjo nei privataus lėktuvo, nei prabangių atostogų egzotiškose šalyse), dizaineris nebuvo uždaras šykštuolis: 1987 m., tuometio Marselio meno žmonos prašymu, jis parėmė miesto idėją įkurti mados muziejų ir paaukojo jam 100 savo kolekcijos meno kūrinių, vėliau tarpininkavo muziejui įsigyjant aukštosios mados (Mariano Fortuny, E. Schiaparelli, M. Vionnet ir kt.) kūrinių.

Žvelgiant į nuotraukų ir įvykių juostą ant galerijos sienos (toks šiek tiek senstelėjęs, bet vis dar aktualus eksponavimo būdas, pagalvoju sau) ir klausantis šalimais transliuojamame vaizdo filme artimųjų pasakojamų atsiminimų apie A. Alaia'ą, didžiausią įspūdį daro ne jo kūrybos stilius, o nuveiktų darbų apimtis, talento polėkis ir įtaka – kiek bendrų projektų, veiklų, pasidalytų minčių, idėjų, draugysčių... Sunku patikėti, kiek visko gali tilpti vieno žmogaus gyvenime. Anglų kalboje frazė „larger than life“ vartojama kalbant apie asmenis, įvykius ar (kino) personažus, kurie yra įspūdingesni nei normali kasdienybė; jiems dažnai būdingas dramatiškumas, teatrališkumas ir kitos kiek ekstremalios savybės. A. Alaia tikriausiai toks nebuvo, bet, manau, jo asmenybė nusipelnė tokio komplimento.

„Azzedine Alaia ir Christian Dior: du aukštosios mados meistrai“ paroda Azzedine'o Alaia'os fondo pastate vyksta iki birželio 21 d. „La Galerie Dior“ muziejuje – iki gegužės 17 d.

P. S. Grįžtant prie XVII a. ispanų kipšiuko iš „Šelmių romanų ir apysakų“, jo asmeninius duomenis, t. y. vardą ir pavardę, jei tokią turėjo, reikėtų vis dėlto patikrinti, gal jis buvo visai ne Azzedinas...

NUO MINTIES IKI KNYGOS: LEIDYKLOS, DI IR SOCIALINIŲ TINKLŲ VAIDMUO

Rašė Indrė Kiseliovaitė

Aurelija Undžienė – Klaipėdoje veikiančios Sauliaus Jokužio leidyklos-spaustuvės vadovė leidybai, kasdien prisiliečianti prie knygų gimimo proceso. Ji pasidalijo, kuo šiandien gyvena jaunieji autoriai, kokios temos atsispindi jų kūrinuose ir kokią įtaką kūrybai daro dirbtinis intelektas (DI). Aurelija taip pat atskleidė, kodėl leidykla tampa ne tik paslaugos teikėja, bet ir tikra kūrybos partnere. Šiame pokalbyje netrūksta praktinių patarimų ir tiems, kurie stalčiuje jau slepia savo rankraštį.

– Papasakok, kokios temos šiandien dominuoja jaunųjų autorių kūryboje?

– Jaunųjų autorių kūryboje šiandien matome labai platų temų spektrą – nuo poezijos, romanų iki asmeninių apmąstymų ir socialinių refleksijų. Nemaža dalis autorių savo kūrybos kelią pradėjo būtent COVID-19 laikotarpiu, kai atsirado daugiau erdvės sustoti, reflektuoti ir ieškoti saviraiškos formų. Tačiau šiandien svarbi ne tik tema, bet ir požiūris į patį leidinį. Jaunieji autoriai vis dažniau galvoja ne tik apie tekstą, bet ir apie knygą kaip visumą: jos dizainą, formatą, popierių, pateikimą skaitytojui. Būtent čia atsiranda leidyklos-spaustuvės vaidmuo. Mūsų patirtis rodo, kad stipriausi projektai gimsta tada, kai autorius turi idėją, o mes padedame ją išgryninti ir profesionaliai įgyvendinti – nuo leidybinės konsultacijos iki galutinio produkto.

– Ar socialiniai tinklai keičia rašymo stilių ir ypatumus? Ar atneša naujų tendencijų ir ar dėl to neatsiranda minimalizmo knygose?

– Socialiniai tinklai neabejotinai keičia rašymo kultūrą. Tai atsispindi ir knygose. Pastebime daugiau fragmentiško pasakojimo, trumpesnių tekstų, net tam tikro minimalizmo. Tačiau tai nebūtinai yra trūkumas – greičiau nauja išraiškos forma. Vis dažniau matome leidinių, gimstančių iš skaitmeninio turinio. Vienas tokių pavyzdžių – Sigitos Meškienės knyga „Kasdienybės postai“, kurią šiais metais spausdinome. Pradžioje buvo planuojama sudėti tik autorės paveikslus, tačiau galutinis rezultatas – jie buvo papildyti tekstais iš jos feisbuko įrašų.

– Ar leidžiant knygą leidykla naudoja DI įrankius? Ar DI apskritai daro įtaką kūrėjams?

– DI jau tapo kūrybos proceso dalimi – tai matome ir dirbdami su autoriais.

MŪSŲ TIKSLAS – KAD AUTORIUS NELIKTŲ VIENAS SU SAVO RANKRAŠČIU.

Vieni jį pasitelkia tekstams redaguoti, struktūrinti, kiti – vizualinei daliai, ypač iliustracijoms kurti. Autoriaus idėja, balsas, autentiškumas – tai, kas sukuria vertę, – išlieka žmogaus rankose. Skaitytojas vis dar ieško tikrumo, patirties ir asmeninio santykio su tekstu. Turime ir praktinių pavyzdžių. Prieš keletą metų spausdinome Zitos Tallat-Kelpšaitės knygą „Susitikimai Geležinio Vilko mieste“, kur didžioji dalis iliustracijų buvo sukurta pasitelkiant DI. Tai rodo, kad DI gali tapti įrankiu, leidžiančiu įgyvendinti vizualiai sudėtingus ar anksčiau sunkiausius prieinamus sprendimus.

– Nuo ko turėtų pradėti jaunas rašytojas, jei jo stalčiuje šiuo metu yra tik rankraštis, o širdyje – didelė svajonė išleisti savo knygą? Ką būtina padaryti prieš kreipiantis į leidyklą ir kaip leidykla koordinuoja tolesnius darbus, santykį su rašytoju ir jo kūriniu?

– Jei rankraštis jau yra – iš tiesų didžiausias žingsnis jau žengtas. Idėja paversa tekstu, o tai dažnai yra sunkiausias proceso dalis. Toliau prasideda ne mažiau svarbus etapas – kaip tą tekstą paversti knyga. Prieš kreipiantis į leidyklą verta pačiam sau atsakyti į kelis klausimus: kam ši knyga skirta, koks jos formatas, kokio rezultato tikimasi. Tačiau nereikia turėti visų atsakymų – būtent čia prasideda partnerystė. Mes

visada kviečiame jaunuosius autorius konsultuotis. Tai pirmas žingsnis, kuris nieko nekainuoja, bet dažnai padeda labai aiškiai susidėlioti visą leidybos kelią. Aptariame ne tik techninius dalykus, tokius kaip knygos formatas, įrišimas ar popieriaus pasirinkimas, bet ir patį leidinio konceptą, jo pateikimą

skaitytojui. Mūsų tikslas – kad autorius neliktų vienas su savo rankraščiu. Todėl koordinuojame visą procesą: nuo pirmųjų sprendimų iki galutinio produkto. Tai apima konsultacijas, leidybos sprendimus, spaudą, pospaudos darbus ir galutinį paruošimą.

– Ar tiesa, kad kiekvienas žmogus gali išleisti knygą?

– Taip, šiandien knygą išleisti gali praktiškai kiekvienas – tai nebėra uždara rinka ar tik profesionaliems rašytojams skirta erdvė. Technologiškai ir leidybos prasme procesas yra gerokai prieinamesnis nei anksčiau, todėl vis daugiau žmonių ryžtasi įgyvendinti savo idėjas. Pastebime ir labai gražią tendenciją – vis dažniau žmonės kreipiasi norėdami įamžinti savo šeimos istorijas: senelių prisiminimus, giminės kelią, asmenines patirtis. Tokios knygos dažnai tampa ne komerciniu produktu, o itin prasminga dovana ir ilgalaikiu palikimu ateities kartoms.

– Ar yra kokia nors knyga, kuri Tau primena, kad leidyklos atlieka svarbią ir reikšmingą misiją?

– Praėjusių metų pabaigoje turėjome galimybę prisidėti prie Deniso Nikitenkos knygos „Kuršių nerijos knyga“ leidybos. Tai išskirtinis, net septynerius metus rengtas leidinys, kuriame sluoksnis po sluoksnio atskleidžiamas Kuršių nerijos gamtinis, istorinis ir kultūrinis paveldas. Tokie projektai labai aiškiai primena, kad knyga nėra tik produktas. Būtent čia leidyklos vaidmuo tampa prasmingas – padėti tokioms idėjoms įgauti formą, kokybės standartą ir ilgaamžiškumą. Apskritai, matome, kad spausdinta knyga šiandien vis labiau tampa ne tik informacijos šaltiniu, bet ir patirtimi – lėto skaitymo, buvimo su turiniu, dovanos ar net kolekcinio objekto forma.

Vaivos Jokužytės nuotr.

„Didžiulė atsakomybė ir tuo pačiu pasididžiavimas yra dirbti su knygomis – padėti autoriams prie jų kūrinių gimimo.“ Aurelija Undžienė vadovė leidybai.

Lauros Skučienės nuotr.

UKRAINIEČIŲ MENININKĖ SOFIJA HORBAČEVSKA: EGZISTUOJAME SAVO EKOSISTEMOS VIDUJE

Rašė Tomas Ivanauskas
Nuotraukos Innos Petrovos

Ukrainiečių menininkė Sofija Horbačevska – keramikė, skulptorė, su kuria susipažinau galerijos „Contour“ steigėjos Vilmos Mačianskaitės dėka. Mane iš karto sužavėjo jos keramikos trapumas, švelnumas. Prie jos darbų nedrąsu prisiliesti, tačiau jie traukia savo paprastumu. Sofija Vilniuje jau yra surengusi keletą parodų, o šią vasarą jos kūriniai bus rodomi Panevėžio miesto galerijoje. Su Sofija susitikome pasikalbėti jos studijoje Kyjive.

– Sofija, papasakok, kaip šiuo metu gyveni ir kaip apskritai ukrainiečių menininkai dabar gyvena Ukrainoje, Kyjive?

– Man sunku kalbėti apie kitus žmones, bet manau, kad mūsų istorijos iš esmės yra panašios. Juk karas tęsiasi jau penktus metus. Pradžioje, aišku, buvo didžiulis stresas, nes juk nežinai, kas bus toliau. Šis neapibrėžtumas dėl ateities labai kenkia ir demotyvuoja. Per pirmuosius trejus metus prie visko prisitaikėme ir atrodė, kad viskas gerai, kad galima normaliai gyventi, kaip nors egzistuoti. Jau nebaisi, kai skamba oro pavojaus signalai, pripranti prie komandanto valandos sąlygų. Prie *blackoutų* taip pat galima prisitaikyti. Tačiau psichologiškai tai vis dėlto labai smarkiai veikia, bet to nesuvoki. Vėliau tai labai smarkiai atsispindi fizinėje būklėje, fiziologijoje. Aš su tuo susidūriau ketvirtaisiais karo metais. Tikriausiai praėjusiais metais atėjo suvokimas, kad karas tęsiasi ir dar neaišku, kiek laiko jis truks. Ir tiesiog reikia gyventi toliau nieko nesitikint. Nors aš ir taip nieko nesitikėjau. Netikiu jokiais taikos derybomis ar apskritai greita karo pabaiga. Kokia forma tai įvyks? rusija pasiduos? Taip juk nebus. Ukraina laimės? Apie tai kalbėti taip pat labai sudėtinga. Jei bus pergalė, ji bus santykinė. Ne tiesiog – mes nugalėjome. Kada tai įvyks, neaišku. Labai daug klausimų. **Anksčiau buvome susikoncentravę į klausimą: o kas toliau? Dabar savęs klausiamo: o kas dabar? Ką aš dabar darau? Kur aš dabar esu? Gyvenimas tęsiasi. Reikia prisitaikyti kaip chameleonui prie tų sąlygų, kur dabar esi.**

– O kaip kūryba?

– Iš esmės galima toliau dirbti. Kai vyko apšaudymai, man pradžioje buvo baisu ne dėl savo gyvybės, o dėl to, kad negalėsiu dirbti. Man tai buvo didžiulis stresas. Tik praėjusiais metais atėjo tam tikras suvokimas ir tiesiog nurimau. Aš esu keramikė-skulptorė. Jei nėra elektros ir negaliu išdegti savo darbų, galiu lipdyti. Lipdyti mėgstu. Galiu nulipdyti labai daug dalykų. Tačiau, apskritai, nuovar-

gis, išsekimas yra. Ir čia, tikriausiai, vyrai ir moterys susiskirsto į dvi stovyklas, nes vyrams – visiškai kitokios aplinkybės ir sąlygos. Jiems sudėtingiau, nes virš jų – tam tikra pareiga, išsipareigojimas. Moterims – kiek kitaip, bet apskritai labai sunku gyventi, kai supranti, kad egzistuoti ir gyvenimiškai tarsi po kupolu. Išvykęs už Ukrainos ribų matai, kad pasaulis gyvena, o mummyse tarsi sustojo. Tiesiog viskas sustojo, sustingo ir laukia kokio nors laiko. Vadinasi, mes egzistuojame savo ekosistemos viduje, neišeidami už jos ribų.

– Tačiau gyvenimas nesustojo. Todėl ir mano menas nesustojo, neišnyko. Reikia toliau kurti. Nesvarbu, kas bus, svarbu, kad tai turi prasmę. Mes toliau kvėpuojame, o širdis plaka.

– Kokią tai turi prasmę?

– Man dabar svarbu plėtoti šiuolaikinę ukrainiečių keramiką. Noriu, kad apie ją žinotų ne tik Ukrainoje, bet ir už jos ribų. Nežinau, ar tai įmanoma ir ar kada nors taip atsitiks, bet galbūt tai paskatins kažką kita, – galėčiau išmokyti kurti ką nors įdomaus. Galbūt, žvelgdamas į mano darbus, žmogus kuriam laikui galės nusiraminti ir rasti ramybę per grožį, jausmus.

– Pakalbėkime apie šiuolaikinę Ukrainos keramiką. Kokia ji dabar? Jūsų paveldas yra labai stiprus ir turtingas. Skirtingi regionai, skirtingos tradicijos, ornamentai, spalvos, medžiagos.

– Taip, tiesa, mūsų paveldas labai stiprus. Tačiau aš manau, kad mes esame įstrigę būtent šiame suvokime. Man keramika – ne tik molis, kažkoks dekoratyvinis-taikomasis daiktas. Man tai skulptūra. Klasikinis skulptūros suvokimas yra toks, kad tai turi būti bronzos, metalas, marmuras, dabar – plastikas, o gal jau ir vaškas. Tačiau ne keramika. Keramika suvokiama kaip pereinamasis etapas, kad iš jos galima kažką suformuoti, tada nulieti ir pagaminti iš visavertės medžiagos. Man tai netinka. Norėčiau, kad į keramiką ir molį būtų žiūrima šiek tiek kitaip. Grįžtant prie mūsų keramikos mokyklos, ji yra stipri ir mūsų paveldas stiprus. Yra daug geros keramikos pavyzdžių, bet dabar ji sustojo, sustingo ties dekoratyvine taikomąja keramika. Vadinasi, visi, kurie ką nors daro, nesistengia rasti savo stiliaus. Daugelis tų, kuriuos matau, bando ką nors imituoti ir daryti tai, ką daro visi kiti. Vadinasi, nėra jokio savito identiteto.

– Kaip supranti, Tau keramika yra labiau skulptūra.

– Man tai skulptūra. Man įdomu su ja dirbti kaip su skulptūrine medžiaga. Kitaip tariant, man nesinori jos niekaip puošti. Kodėl aš savo dirbinių nepadengiu glazūra ir nedarau jų spalvin-

Tomo Ivanausko nuotr.

gu? Todėl, kad man patinka palikti šią medžiagą nepalietą, kad ant jos liktų atspaudų, įtrūkimų, netobulumų, kurių yra kiekviename iš mūsų, kiekvienoje medžiagoje.

– Žiūriu į Tave ir suprantu, kad Tu taip pat esi jautri ir trapi kaip Tavo keramika.

– Taip, esu gana jautri. Dirbdama su moliu esu ypač jautri. Darbas vyksta tokiu emociniu lygmeniu. Tai, ką jaučiu, tą ir atkuriu lipdydama. Kai kuriuos darbus kūriau gana spontaniškai, neturėdama eskizo, jokio sumanymo, tiesiog sėdėdama ir lipdžiau. Darbuose atsispindi ta būseną, kurioje esu. Kartu tai ir mano požiūris į šią medžiagą, nes ji kaip stiklas: pažeidžiama, plona, trapi, minkšta, plastiška. Viena vertus, ji minkšta ir plastiška, kita vertus, po degimo ji tampa trapi ir pažeidžiama, taip pat kaip ir mes esame trapūs ir pažeidžiami.

– Kokia dabar Tavo būseną?

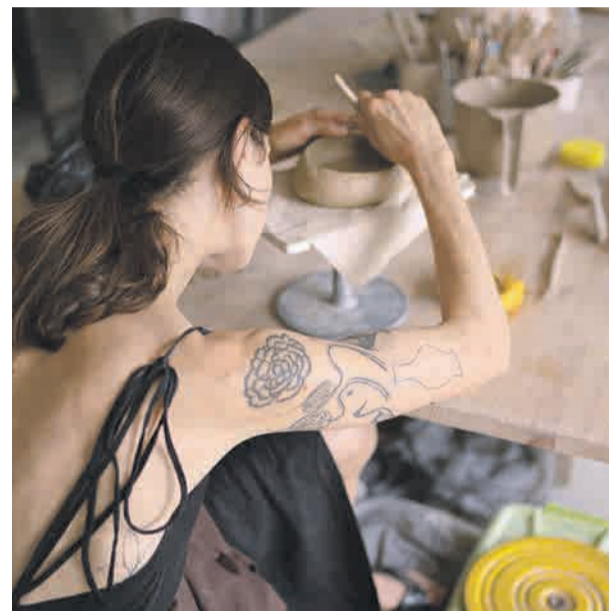
– Šiuo metu esu susižavėjusi draperija. Audiniu, kuris dengia kokį nors kūną ar daiktą, kuris kažką slepia. Ieškau įvairių formų, kaip tai įgyvendinti. Tai gali būti vaza ar indas, padengtas audiniu, arba koks nors kitas daiktas. Audinys – švelnus ir lankstus. Ir tai jau skulptūra, nebe kokias nors vazas. Ši tema mane užbūrė. Aš žiūriu į El Greco ir man labai patinka. Arba Gian Lorenzo Bernini. Jo kūrinių visų audinių raukšlės tiesiog neįtikėtinos. Kai žiūriu į juos, norisi padaryti ką nors tokio pat didingo. Žinoma, ši tema neatsitiktinė. Tai tarsi užuojauta visiems mirusiems karo metu, visiems nukentėjusiems. Visa tai sielvartas, ir jis yra kiekviename mūsų. Nežinau, kaip sukurti kokį nors konceptualų darbą, pavyzdžiui, karstą ar dar ką nors, kas parodytų mano emocinę būseną. Tačiau jaučiu, kad mano darbas gali tai atspindėti, ir visa tai vyksta pasąmoningai.

– Labai įdomu. Kaip keičiasi Tavo kūryba vykstant karui?

– Žinoma, keičiasi, bet manau, kad tai ne visai susiję su karu. Tai susiję su mano išgyvenimais. Priklausomai nuo to, ką išgyvenu dėl karo, aš esu visiškai kitokia. Mano išgyvenimai keičiasi ir keičiasi mano darbai. Vadinasi, buvo įvairių laikotarpių. Iš pradžių jie buvo kažkokie nerūpestingi ir galbūt, kaip dabar atrodo, tušti, o dabar man norisi daryti ką nors svarbaus, kas priverstų žmogų susimąstyti. Kas galėtų siekti tiek paveikti jo sąmonę, suvokimą.

– Ar Tau tai pavyksta?

– Aš esu iš Zaričnės kaimo Rivnės srityje, 15 km nuo Baltarusijos sienos, ir kai bendrauju su savo giminaičiais, jie manęs klausia: „O ką tu darai? Kam tu tai

IŠVYKĘS UŽ UKRAINOS RIBŲ MATAI, KAD PASAULIS GYVENA, O MUMYSE TARSI SUSTOJO.

darai?“ Jiems apskritai nesuprantama, kam aš tai darau, ir mano kaime ne vienas taip mano. Ten vertybės visiškai kitokios ir nevisiškai suprantama, kam tai reikalinga. Tačiau jie taip pat gali pasakyti: „Na taip, gražu“ arba „Aš nežinau, bet man atrodo, kad tai gali kažką duoti žmogui.“ Parodoje Kyjive prie manęs priėjo moteris ir dėkojo už tai, kad aš ją įkvėpiau. Man tai malonu, nes žmogaus viduje kažkas keičiasi, kažkas spragtelėja viduje. Dabar, kai nuolat jaučiu nerimą, įtampą dėl rytojaus, labai svarbu ir labai reikalinga rasti ką nors, kas sukeltų kokių nors teigiamų emocijų.

– Kas Tau sukelia teigiamų emocijų?

– Klasikinė tapyba. Ji nuostabi. Labai mėgstu ir domiuosi fotografija. Po truputį pradėdama jos mokytis nuo pačių pagrindų. Ir, aišku, skulptūra. Nuostabus Henry Moore'as ir, kaip jau minėjau, Bernini. Man labai patinka siluetai, iš kurių galima išskaityti gražias linijas. Tai tokia tobulumo ir grožio išraiška. Tai įkvėpia. Kai jaučiu, kai matau kokį nors grožį aplinkui. Tai gali būti saulėlydis arba kokias nors gražias linijas, kurias kur nors pamatau: audinyje arba tiesiog kur

nors gražiai padėtoje rankoje. Važiuodama maršrutiniu autobusu, pastebiu moterį, kurios labai graži ranka ar graži išvaizda.

– Ar karo metu dažnai išvyksti iš šalies?

– Pagrindinis karo Ukrainoje poveikis – prioritetų ir vertybių pasikeitimas. Po tokio išgyvento streso tavo viduje viskas pasikeičia. Pavyzdžiui, iki karo nesuvokiau, kad taip labai myliu Kyjivą ir taip labai myliu Ukrainą. Svarstydavau galimybę, kad galbūt išvyksiu mėnesiui, pagyvensiu kur nors užsienyje, arba dirbsiu, tarkime, pusę metų. Juk tai įdomi patirtis. Kodėl gi ne? Prasidėjus karui, visiškai neturiu noro kur nors išvykti. Mane daug kur kvietė, bet man labai sunku išvykti. Aš noriu būti čia. Aš myliu Kyjivą, myliu Ukrainą. Noriu kalbėti apie tai, kas man yra ukrainietiška.

– Pakalbėkime apie Lietuvą. Kaip Tu ją atradai ar Tave kažkas atrado?

– Tiesą sakant, tai buvo pirmas ar antras mėnuo po plataus masto išiveržimo. Man parašė V. Mačianskaitė iš galerijos „Contour“, kad jai patinka mano darbai ir jai būtų įdomu su manimi dirbti. Ji

juos aptiko visiškai atsitiktinai. Nuo tada ji mane labai remia, rengia mano parodas. Todėl viskas, kas vyksta Lietuvoje, yra Vilmos dėka. Ji visada yra šalia ir mane labai palaiko. Praėjus keliems mėnesiams po mūsų pažinties ji pasikvietė mane į svečius. Mes jau penkerius metus bendraujame ir dirbame kartu.

– Kiek žinau, Tavo darbai Lietuvoje jau rado ir savo pirkėjų. Komercinė pusė Tau juk taip pat svarbi?

– Svarbi. Juk reikia iš ko nors gyventi.

– Ar gali iš savo kūrybos komfortiškai gyventi?

– Ne, negaliu. Mano keraminė skulptūra nelabai paklausi, nes ji trapi ir žmonės ne visai ją supranta. Pastaruoju metu atsiranda daugiau susidomėjusių, paskatintų tų, kurie ką nors jau nusipirko. Nesenai pas mane atėjo klientė ir pasakė: „Aš žiūriu į šį darbą trečioje parodoje, ir viskas – noriu jį įsigyti.“ Tačiau dažniausiai žmonės perka mano vazas arba tai, ką galima pavadinti vazomis, nes į jas galima pamerkinti gėlių. Tačiau apskritai gyvenau iš mokymų, o skulptūros man yra tiesiog savo pačios malonumui.

MUZIKOS ŽURNALISTIKA – VEIDRODIS, O NE RINKOS

Rašė Toma Vidugirytė

Per knygų mugę vyko ir muzikos industrijos konferencija „Murmurs“, kurioje pakalbinome keletą svečių. Praėjusiame numeryje skaitėte pokalbius su dviem iš Vokietijos atvykusiais svečiais. Šiame numeryje pristatome pokalbį su muzikos žurnalistu iš Lenkijos – Jareku Szubrychtu. Jarekas dirba žurnalistu dienraštyje „Gazeta Wyborcza“, yra radijo laidos „Ciężko na sercu“ vedėjas Lenkijos radijuje „Trójka“, buvo muzikos žurnalo „Gazeta Magnetofonowa“ (2015–2020 m.) įkūrėjas ir vyriausiasis redaktorius.

Anksčiau jis bendradarbiavo su dauguma didžiųjų lenkijos žiniasklaidos priemonių ir vadovavo muzikos portalams „T-Mobile Music“ bei „Red Bull Muzyka“. Jis yra ir knygų apie muziką autorius, o už knygą „Skóra i ćwieki na wieki. Moja historia metalu“, asmeninį požiūrį į andergraundo metalo istoriją, buvo nominuotas Gdynės literatūros apdovanojimui. Taip pat yra ir „Mystic Festival“ komunikacijos vadovas. „Murmurs“ konferencijos metu pakalbinome J. Szubrychtą apie jo kelią, muzikos žurnalistiką ir jos ateitį.

– Ar gali papasakoti mums savo istoriją, kaip Tu atėjai į muzikos verslą? Kas Tave sudomino?

– Įsitraukiau į muziką ne tik kaip mėgėjas, bet ir kaip aktyvistas, niekada to nevadiniau verslu. Nemaščiau tokiais terminais, nes man buvo gal penkiolika metų. Tai buvo komunizmo žlugimo laikotarpis – 1989 m., buvau jaunas metalo muzikos gerbėjas ir atradau, kad egzistuoja tokie dalykai kaip fanzinai, kur gerbėjai gali skelbti savo istorijas apie grupes, rengti interviu su grupe ar rašyti recenzijas. Šie žurnalai buvo visiškai savadarbiai ir platinami paštu arba atnešami į koncertus. Iki tol net nežinojau, kad tai egzistuoja, ir galvojau, kad

medija yra kažkas labai centralizuoto, nes nežinojau, kad yra kitas modelis.

Užsisakiau vieną iš fanzinų ir man pasisekė, kad jis nebuvo labai geras. Jei jis būtų buvęs labai geras, aš tikriausiai būčiau pabūgęs ir neišdrįšęs rašyti. Taigi pradėjau leisti savo fanziną. Vėliau įsitraukiau į koncertų organizavimą ir padėjau draugų grupėms, turėjau savo grupę, taigi visiškai nuo pagrindų įsitraukiau į metalo sceną. Praėjo keleri metai, metalo muzikos scena tapo profesionalesnė, kai kurie fanzinai išnyko, bet keli tapo profesionaliais žurnalais. Kai kurie pažįstami, užsiėmę kasečių mainais, tapo profesionalais, dabar turi įrašų leidyklas, kurios vis dar egzis-

tuoja. Kai kurie žmonės pradėjo rengti koncertus vietiniuose baruose ar kultūros centruose, o dabar mes kartu kuriname „Mystic Festival“.

Nebuvo taip, kad turėjau planą tapti muzikos verslo profesionalu. Viskas įvyko tiesiog savaime ir supratau, kad, nors ir dariau skirtingus dalykus muzikos scenoje, rašymas apie muziką man yra reikšmingiausias dalykas.

– Lietuvoje turime *freelancinę kultūros žurnalistiką. Kaip yra Lenkijoje?*

– Daugmaž tas pats. Muzikos medijų liko labai nedaug, jos kovoja už išlikimą ir negali sau leisti turėti komandą su darbo sutartimis, todėl dažniausiai dirba

MŪSŲ DALIS

Mateusza Skwarczeko / „Gazeta Wyborcza” nuotr.

nėti įrašus? Tai daro leidyklos. Manau, kad kaip žurnalistas neturėtume įsitraukti į šį naratyvą. Jei būsime apibrėžiami kaip rinkos dalis – tada taip, mes nesvarbūs. Tačiau jei padedame menininkams paaiškinti auditorijai, ką jie kuria ir kodėl, padedame jai suprasti, ką menininkai daro, tada tai svarbu.

Menas padeda suprasti kitus žmones ir save. Mes naudojame jį kaip veidrodį arba kaip akinius, todėl mes, žurnalistai, ir turėtume būti tas veidrodis ar tie akiniai. Jei mes žiūrime į muzikos žurnalistiką ar kultūros žurnalistiką per šią perspektyvą, ji yra tiek pat reikalinga ir svarbi, kiek kada nors buvo. Gal net daugiau, nes šiame muzikos, filmų, žodžių ir kitų dalykų sraute mes visi nebežinome, kaip naviguoti.

– Ką manai apie šios srities ateitį? Gal ji taps svarbesnė ir geriau apmokama?

– Kalbant apie ekonominę pusę, nematau šviesios ateities, bet kai kalbame apie kultūrinę muzikos ar kultūros žurnalistikos reikšmę, manau, kad ji tikriausiai išliks svarbi.

Tai nėra tai, kas patiks masėms, nes masinis kultūros vartojimas neįtraukia kritinio mąstymo apie kultūrą. Jis įtraukia į rinkodaros procesus. Taigi, jei pradėdamas rodyti naujas kultūrinis filmas ir tu eini į kiną tik tam, kad dviem valandoms pamirštum savo problemas, tuomet eisi pažūrėti kitų „Transformerių“, ir viskas. Tau nereikia žurnalistų, kad tai suprastum. Žinoma, yra rašytojų, kurie pateiktų labai gilia „Transformerių“ analizę, bet šiai auditorijai nereikia paaiškinimo, nes tai tarnauja kitam tikslui.

Žmonėms, kurie galvoja apie menų ir kultūrą kaip apie kalbą, skirtą komunicuoti su skirtingais žmonėmis ir suprasti save geriau, šis rašymo tipas ir kultūros refleksija visada bus svarbi. Įmanoma, kad technologijos atskirs šiuos du pasaulius, nes, pavyzdžiui, muzika, kuriama tam tikram tikslui, tarkime, bėgimui, gali būti sugeneruota mašinų, nes joje svarbiausia ritmas. Tam nebūtinai žmogaus sukurtas grojaraštis. Gal tai bus atskirta nuo to, ką dabar vadiname kultūra? Juk tam nereikės kritinės refleksijos, bet likusi dalis yra vis dar ta pati, ir net daugiau.

Manau, kad vis daugiau žmonių reikės kokios nors alternatyvos ekranų pasauliui, ir galiu tai pastebėti žvelgdamas į jaunesnę kartą. Tai priežastis, kodėl bilietai į koncertus vis dar parduodami, nes tai daugiau, nei tik žiūrėti į artistus scenoje ir klausyti muzikos. Kalbame apie bendruomenę ir bendravimą, o norint komunicuoti reikia kito žmogaus.

– Kokių patarimų duotum jauniems žurnalistams, kurie nori pradėti rašyti apie muziką?

– Nuskambės kaip klišė, bet sek savo širdimi. Daryk savaip, rask savo vietą, ar tai būtų rašymas, ar scena. Kalbant apie kalbą, praktikuokis – rašyk daug, rašyk apie viską. Praktika – labai svarbu. Pirmiausia privalai turėti įgūdžių, o jų įgysi sunkiai dirbdamas. Turi parašyti milijonus žodžių, kad pasiektum sėkmės toje srityje, kurioje dirbi. Net jei turi geriausių idėjų, giliausių žinių ta tema, bet negali to perteikti žodžiais taip, kad žmonės mėgautųsi skaitydami, tai yra laiko švaistymas.

PRIREIKĖ DAUG METŲ DIRBTI ŠĮ DARBĄ, KAD TAI SUPRASČIAU, TODĖL NEGALIU KALTINTI ŽMONIŲ, KURIE JAUČIA, KAD TAI NEBŪTINA AR NESVARBU.

Nebijok priimti bet kokios kritikos iš išorės. Mokykis iš jos, ji neturėtų atbaidyti, neturėtum išsižeisti.

– Ką patartum norintiems gauti interviu iš labai žinomų grupių?

– Jeigu nori būti muzikos žurnalistu labiausiai todėl, kad sutiktum didelių žvaigždžių ir rengtum interviu su jomis, pirmiausia reikėtų suprasti, kad tai neteisinga priežastis. Labiausiai neįtikėtinos ir įdomiausios istorijos yra tos, kurios dar nepapasakotos, o tos didelės žvaigždės savas istorijas jau papasakojo milijonus kartų. Tai priežastis, kodėl jie siek tiek pavargę ir nenori kartotis. Jei sutinka pasikalbėti, turėsi

15 minučių, gal 20 ar 30, jei pasiseks, tačiau tai nėra pakankamai laiko, kad padarytum ką nors puikaus, kalbant apie žurnalistinio darbo vertę. Tuo tarpu žmonės, kurie vis dar neatrasti, kurie neturėjo galimybės papasakoti savo istorijos, turės laiko ir kantrybės ir todėl geriausias interviu padarysi būtent su jais.

Tačiau, žinoma, galiu pasakyti ir kaip gauti tuos geidžiamus interviu. Buvo „Gorillaz“ albumo premjera ir aš parengiau vienintelį lenkišką interviu su Damonu Albarnu iš „Gorillaz“. Aš neprašiau šio interviu. Vadybininkų pasamdyta viešųjų ryšių įmonė susisiektų su manimi, nes jie žinojo, ką darau Lenkijoje, ir paklausė, ar noriu parengti interviu su „Gorillaz“. Aš, žinoma, sutikau.

Tikrai dabar nekovoju dėl interviu su garsiais atlikėjais, nes žinau, kad net jei sutinka, jie nenori to daryti, o jei norės, tuomet susisieks patys. Žinoma, prieš 30 metų svajoju apie tai, bet dabar žinau, kad galų gale tai ne taip svarbu. Gera kalbėti su savo dievinais atlikėjais, tikrai įdomu. Kai kuriuos gailiesi sutikęs, kai kurie yra puikūs, bet tai labiau maitina tavo vidinį gerbėją, nei yra rimtas žurnalistinis darbas. Tai nėra nieko blogo, bet pakalbinti garsių atlikėjų sąrašas nepadaro tavęs puikiu žurnalistu.

– Kad jau prakalbome apie tai... Gal prisimeni straipsnius, kuriuos dabar įvardytum kaip vienus geriausių savo darbų?

– Tai tikrai sunkus klausimas, nes per tuos metus parašyta milijonai tekstų. Vienas iš juokingų pavyzdžių – prieš 20 metų parengiau interviu su žmogumi vardu Andrew Keenas. Jis parašė knygą „Mėgėjų kultas: kaip šiandienis internetas žudo mūsų kultūrą“ („The Cult of the Amateur: How Today's Internet is Killing Our Culture“). Esmė, kad tai buvo kritika interneto, pagrįsto vartotojų turiniu, ir dar prieš „Facebook“, netgi prieš „MySpace“. Buvo daug kritikos ir „Wikipediai“. Kai parengiau šį interviu, tapau Lenkijos „Wikipedios“ aplinkos taikiniu. Buvau beveik *cancelintas* dar prieš tai, kai tai buvo išrasta, prieš socialinius tinklus, bet buvo įdomu. Po 20 metų paaiškėjo, kad Andrew buvo teisus daug platesne prasme, nei mes tada galėjome tikėtis, ir aš buvau teisus rengdamas tą interviu su juo.

Prisimenu kitą, visai ne apie muziką... Buvo praėję gal du mėnesiai, kai „YouTube“ buvo parduotas įmonei „Google“. Buvo trys žmonės, kurie sukūrė „YouTube“, ir aš kalbinau vieną jų, inžinierių iš JAV, apie tai, kaip atsirado „YouTube“, kodėl jie pardavė jį ir kuo tai taps. Parašiau straipsnį apie tai, kad „YouTube“ perims MTV vaidmenį, ir nunešiau žurnalui, kuriame tuo metu dirbau, bet vyriausiasis redaktorius pasakė, kad nešvaistys trijų ar keturių žurnalo puslapių kažkokiam nežinomam inžinieriui ir jo sukurtai svetainei. Jie nepublikavo šio interviu, tačiau pusę šio straipsnio publikavo kitas žurnalas, bet metais vėliau ir visi jau žinojo, kas vyksta, taigi tai jau nebuvo naujiena.

– Kas Tave motyvuoja rašyti? Juk kalbėjome ir apie konkurenciją, ir nemoityvuojantį atlyginimą...

– Tai puikus darbas, bet ne tada, jei galvoji, kad čia gali uždirbti daug pinigų. Kas mane motyvuoja? Man vis dar smalsu klausyti kitų žmonių, o per muziką išmokau juos pažinti.

laisvai samdomi darbuotojai. Gali dirbti kultūros žurnalistu Lenkijoje visu etatu – aš esu vienas iš pavyzdžių, tačiau tokių yra tikrai labai nedaug, bet aš vis tiek papildomai darau ir kitus dalykus. Pajamos, kurias gauna kultūros žurnalistas, nedidelės ir nėra perspektyvos tai pagerinti, todėl šiais laikais dirbti visu etatu – tam tikra privilegija. Nemanau, kad kur nors pasaulyje dabar yra daug geriau.

– Tai kodėl kultūros žurnalistika yra svarbi?

– Prireikė daug metų dirbti šį darbą, kad tai suprasčiau, todėl negaliu kaltinti žmonių, kurie jaučia, kad tai nebūtina ar nesvarbu. Esmė, kad muzikos medijos suvokiamos kaip muzikos verslo dalis, ir to pasekmė, kad rinkodaros žmonės, leidyklos ar net kūrėjai galvoja, jog muzikos žurnalistika nesvarbi, nes geros apžvalgos, interviu neparduoda įrašų ar bilietų. Pradžioje ir aš galvojau: taip, jie teisūs, tačiau tada supratau: kodėl aš turėčiau pardavi-

Rašė Banga Elena Kniukštaitė
Nuotraukos Rytio Šeškaičio / MO muziejaus

Atsidarius naujausiai MO muziejaus parodai „Gen Z. Viskas vienu metu“, be abejo, pajutau poreikį joje apsilankyti. Juolab kad mielas širdžiai MO muziejus buvo kone pirmasis laiptelis vystant mano Lietuvos šiuolaikinio meno suvokimą. Tačiau ši paroda kiek kitokia – joje pristatomos tik dvi lietuviškos menininkės ir aštuoniolika menininkų iš užsienio. Turbūt labiausiai mane sudomino didžiosios parodos tarptautiškumas, nors ir turinys bei tema gana poliarizuojantys. Ironiška, mat pačioje parodos anotacijoje akcentuojama, kad ji „mėgina mažinti augančius kartų skirtumus“.

GIRL, SUGRAŽINKIME KAR PORTRETĄ IŠ MUZIEJAUS ER

Mintys apie MO muziejaus didžiąją parodą „Gen Z. Viskas

Dabar įsivaizduokite mane, žengiančią į parodą „Gen Z. Viskas vienu metu“. Žinoma, kad einu su lūkesčiais, abejonėmis ir, galiausiai, guviu jauduliu. Čekų kuratorius Michalo Novotný vizija sukompiliuoti dvidešimt menininkų padengiant įvairiausias kartos savitumus pasirodė ambicinga – Z karta, kaip ir bet kokia kita, yra unikali, su savais subtilumais. Tai pristatoma ir paaiškinama pirmoje salėje: atvirumas ir jautrumas, sugrįžusios geopolitinės įtampos, agresyvus kapitalizmo fonavimas, nuolatinių tapatybės paieškos, eskapistinės tendencijos, skaitmeninis amžius. Galiu pripažinti, kad taip, kiekviena ši dėdė moji atspindi kartos paveikslą.

Jau pirmoje salėje buvo galima suprasti, apie ką yra parodos architektūra, kurta Gabrielės Černiavskajos. Suapvalintos pieno baltumo sienelės kūrė labirinto įspūdį. Priešingai nei daug atviresnės ir vientisus naratyvus grįstos praėjusios didžiosios parodos „Amžinai laikina“ erdvės, „Gen Z. Viskas vienu metu“ lankytoji siūlo fragmentiškesnį pasakojimą – kaip ir per varomomis suformuoti „kambariukai“, kurių kiekvienas skiriamas vienam menininkui. Skirtingi autoriai tyrinėja skirtingas temas,

liečiančias anksčiau mano išskirtus kartos aspektus. Todėl linijinio pasakojimo parodoje nėra. Viena vertus, tai logiška, nes bet kokia karta yra kaip tinklas, mozaika, kurią atskleisti linijškai ir be minimaliausio generalizavimo tiesiog neįmanoma. Tačiau, manau, fragmentiškumas taip pat prisidėjo prie kūriniių krūvio suvienodinimo.

NETAKTIŠKAS LEIDIMASIS GILYN

Pradėti kalbėti apie patį parodos turinį galiu vis dėlto jau nuo pirmųjų žingsnių. Apsupti pagrįstomis, bet kiek pateisinimais dvelkiančiomis įžanginėmis anotacijomis, salėje akiplėšiška iškabinti slovakų tapytojos Dominikos Kováčikovej kūrinių. Teptuko išglostyti, simbolių kupini iš pažiūros mergaitiški siužetai pristatomi kaip keliantys aktualių klausimų apie mielumo seksualizavimą, objektyvizavimą, brendimo patirtis. Kaip linijinio pasakojimo neturinčiai parodai ekspoziciją pradėti kūrinių, liečiančiais brandą, atrodo nelogiška – jei iš anksto spręstume, kad už šio pasirinkimo buvo toks pamąstymas.

Vis dėlto, man pasirodė, kad pradėti parodą būtent šios menininkės darbais ne itin tinka. Nors kūrinių ir turi gilių, prasmingų potekstų, jie tikrai daug įdomiau atsiskleistų parodos viduryje ar net

mažesnio mastelio ekspozicijoje. Net ir perskaičius skrupulingą D. Kováčikovej kūrybos paaiškinimą, tapybos darbai parodos pradžioje žiūrisi kaip iš dalies fetišistinis turinys, užduodantis nerimtą, vienplanį toną ne tik apie „Gen Z. Viskas vienu metu“, bet ir apie pačią kartą. Kad ir kokios kontekstinės, konceptualios glūdumos suptų bet kokį vaizdą, matoma tai, kas matoma. Vaizdas kalba už save. Šiuo atveju aluzijos į lilitiškus personažus, erotika be būtinybės mėgina kelti klausimų apie socialines

problemas, o tai nuoširdžiai atrodo ne tik ne laiku, bet ir ne vietoje.

Savo skeptišką požiūrį išsinešiau ir į kitas parodos saleles. Man jos tonas buvo užduotas. Tik paėjusi toliau kiek nustebau – pasimatė parodos fragmentiškumas, nes nuo visiškai nesubtilios jos pradžios buvo galima pajusti perėjimą iki technologijų ir sudėtingesnių egzistencinių klausimų. Lenkijos menininkų Weronikos Wysockos ir Oksanos Pawełko kurtas filmas pa-

smurto zona, kurioje viskas priklauso nuo esančių subjektų.

Kūno nefiziškumo tema pasirodė aktuali vien savarankiškai, menininkei skirtoje salelėje. Ji dar aktualesnė tampa parodos kontekste, turint omenyje, kad dabartinėje visuomenėje Z kartos atstovams būdingas gyvenimas po dinamiškesniu skaitmeniniu stiklu. Daugeliui jaučiamas poreikis dokumentuoti savo gyvenimą, o ypač savo išvaizdą. Paklusnumas grožio standartams sekiantis kaip niekad iki šiol. Stebint S. Nōmm kūrinį, sunku atsiboti nuo minties, kad kūno kontrolė šandien yra intensyvi, bet ji įgauna dar vieną sluoksnį – persikelia į skaitmeninę erdvę. Kūnas ne tik patiriamas, bet ir nuolat stebimas, vertinamas, koreguojamas.

Didelį įspūdį paliko lenkės Helenos Parys kūryba. Parodoje pereinant į tapatybės tyrinėjimų sluoksnį, menininkės realistiška maniera padėjo tiksliai įkūnyti išgalvotus *alter ego*. Tapatybės kismas salėje varijuoja tarp naivuolės ir fatališkos moters, atitolusios paslaptingosios ir koketės. Apnuoginta moters figūra, atspindinti kompiuterio ekrane, abejingas jos žvilgsnis į žiūrovą kūrinėje „Gundytoja“, rodos, susitaiko su neišvengiamu objektyfikavimo veiksmu. Tuo pačiu metu „Gundytoja“ netgi primena nuolat vizualiojoje dailėje išskylančią Veneros motyvą. Taip menininkės kūryboje atsiranda įtampa tarp kontrolės ir susitaikymo – figūra vienu metu yra ir stebima, ir pati suvokia savo matomumą.

Greta šio ir kitų moterišką tapatybę tyrinijančių H. Parys kūrinių labai stipriai išsiskiria realistiška skulptūrinė instaliacija „Laisva mergina“. Nuvargusi, kone mieganti merginos figūra gali būti vertinama ir kaip autoportretas, ir kaip dvasinės būsenos įmaterialinimas. Be savaimės suprantamo kūrinio keliamo žavesio, man „Laisva mergina“ priminė neretą kartos būseną – išoriškai laisvą, tačiau viduje išsibalsavusių ir pervargusių nuo nestabilių aplinkos realių.

Kaip matome, parodoje apie Z kartą netrūksta feministinė teorija ir požiūriu persmelktų darbų. Tai nekėlė tiesioginės frustracijos – labiau paskatino apmąstyti feminizmo ir moteriško žvilgsnio vaidmenį mūsų kartoje. Ypač ryškiai čia atsiskleidžia ketvirtosios feminizmo bangos idėjos, akcentuojančios įtraukumą ir toleranciją įvairių socialinių ir biologinių lyčių atžvilgiu. Tai leidžia manyti, kad kūno ir tapatybės klausimai parodoje tampa vienu pagrindinių kartos apibrėžimo būdų, nors jie ir neišsemia viso šiuolaikinės patirties kompleksisko. Įdomu, kad būtent šie darbai pasirodė vieni iškalbingiausių parodos kontekste. Nors, žinoma, čia gali būti juntama ir mano pačios šališka pozicija.

Vis dėlto kūno ir tapatybės temos nėra vienintelės, formuojančios Z kartos patirtį. Ukrainiečių tapytoja Olga Krykun savo erdvėje pristato iš pažūros paprasto, mielo turinio kupiną tapybą. Dvelkianti naivumu, ji primena akademizmo nesužalotą koloritą ir siužetus. Menininkės „asmeninė naivoji dailė“ suponuoja atsargią distanciją, įtampą rusijos agresijos fone, kuri, net jei kartais fiziškai ir nepaveiki, tampa neišvengiama skaitmeninėje erdvėje.

Lėlės, gėlės ir gluminantis laikrodžio motyvas primena liminalias būsenas ir gyvybės efemerišką prigimtį. Naiviojo meno samprata čia pasitelkiama rafinuočiai – atsiribojimas veikia kaip nuovargis ir liūdesys. Jis tampa ne ironiško lengvumo ženklui, o tylia nuovargio ir neišvengiamo nerimo išraiška.

TARP REPREZENTACIJOS IR REDUKCIJOS

Parodoje daug išsiskiriančių kūrinių – ar atlikimo, medijos prasme, ar konceptualiais klodais. „Gen Z. Viskas vienu metu“ siekia aprėpti sudėtingą, daugiasluoksnę kartos patirtį, tačiau kaip parodinė visuma išlieka nevienareikšmė. Nors ekspozicijoje netrūksta stiprių, konceptualiai pagrįstų individualių kūrinių, jų galia neretai susilpninama bendro kuratorinio naratyvo kontekste. Medijų įvairovė ir tematinis spektras, apimantis tapatybę, kūniškumą, geopolitinį nestabilumą ir skaitmeninės realybės keliamą susvetimėjimą, ne visuomet virsta nuosekliu, svarių pasakojimu. Priešingai – dėl fragmentiškos struktūros ir hierarchinio suluginimo įspūdiško paroda kartais praranda kritinę įtampą.

Ypač ryškus kontrastas tarp deklaruojamų temų ir jų reprezentacijos. Kalbant apie perdegimą, nerimą ar geopolitinę įtampą, parodoje pasirenkamas atsargus, sušvelnintas tonas, kuriame dominuoja grafinio dizaino sprendimai, artimi lengvai infantilizuotai vizualinei kalbai. Kyla klausimas, ar tokia raiška iš tiesų atspindi kartos patirtį, ar veikiau ją supaprastina, paversdama lengviau vartojamam įvaizdžiui. Toks lengvo

suvartojimo bruožas, be abejo, suteikia MO muziejui būdingą prienamumą kuo platesnei auditorijai. Šis neatitikimas tarp kartos savirefleksijos ir jos reprezentacijos tampa viena pagrindinių parodos įtampų vietų, turint omenyje, kad Z kartos savivoka dažnai grindžiama ironija, savirefleksija ir kritišku santykiu su supančia realybe – bruožais, kurių parodoje pasigedau.

Susidaro įspūdis, kad parodoje pristatomi kūriniai neretai yra stipresni už juos jungiantį kuratorinį karkasą. Dvidešimt individualių, unikalių menininkų balsų geba išsakyti jautrias, aktualias patirtis, tačiau bendrame ekspozicijos kontekste jie tarsi praranda dalį savo aštrumo. Išėjau iš parodos svajodama apie aiškesnę kuratorių poziciją, mažiau vizualinio glaistymo ir daugiau konceptualaus nuoseklumo, kuris leistų ne tik reprezentuoti, bet ir kritiškai išsakyti kartos būseną.

Vis dėlto, nepaisant šių trūkumų, „Gen Z. Viskas vienu metu“ išlieka reikšminga kaip bandymas reflektuoti dabarties jaunosios kartos patirtį. Paroda kelia svarbių klausimų apie tai, kaip mūsų karta yra matoma ir reprezentuojama – tiek iš vidaus, tiek iš išorės perspektyvų. Ir nors atsakymai joje nėra iki galo įtikinantys, pats bandymas juos formuluoti liudija neišvengiamą poreikį mūsų kartą suprasti. Galbūt tai ir yra Z kartos portretas – viskas vienu metu, daug, fragmentuota. Ir kiekvienas bandymas jį paaiškinti nebūtinai mažina kartų skirtumus. Turbūt tik prideda dar vieną sluoksnį triukšmo.

TOS DVIŲ. vienu metu“

liečia Z kartai taip būdingą perdegimą ir individualumą. Savotiškai su filmu siejasi W. Wysockos skulptūros ir metalo darbai – medžiagos prigimties ir tikrovės, gyvybės neišbaigtumo nagrinėjimai salėje tampa temine kryžkele. Lengvi, organiškų formų skulptūriniai objektai greta siurrealistinio filmo įnešė tam tikros šviesos ir net optimizmo, taip subalansuodami erdvę.

MOTERIŠKUMO ARCHITEKTONIKA

„Gen Z. Viskas vienu metu“ toliau mane maloniai stebino. Į akį ypač krito estės Sarah'os Nōmm tekstilės kūriniai – juose atsigręžiama į moters kūno vaidmenį istoriniame kontekste, su galios santykiais, socialiniais nuostatais siejant korsetą ir plaukus. Tiesą sakant, neįsivaizduočiau tinkamesnės medijos siekiant įkūnyti minimas temas. Verpimo, vėlimo, audimo technikos kūriniams pridoda tam tikro grubumo. Jis perduoda įtampą, kuri per amžius supa kūno disciplinavimą per aprangą, institucijas ir kitus faktorius. Ne ką mažiau svarbūs S. Nōmm plėtojamoms intymumo sampratos tyrinėjimams pasitelkiant lovos rėmą. Lankytojas taip perkeliama į miegamojo erdvę, kuri paprastai suvokiama kaip saugi ir intymi. Tačiau tolygiai ji gali tapti agresijos ir

SUSIDARO ĮSPŪDIS, KAD PARODOJE PRISTATOMI KŪRINIAI NERETAI YRA STIPRESNI UŽ JUOS JUNGIANTĮ KURATORINĮ KARKASĄ.

Recenzavo Goda Dapšytė

TEARFUL WORDS

Repertuarą sekite www.menuspaustuve.lt

Tomo Tereko nuotr.

- REKOMENDUOJAMA:** gedėjusiems ir gebantiems su humoru pažvelgti į žmogiškąją egzistenciją.
 NEREKOMENDUOJAMA: manantiems, kad ne apie viską galima juokauti.

Gedulas – viena individualiausių ir kartu universaliausių žmogiškų patirčių, tačiau apie jį viešumoje kalbama itin mažai. Kai kalbama, pabrėžiama gedinčiųjų stiprybė. Gedulas – nepatogi tema, nes primena, kiek daug mes nekontroliuojame, koks nenuspėjamas gali būti gyvenimas ir kad viskas aplink mus – realiai, o ne poetiškai laikina.

Atsispyrusi nuo lietuviškų raudų tradicijos jaunosios kartos režisierė Agnė Ambrozaitytė spektaklyje „Tearful Words“ (liet. „Ašaroti žodžiai“) bando kelti klausimą, kaip teisingai gedėti šiandien? Atsakymo kartu su aktoriais Digna Kulionyte, Justina Burakaitė, Sauliumi Ambrozaičiu, Aurelijumi Pociumi ir Kotryna Chmieliauskaite, vokaliste Salomėja Petronyte ir tūbininku Miku Kurtinaičiu režisierė ieško per pavienius, iš pirmo žvilgsnio tarpusavyje mažai susijusius fragmentus, o sujungia juos netikėtu, bet taikliu humoru.

Pagrindinis Andrėjos Puskunigytės scenografijos elementas – didžiulė širma-ekranas, o tarsi ledynai vis atskiriančios jo dalys vis pridengia „Menų spaustuvės“ scenoje atsakymų, išiečių ar ašarų ieškančius aktorius. Taip sukuriamas saugus filtras, kurio neretai ieško šiuolaikinė visuo-

menė, kai kas nors atvirai prabyla apie neišvengiamą pažeidžiamumą. Tik tai kartu ir kiek atitolina publiką nuo gana subtilaus ir intymaus sceninio veiksmo. Dianos Barkovskajos kostiumai taikliai atspindi po netekties išvirkščiu virtusį pasaulį.

Spektaklis formuojamas iš trapių, vienas su kitu lyg nesusijusių, švelnios ironijos lydimų fragmentų nuo slėpynių žaidimo iki užuojautos reiškinio šarvojimo salėje nejaukos (choreografė Ugnė Kavaliauskaitė), nuo aktorius mokymosi verkti iki paukščių čiulbėjimo lydimos procesijos, nuo teisingo gedėjimo seminaro iki išsilaisvinimo dainuojant. Pasakojimas apie tai, ką reiškia gedėti, formuojamas ne kaip rišlus pasakojimas, o kaip atpažįstamų momentų mozaika iš minimų, daugelio patiriamų, bet sunkiai paaiškinamų, gedului būdingų bangų.

Apie nepakeliamą, todėl nutildomą skausmą scenoje kalbama lengvai ir neprikisamai: segantis auskarą, lūždamos nusvyra rankos, o vienas prisilietimas prie to, kas nebesiekiamas, gali iš naujo sudaužyti širdį, tačiau visa tai netrukdo čia pat pašmaikštauti, nes, nepaisant netekčių, skausmo ir sutrikimo, su visu tuo neišvengiamai tenka gyventi.

LIETUVIŲ MIRTIES PRANEŠIMAI.
VIENO SPEKTAKLIO ISTORIJARepertuarą sekite www.teatras.lt

Milžinų paunksmėje – taip trumpai būtų galima apibendrinti ir Karolio Kaupinio debiutą Lietuvos nacionalinio dramos teatro Didžiojoje scenoje, ir jo vystomą pasakojimą apie teatrą.

Keturių valandų originalus pasakojimas apie beneueinančią TO lietuvių teatro epochą kuriamas gretinant (ir net kartais apkeičiant vaidmenimis) dokumentiką ir fikciją. Susireikšminęs režisierius kartu su asmeninių dramų draskomais aktoriais ne itin sėkmingai, gal net kiek desperatiškai bando rekonstruoti spektaklį apie Romeo ir Džuljetą. Tiksliau, prikelti bandoma ne spektaklį, kuris toje pačioje scenoje sėkmingai rodomas jau 23 metus, o jo premjeros akimirkos stebuklą, kurio, kaip atskleidžia interviu ekrane, nematė publika, o vienintelis liudytojas – režisierius Oskaras Koršunovas. Ši pasakojimo linija tampa akstinu pakalbėti apie lietuvių teatrą, jo tradiciją, legendas ir peripetijas. Spektaklyje kvestionuojamas ne tik režisieriaus, bet ir paties teatro kultas.

Scenos ekrane dominuojančios gausios ištraukos iš televizijų ir teatrų archyvinių vaizdo įrašų be paaiškinimų, ir ne visada pagal atpažįstamą logiką, įsiterpia, papildo, o kartais sujaukia pasakojimą (vaizdo projekcijų autoriai – Simonas Glinskis ir Ričard Žigis). Jo ritmą palaiko nuolatinė įspūdingos nuo hiperrealistinės iki hiperpoetinės svyruojančios Paulės Bocullaitės scenografijos kaita. Visa tai brėžia paralelę tarp gyvenimo ir spektaklio efemerškumo. Akimirka atkurti mirusieji ekrane ir suvaidintas bandymas atkurti spektaklį scenoje – vienodai bergždžios pastangos pagauti akimirka.

Kritikos, ironijos ir net šaržo nevengiantis spektaklio dramaturgas ir režisierius K. Kaupinis, ir atrinkdamas, ir montuodamas, ir spektaklyje kontekstualizuodamas archyvinę medžiagą, stokoja precizikos. Jos užtenka tik vienai, bet paveikiausiai ir įdomiausiai spektaklio scenai – aktorius pragari. Dainiaus Gavenonio įkūnijamas aktorius po įtariamą savižudybės atsiduria pragare, kur sifiškai suka ratu milžinišką rąstą, o vaizdo projekcijoje matoma trumpa, nuolat besikartojanti dokumentinė ištrauka iš Eimunto Nekrošiaus spektaklio repetitijos, kurioje režisierius išsako itin lakoniškas pastabas. Ši kankinantį aktorius ir režisieriaus santykį atskleidžianti scena – kone genialus mūsų teatro tradicijos ir aktorius paradokso apibendrinimas.

Spektaklyje taikliai nuvainikuojamas teatro (ir meno apskritai) su(si)reikšminimas, apnuoginama jo bejėgystė prieš amžinybę ir kartu neslepiamas susižavėjimas ir nuolankumas scenai, jos kūrėjams ir korifėjams. Tik, regis, pritrūks ta atidumo ir atjautos tiems, apie ir per kuriuos pasakojama. Todėl net prabilęs apie mirusiuosius spektaklis primena išorinį auditą, kai, nepaisant vidinės logikos, priežastingumo ir mastelio, iškeliami faktai, dokumentai, citatos labiau ieškant objektyvumo nei tiesos.

- REKOMENDUOJAMA:** K. Kaupinio kūrybos gerbėjams.
 NEREKOMENDUOJAMA: patyrusiems ar išmanantiems lietuvių teatro istoriją.

Dmitrijaus Matvejevo nuotr.

Rašė Rita Stanelytė, Laura Šimkutė

Norintiems kokybiškų meno studijų visai nebūtina skubėti į sostinę. Studijuoti ir mėgautis turiningu kultūriniu gyvenimu galima ir vėjuotos Baltijos jūros pakrantėje esančioje Klaipėdoje, kur Lietuvos muzikos ir teatro akademija (LMTA) ruošia muzikos, teatro ir šokio specialistus. Sau tinkamas studijas ras ne tik norintys įgyti bakalauro, bet ir magistro laipsnį. Nuo šių metų rudens startuoja ir atnaujinta muzikos ir edukacijos bakalauro studijų programa, kurioje save atrasti galės tie, kurie nori tapti ne tik profesionaliais atlikėjais, bet ir prisidėti prie ateities muzikos talentų ugdymo.

Dainiaus Kazūkausko nuotr.

STUDIJUOTI MENŲ – Į UOSTAMIESTĮ

SUSIFORMAVUSIOS ILGAMETĖS STUDIJŲ TRADICIJOS

Prieš 55-erius metus susikūręs LMTA Klaipėdos fakultetas nuėjo dinamišką ir kupiną kaitos ieškojimų kelią, kurio metu susiformavo gilios meno pedagogų ir atlikėjų rengimo tradicijos. Šiame fakultete prasidėjo nemažo būrio aktyviai ne tik Klaipėdos mieste ir Šiaurės Lietuvos regione, bet ir visoje Lietuvoje kuriančių ir dirbančių kultūros darbuoto-

jų, muzikos pedagogų, atlikėjų, šokio, teatro meno puoselėtojų kelias.

Keletą dešimtmečių Klaipėdoje rengiami plataus profilio šokio pedagogai, ne tik tobulinantys sportinių ar pramoginių šokių disciplinų įgūdžius, bet ir puoselėjantys tautinio šokio tradicijas. Būsimieji šokio pedagogai mokosi ir kitiems scenos menams, tokiems kaip teatras ar muzika, priklaus-

ančių disciplinų, kad baigę studijas gebėtų puikiai organizuoti šokių pasirodymus ar renginius.

Ilgą laiką uostamiestyje rengiami profesionalūs teatro ir renginių režisieriai – studijuodami jie mokosi ne tik teatro meno, bet ir klauso sustiprintų meno istorijos ir teorijos paskaitų, įgyja vertingų vadybos žinių, praverčiančių tolesnėje profesinėje veikloje.

Šiuo metu LMTA Klaipėdos fakultete galima rinktis iš trijų bakalauro ir penkių magistrantūros studijų programų. Siekiantys bakalauro laipsnio čia gali studijuoti teatro ir renginių režisūrą, šokį ir edukaciją bei muziką ir edukaciją. Norintys įgyti magistro laipsnį žinias gali plėsti studijuodami chorvedybą ir vargonininkavimą, džiazą ir populiariąją muziką, orkestro muziką, styginių instrumentų (gitaros) ir taikomojo teatro disciplinas.

MUZIKA IR UGDYMAS – KARTU

Profesionalus muzikos atlikėjas ir pedagogas kartu. Būtent tokią įvairialypę specialybę galės įgyti studentai, pasirinkę studijuoti LMTA Klaipėdos fakultete nuo 2026-ųjų rudens. Muzika ir edukacija – atnaujinta LMTA muzikos studijų bakalauro specializacija, skirta tiems, kurie svajoja ne tik patys muzikuoti, bet ir padėti kitiems pažinti muzikos pasaulį.

Studentai Klaipėdoje gali rinktis iš keliolikos smulkesnių specializacijų: fortepijono, styginių, pučiamųjų ir mušamųjų, liaudies instrumentų ir akordeono. Taigi jie galės profesionaliai groti vienu iš muzikos instrumentų, įvaldyti dainavimą ar chorinį dirigavimą ir, be to, įgyti pedagogo kvalifikaciją. Toks platus pasirinkimas leis kiekvienam rasti tinkamiausią kelią, augti kaip menininkui ir pedagogui, tapti žmogumi, kuris ne tik atlieka muziką, bet ir, pasitelkdamas ją, kuria prasmingą ryšį su žmonėmis.

„Šiuolaikiniame pasaulyje muzikai vis dažniau veikia ne individualiai, o palaikydami dialogą su ugdymu, kultūra, bendruomene. Būtent tokią muzikos profesionalo sampratą formuoja LMTA muzikos studijų specializacija – muzika ir edukacija. Ši specializacija turi aiškias misiją – rengti muzikos atlikėjus ir ugdytojus, kurie muziką paverčia gyvu dialogu ir atveria ją kaip bendravimo, patirties ir bendrystės erdvę. Ji skirta tiems, kurie nori ne tik mokytis, bet ir kurti, telkti, inicijuoti pokyčius ir matyti savo profesiją kaip įvairių veiklų sąveiką“, – sako Rūta Girdzičiauskienė, LMTA Klaipėdos fakulteto Muzikos katedros profesorė, socialinių mokslų daktarė.

SPRENDŽIA MUZIKOS PEDAGOGŲ REGIONUOSE TRŪKUMA

„Visose Lietuvos mokyklose trūksta mokytojų – ne išimtis ir muzikos pedagogai. Ypač sudėtinga situacija muzikos edukacijos srityje yra regionuose – ten labai trūksta muzikos mokytojų. Maža to, atokesni Lietuvos regionai pasigenda ir profesionalių muzikos atlikėjų. Todėl ir sumanėme tokias studijas, kuriose derėtų muzika ir pedagogika“, – apie atnaujintos specializacijos atsiradimą pasakoja LMTA Klaipėdos fakulteto dekanė Loreta Jonavičienė.

Pasak jos, šiuolaikinis muzikos mokytojas turi būti įvairiapusis, kvalifikuotas savo srities specialistas, ne tik muzikos pedagogas, bet ir atlikėjas, renginių organizatorius ir projektų vykdytojas, turėti sceninės patirties ir gebėti ją perteikti mokiniam. Šiuolaikinis muzikos atlikėjas turi turėti pedagoginių, organizacinių įgūdžių. Atnaujinta bakalauro muzikos atlikimo programa sieks atliepti tai, ko šiandien tikimasi iš šiuolaikinio muzikos mokytojo.

„Programa sąmoningai plečia profesinės veiklos lauką. Profesija čia suvokiama ne kaip darbo vieta, o kaip veiklų tinklas, kuriame susipina muzikavimas, ugdymas, kūryba, bendradarbiavimas ir socialinė atsakomybė. Taigi ir šios programos absolventai bus ne tik muzikos mokytojai, bet ir patiričių kūrėjai“, – sako profesorė R. Girdzičiauskienė.

ŠOKIO MENININKAS TADAS ALMANTAS: KARTAIS GYVENIMAS BŪNA TAMSUS – NEBIJAU IŠ TO PASIJUOKTI

Kalbino Ieva Klimaitė
Nuotraukos Maximiliano Tobiaso Kafanke'ės

„Lietuvoje daug užmojo. „Aš negaliu“ čia neegzistuoja“, – šypsosi mokslus Vokietijoje neseniai baigęs ir į Kauną sugrįžtantį šokėjas, choreografas, šokio mokytojas Tadas Almantas. Užsienyje storą odą užsiauginęs menininkas į Lietuvą atveža pirmąjį savo solo spektaklį – premjerą „Kartais gyvenimas būna tamsus“.

– Tada, kaip atrodė Tavo šokio kelias? Kokie jo vingiai šiandien atrodo svarbiausi?

– Vaikystėje turėjau daug fizinės veiklos, buvau aktyvus vaikas, tačiau pasižymėjau ir gera vaizduote – nuolat prisigalvodavau įvairių menamų situacijų ar net įsivaizduojamų veikėjų. Galbūt todėl gana greitai patraukė gatvės šokis – kažkas tarp fiziškumo ir fantazijos.

Gatvės šokis man buvo hobis. Su šiuolaikiniu šokiu, galima sakyti, susipažinau atsitiktinai. Šokio stovykloje Ignalinoje Marijanas Staniulėnas ir „M“ studijos komanda vedė šokio užsiėmimus. Dalyviams jie parodė filmą „Pina“ apie Pinos Bausch vokišką šokio teatro tradiciją. Jis mane nepaprastai sužavėjo – panorau pasukti į šią pusę.

Mano pirmaisiais šiuolaikinio šokio mokytojais „M“ studijoje buvo Marius Pinigis ir Lina Puodžiukaitė – jie mane inspiravo, panorau tapti profesionaliu šokėju. Mano tėvai nėra menininkai, šeimoje jų taip pat buvo nedaug, tad kelias klojosi per atradimus. Vėliau – šokio teatras „Aura“, paruošiamoji grupė intensyviai šokantiems mėgėjams, M. K. Čiurlionio menų mokykla ir studijos užsienyje: iš pradžių – Nyderlanduose, paskui – Vokietijoje. Dabar turiu šokio bakalauro ir šokio pedagogikos magistro laipsnius.

– Kaip atrodė studijos ir gyvenimas užsienyje? Ar buvo momentų, kai šoki norėjosi nustumti į šalį?

– Studijos buvo labai intensyvios – ilgas tvarkaraštis, daug mokomųjų dalykų. Vykdavo ne tik praktinės, bet ir kontekstinės pamokos, pavyzdžiui, šokio istorijos ar anatomijos. Tik vėliau supranti, kaip svarbu turėti tokius įrankius, pajunti jų naudą.

Dėstytojai sąmoningai mums duoda išbandymų – tiek fizinių, tiek psichologinių ar protinių. Vis laukėme, kada pasidarys lengviau, galėsime atsikvėpti. Tačiau bandymas išeiti iš komforto zonos niekada nesibaigė. Labai džiaugiuosi, kad sugebėjau studijas pabaigti, galėjau augti, pažinti save, pamatyti, kaip elgiuosi sudėtingose situacijose. Šiandien tai turi įtakos ir darbiniam kontekstui.

– Ar labai skiriasi Lietuvos ir Vokietijos šokio laukas?

– Pastebiu, kad Vokietijoje karpomi kultūros biudžetai, menkiau finansuojami maži pastatymai, laisvai samdomų menininkų darbai. Daugiau dėmesio skiriama teatrams, operoms, didesniems pastatymams. Juos dažniausiai žiūri visai kitas žiūrovų kontingentas – pradedant jų poreikiais, amžiumi ar tuo, dėl kokio meno – tradicinio ar eksperimentinio – jie ateina.

Šokio lauke daug diskutuojama apie hierarchijos santykius, lyčių, rasės, kūno galimybių klausimus. Pastatymų metu neretai atvyksta intymumo koordinatoriai – žmonės, atsakingi už kontaktinį darbą, prisilietimus, taip siekiant išvengti klaidų ar prastą prasmę pasenusių darbo metodų. Sutartryse nurodomos konkrečios darbo valandos – jei numatyta pietų pertrauka, žmonės iš tiesų pietauja.

Daug dėmesio skiriama menininkų darbo gerovei, tačiau kartu atsiranda ir daug biurokratijos. Visi šie dalykai formuoja visą šokio lauką, o iš to galima daug ką išmokyti – apie monopolizavimą, perteklines galias, apie tai, kad daug ką lemti gali ne tik tavo gebėjimai. Apie tai Lietuvoje, prieš studijas užsienyje, galbūt niekada nebūčiau susimąstęs, todėl tai labai įdomu.

– Kokią didžiausią pamoką iš metų, praleistų svetur?

– Išsinešu įvairių patirčių, platesnį akiratį, pažintį su kitokių požiūriu ir, be abejonės, daug smagių prisiminimų. Supratau, kad apie mane, Lietuvą, Rytų šalis užsienyje žinoma mažai. Per tuos metus užsiauginau storesnę odą, nes už savo buvimą kitoje šalyje tenka lengvai pakovoti. Lietuva man kol kas atrodo daug jaukesnė.

Gan ilgai Vokietijoje jaučiausi emigrantu – sudėtinga biurokratija, kitoks mentalitetas... Lietuvoje pajaučiau daug ši-

lumos, o šokio lauke – veržlumo. Čia daug užmojo. „Aš negaliu“ Lietuvoje neegzistuoja. Net jei finansavimas daug menkesnis nei Vokietijoje, o teatrų žymiai mažiau, lietuvių lygis ne ką prastesnis. Pastebėjau, kad čia daug kalbama apie raišką pasitelkiant jausmą, emocijas. Vokietijoje daugiau kalbėdavome apie sąnarius, o žodžio „jausmas“, ko gero, negirdėjau nė vienoje paskaitoje.

– Kaip keičiasi Tavo požiūris į šokį? Kokie dalykai tampa vis svarbesni, įdomesni?

– Po truputį didėja pasitikėjimas savimi, auga drąsa – jaučiu, kad esu savo rogėse. Kuo toliau gilinuosi ir matau kuriančius lietuvių ir užsienio menininkus, jų kūnų galimybes, kaip plečiasi šokio laukas, tuo labiau noriu augti pats.

– Kaip per laiką pasikeitė Tavo santykis su savo kūnu?

– Laikui bėgant atsiranda brandesnis suvokimas apie save, kiek galima spausinti kūną plačiaja prasme. Žiūrint atgal, labiausiai įstrigo, kad kūnui reikia duoti pailsėti nuo stipraus streso – ilguoju laikotarpiu svarbu būti ne sprinteriu, o bėgti maratoną. Atkurti savo rezervus. O kūnas, nors dar esu jaunas, amžėja – neša savo našta.

– Netrukus su „Nuepiko“ pristatysi šokio ir teatro spektaklį „Kartais gyvenimas būna tamsus“. Kaip kilo jo idėja?

– Šią idėją brandinau pusantrų metų. Norėjau dirbti su savo kūnu – juk įprastai choreografiją kuriu kitiems. Stebėjau senus muzikos įrašus iš koncerto ir pamačiau grupę „Mazzy Star“. Dešimtas dešimtmetis, Los Andželas, psichodelinis rokas. Dėmesį patraukė jauna vokalistė, man patiko jos manieras. Pradėjau internete skaityti apie grupę, klausytis interviu. Per vieną jų vokalistės paklausė: „Ką atsakai tiems žmonėms, kurie sako, kad jūsų muzika jiems per tamsi?“ „Kartais gyvenimas būna tamsus“, – atsakė ji.

Ši frazė tapo mano spektaklio, kalbančio apie sunkumus, pavadinimu. Čia atsispindės tam tikri asmeniniai mano gyvenimo etapai: vaikystė, paauglystė, studijos, jų metu patirti tikri ar įsivaizduojami sunkumai. Tai nėra vien tragedija – situacijose ieškau ir komiško, plaku jas į bendrą mikšą, ieškau šviesos. Galbūt tai padės pakylėti tuos, kurie jaučiasi esantys tamsoje. Man svarbiausia, kad žiūrovas suvoktų tam tikrą spektaklio potekstę – šviesą, suprastų, kad daugumą sunkumų galime įveikti, kad yra būdų su gyvenimo tamsa dorotis. Norisi suteikti viltį, o kartais iš tų sudėtingų situacijų ir pasijuokti.

Spektaklyje „Kartais gyvenimas būna tamsus“ žiūrovai išvys ir akimirku iš mano gyvenimo. Pavyzdžiui, vaikystėje televizorius man buvo draugas – žiūrėdavau viską: nuo filmukų iki „Depeche Mode“ koncertų ar „Operos fantomo“ įrašų. Pirmoji scena prasideda būtent nuo to – veikėjo, stebincio transliacijos per televizorių.

– Spektaklis – apie gebėjimą tamsoje pamatyti šviesą. Pats esi labiau optimistas ar pesimistas?

– Buvo tamsių momentų, bet šviesa ateina. Daug kas pareikalavo jėgų, tačiau susitvarkyti su sunkumais pavyko. Sakytčiau, kad esu realistas, aplinkiniai sakytų, kad esu pesimistas, – dėl reiklumo sau, lengvo nepasitikėjimo, savikritikos. Kuo mažiau leidžiu abejonėms save apnikti, tuo daugiau padarau.

+

Spektaklis „Kartais gyvenimas būna tamsus“ bus rodomas: gegužės 23 d. Kaune, Kauno miesto kameriniame teatre, gegužės 24 d. Vilniuje, „Menų spaustuvėje“.

+

+

+

Iš ispanų kalbos vertė Agnė Pulokaitė
Parengė Ieva Raudeliūnaitė
Nuotrauka Bradley Waller

Cilės režisierius Marco Layera pirmą kartą kuria spektaklį Lietuvoje ir dirba su lietuvių aktoriais ir kūrėjais ieškodamas dialogo tarp klasikinio teksto ir šiandienos pasaulio patirčių. Gegužės 28–29 d. Lietuvos nacionalinio dramos teatro Naujojoje salėje vyks spektaklio – apie tėvų ir vaikų santykius, visuomenei nereikalingus senstančius kūnus, pastangas pritaipyti ir ieškoti savęs, grįžimą namo ir artumo paieškas juose premjera.

REŽISIERIUS MARCO LAYERA: KALBĖJIMAS APIE SENATVĘ – POLITINIS GESTAS

Atspirdami nuo Tennessee'io Williamso „Geismų tramvajaus“ fabulos, naujojo spektaklio kūrėjai „Geismo“ veiksmą išplečia į trijų skirtingų erdvių: Berlyno, Lietuvos ir Bangladešo – lauką, leidžiantį apmąstyti skirtingus gyvenimo modelius, galios santykius ir pasaulio netolygumus. Perkeldamas veiksmą į senelių globos namus ir keisdamas veikėjų amžių, režisierius su kūrybine komanda kviečia žvilgtelėti į senatvės, globos, matomumo ir priklausymo bendruomenei klausimus platesniame kontekste.

Šiame interviu M. Layera pasakoja apie sprendimą jungti skirtingus geografinius ir kultūrinius kontekstus, naujų personažų kūrimo reikšmę ir pirmuosius susitikimus su lietuvių aktoriais bei bendro darbo principus. Pokalbis atveria kūrybos procesą, kuriame klasikinis tekstas tampa atspirties tašku ramiai, bet atidžiai refleksijai apie žmogų ir jo vietą šiuolaikiniame pasaulyje.

– Spektaklyje veiksmas perkliamas į trijų netikėtai susikertančių erdvių lauką: Berlyną, Lietuvą ir tolimąjį Bangladešą. Kodėl greta Lietuvos kaip artimiausio konteksto buvo pasirinktos būtent šios geografiškai ir kultūriškai nutolusios vietos?

– Spektaklio veiksmo vietomis pasirinkdamas Berlyną, Lietuvą ir Bangladešą siekiu braižyti kritinį šiuolaikinio pasaulio žemėlapi. Čia kalbame

ne tik apie geografines koordinatas, bet ir apie taškus globalios hierarchijos piramidėje. Berlynas – centras, Lietuva – Europos periferija, o Bangladešas – periferijos periferija, t. y. vieta, kur vakarietiškas modelis pradeda badyti akis ir tampa neįtikinamas.

Tokias skirtingas vietas pasirinkau dar ir dėl to, kad jos žiūbia trintį. Kai jos susipina tarpusavyje, pamatome, kad pasaulis veikia ne kaip horizonta-

lus tinklas, o veikiau kaip suskaidyta struktūra, kurioje vienos teritorijos tarpsta gerovėje, kitos, priešingai, pasmerktos žlugti. Tai struktūra, kur vieni yra saugomi, kiti – valdomi, treči – tiesiog paaukojami.

– Kodėl svarbu analizuoti dviejų skirtingų pasaulėžiūrų susidūrimą ir jų konfliktą – progresyvumo ir konservatyvumo kontekstus?

– Nepateikiame progresyvumo ir konservatyvumo susidūrimo kaip skirtingų pasaulėžiūrų konfliktų. Abi jos yra dvi skirtingos smurto formos, abiem atvejais žmogus tampa mūsų lauku. Mūsų spektaklio pagrindinė veikėja neranda savo vietos nei laisvame Berlyne, nei konservatyviame Vilniuje, o tai leidžia mums parodyti, kad abu modeliai neišvengiamai klasifikuoja, hierarchizuoja ir galiausiai atmeta.

– Kodėl buvo svarbu įtraukti naujų, originale neegzistuojančių personažų? Kuo jų atsiradimas reikšmingas spektaklio prasmei?

– Svarbu dėl to, kad nenorėjome, jog spektaklis liktų hermetiškas, suprantamas tik vyresniųjų kartai. Jauni personažai leidžia priartinti pasakojimą prie dabarties, kalbėti apie du skirtingus būdus gyventi, geisti ir suprasti pasaulį; jie atstovauja kartai, kuri nebetiki stabilumu ir nesileidžia paperkama progreso pažado. Be to, kai kurie šių personažų leidžia mums atskleisti dar vieną temą – globos ir rūpybos srities institucionalizavimą ir joje egzistuojančias socialiai nesaugias darbo sąlygas. Jie taip pat suteikia daugiau prasmės pačiam kūriniui: leidžia atskleisti, kaip sistema yra vienodai žiauri tiek jauniems, tiek senyviems žmonėms.

– Senstančio žmogaus kasdienybė, jo atsidūrimas senelių globos namuose ir senstančio kūno vaizdavimas Lietuvoje vis dar suvokiami kaip nepatogūs, dažnai nutylimi klau-

mai. Ar sąmoningai renkatės šias temas kaip būdą provokuoti žiūrovo mąstymą ir emocinę reakciją?

– Pasirinkimas kalbėti apie senatvę, spektaklio veiksmo perkėlimas į senelių globos namus – politinis gestas. Socialinės struktūros, įskaitant kultūrinės, paprastai žmones skirsto ir vertina pagal produktyvumo ir jaunystės kriterijus, o jų neatitinkančius individus atmeta ir padaro nematomus. Užleisti šiems žmonėms sceną man atrodo svarbu ir neatidėliotina tiek politiniu, tiek meniniu lygmeniu, ir tai reikia daryti visame pasaulyje. Turime savęs paklausti: kada individas nustoja vertės teatre? Kas nusprendžia, kad kūnai (ne)nusipelno būti matomi? Kam mūsų kultūroje priklauso teisė į matumą, girdimumą ir prasmę?

– Gvildenami amžėjimo klausimai ir jaunystės kulto dominavimas kultūroje ir visuomenėje. Ar ši tema spektaklyje įgyja metaforinį lygmenį, apimančią ne tik individo patirtį, bet ir platesnę sistemą, kurioje jis egzistuoja?

– Mums buvo neįdomu vien perkelti „Geismų tramvajų“ į kitą šalį, norėjosi pakeisti veikėjų amžių, jų asmeninius konfliktus nagrinėti sisteminėje sviesoje, o tai galiausiai leido apmąstyti, kaip traktuojame galutinį žmogaus gyvenimo etapą, globos atidavimą į svetimas rankas, institucinį smurtą, senelių infantilizavimą, perdėtą vaistų vartojimą ir nestabilių bei nesaugių darbo sąlygų kūrimą.

– Jūs jau buvote atvykęs į aktorių atranką Vilniuje ir pradėjote su jais dirbti. Kokį įspūdį jums, kaip režisieriui, padarė pirmieji susitikimai?

– Pirmieji susitikimai buvo labai vaisingi. Mane sužavėjo, kaip laisvai aktoriai vaidino – be jokių išankstinių nuostatų ar baimės suklysti. Jų gebėjimas improvizuoti, rizikuoti ir vadovautis intuicija padarė procesą gyvą ir organišką.

– Kaip atrenkate aktorius konkreitiems vaidmenims? Ką labiausiai vertinate jų darbuose?

– Kai renkuosi aktorius, vadovaujuosi intuicija. Paprastai daug labiau vertinu tai, kaip aktorius ar aktorė šoka, juda ir reaguoja į aplinkybes scenoje, nei tai, kaip taria tekstą. Mane traukia ryškios asmenybės: nebijančios apsijuokti, be išankstinių nuostatų, laisvos, neturinčios gėdos jausmo; tos, kurios verčiau vadovaujasi sąmone nei racionaliu protu, kurios nebijo atskleisti savo intymiausių, absurdiškiausių ir netikėčiausių pusių. Šiuo atveju pirma pasirinkau aktorius ir aktorės, o tada specialiai jiems rašėme pjesę.

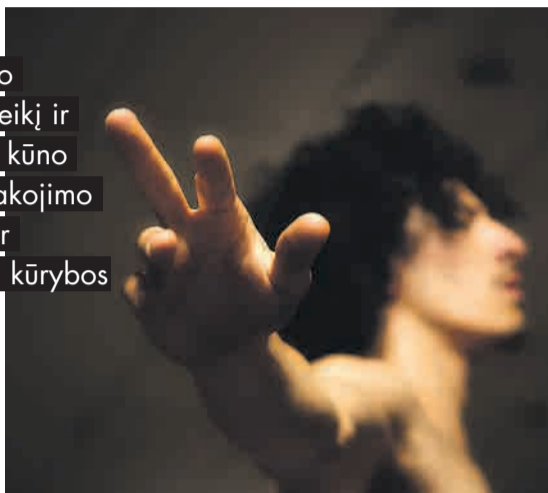
– Trumpai pristatykite kūrėjų komandą, su kuria dirbsite. Didžioji dalis jų – lietuviai. Kaip juos atradote ir kuo jums svarbus bendras darbas būtent su jais?

– Lietuvių kūrybinę grupę man pasiūlė teatro vadovybė. Kai kuriu užsienyje, man svarbu dirbti su vietiniais menininkais. Man įdomu kartu vystyti dialogą, pažinti iš arti tai, kas jiems rūpi, kur semiasi kūrybinių impulsų, idėjų ir kaip mato pasaulį. Šie mainai praplečia mano akiratį ir leidžia panirti į daug sudėtingesnę ir labiau praturtinantį kūrybos procesą. Kalbu ne tik apie spektaklio sukūrimą, bet ir apie erdvę, kurioje susitinkame, kurioje susikerta skirtingos perspektyvos ir kurioje jos viena kitą keičia.

ADRIANAS CARLO BIBIANO – APIE KŪNĄ, ATMINTĮ IR TRAUMAS: NENORIU IMITUOTI JAUSMO

Kalbino Justė Litinskaitė

Šokio performanse „man niekada nepriklausiusi kaltė“ Adrianas Carlo Bibiano tyrinėja fizinės, seksualinės ir emocinės traumos ilgalaikį poveikį ir jos įsitvirtinimą kūne. Performanse atsiskleidžia vyrų pažeidžiamumo, kūno atminties ir išmokyto elgesio modelių temos, o kūnas tampa ne tik pasakojimo priemone, bet ir gyvu archyvu, kuriame saugomos praeities žaizdos ir atsiveria galimybė išsilaisvinti. Pokalbyje choreografas atvirai dalijasi kūrybos procesu ir tuo, kaip asmeninės patirtys virsta judesiu scenoje.

– Ką reiškia šis šokio performansas Tau?
– Man jis – apie baimės įveikimą. Kiekvieną kartą pasirodydamas aš ją patiriu, bet, pasirodymui pasibaigus, galiu nusimesti streso ir baimės našta.

– Ar Tavo kūnas, lyg koks archyvas, nuolat perrašomas pasirodymo metu?
– Performanse leidžiuosi į praeitį ir parnešu dalelę jos į dabartį. Scenoje pats sprendžiu, kiek praeities noriu įsileisti ir galiu suvaldyti. Tačiau reikia būti atsargiam: fiziniai išgyvenimai, patiriami pasirodymo metu – hiperventiliacija, įtampa – tampa tikri, juos reikia filtruoti.

Mano kūnas turi šokėjo atmintį, bet kartu saugo gyvenimo patirtį. Kyla klausimas: kiek yra tikra, o kiek – šokis? Nenoriu imituoti jausmo, bet ir nenoriu prarasti kontrolės. Ši pusiausvyra sudėtinga – iš jos ir kyla dalis baimės.

– Tyrinėji vyrų smurto patirtis, kurios visuomenėje vis dar stigmatizuojamos. Ar buvo sunku jas atskleisti scenoje?
– Kalbėti apie traumą dažnai laikoma silpnumo ženklu. Buvo sunku nuspręsti, kiek ir kaip apie tai pasakoti. Iš pradžių buvo daugiau medžiagos, bet kartais mažiau yra daugiau. Daug ką teko iškirpti.

Kitas sunkumas – kūnas – pagrindinė mano išraiškos priemonė. Būtų lengva šiomis temomis kalbėti žodžiais. Tačiau kadangi kūnas yra mano įrankis, turėjau viską vėl patirti per jį. Fizinio ar seksualinio smurto atveju ne žodžiais, o pojūčiai ir fizinis kontaktas kelia jausmų.

– Kodėl svarbu apie tai kalbėti?

– Vyrų dažnai mokomi tylėti – kalbėti apie seksualinę, fizinę ar psichinę prievartą reiškia silpnumą. Sulaužius šį kodeksą, keičiasi vyro savęs suvokimas. Tai gali lemti atsitraukimą, depresiją, net savižudybę. Sužinojau, kad tokių atvejų Lietuvoje yra daug.

Įdomu, kaip smurtas toleruojamas iš kartos į kartą. Šiuolaikinė jaunoji karta emociškai sąmoningesnė – ji lengvai nepriima smurto šeimoje. Aš kilau iš šeimos, kur žodinė ir fizinė prievarta buvo įprasta ir priimtina.

Kartais pats įvykis nėra sudėtingiausia dalis. Sunku pasidaro vėliau, kai atsiranda dirgiklių ir suvoki, kad nesijauti gerai, bet neturi priemonių tai spręsti. Reikia išmokyti nubrėžti ribas, pasakyti „ne“. Mane domina padariniai – reikia priminti sau, kad tai ne tavo kaltė ir kad yra išeitis.

– Kūrybos proceso metu bendradarbiai su psichologe Agniete Kairyte. Kodėl?

– Agnietė padėjo atsižvelgti į žiūrovų, ypač nuo potrauminio streso sindromo (PTSS) kenčiančių žmonių, poreikius. Tam tikri elementai – šviesa, garsas, vaizdai – gali būti dirgikliai.

– Traumą scenoje lengva paversti estetinė valiuta. Ar Tau tai buvo svarbus etinis klausimas?

– Anksčiau dirbau su kitų žmonių patirtimis, bet šįkart emocinis krūvis buvo mano paties. Taigi etinis klausimas išsisprendė savaime – man nereikėjo svetimos patirties transformuoti ar estetizuoti. Dirbau su sava.

– Kaip kūrei choreografiją?

– Bandžiau įvairius metodus, bet jie neatrodė nuosirdūs. Lyg būčiau sekęs kiemo nors instrukcijomis. Todėl sukūriau kūno būsenų, kurias turėjau pasiekti, „žemėlapi“. Kuo giliau įeidavau į kurią nors būseną, tuo labiau atsiskydavau formas. Choreografija kai kur grubi, techniškai nešvari, tačiau labiau žmogiška.

– O garsas?

– Garsas – asmeniškasis. Esu kilęs iš Meksikos. Mano santykis su meksikietiška muzika ilgai buvo sudėtingas, nes ją siejau su tėvu. Tik vėliau su ja susitaičiau. Šiek tiek jos girdisi fone. Girdėti ir garsaus skaičiavimo elementas. Daugelį žmonių skaičiavimas ramina, bet aš jį siejau su bausme, tad pasirodyme tai šiek tiek dviprasmiška.

– Ar pasirodymai suteikia Tau katarsį?
– Kiekvieną kartą.

man niekada nepriklausiusi kaltė

06 17
Vilnius

premjera

06 18
Kaunas

idėja

**Adrian Carlo
Bibiano**

**Karolina
Latvytė-Bibiano**

choreografas
ir atlikėjas

**Adrian Carlo
Bibiano**

kompozitorius

**Dominykas
Digimas**

mentorius

**Mantas
Stabačinskas**

šviesų
dailininkas

**Renaldas
Bartulis**

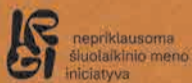
kostiumo
dailininkė

**Morta
Nakaitė-Digimė**

konsultantė
psichikos
sveikatos
klausimais

**Agnietė
Kairytė**

organizuoja

finansuoja

partneriai

informaciniai
partneriai

370

bilietus platina

bilietai.
PLG

šokio
performansas

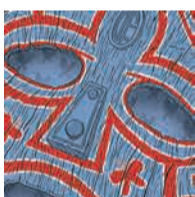

**GALÈRA
GARSU**
Self-released

Oho... Kas čia buvo? Prieš keletą metų laimėtas konkursas „Garažas“ ir mes jau turime tai? Ponai ir ponios, buvau labai optimistiškai nusiteikęs dėl jaunosios kartos, bet jeigu taip ir toliau, aš sakysiu: „Tempkite mane ir visus velnius į šitą galeriją!“ Albumas „Garsu“ yra rimtas kandidatas tapti šių metų geriausiu darbu, provokuojančiu kitus kolektyvus mąstyti giliau, bandyti drąsiau ir nebijoti suklysti. Grupė, dėl narių gausos labiau primenanti grupuotę, nusprendė į vieną katilą sumesti žanrus, kurie, švelniai tariant, nėra pats dažniausias jaunimo pasirinkimas: džiazą, progresyvią roką, psichodeliką ir netgi roko operą, ir išvirė tokią sriubą, kad ją ragauti – pats didžiausias malonumas. Mano manymu, „Galèra“ dar ir sugebėjo iš visos šitos eklektikos išspausti popmuziką, padaryti ją skanią ir lyg kokie Franko Zappos ar Kamasi Washingtono anūakai paskleisti gerą žinią. Aš jus patikinu, užtikrinu ir skelbiu, kad taip ištransliuoti akademiškai muzikai artimas kompozicijas plačiai visuomenei Lietuvoje retai kam pavyksta. Nežinau net kaip pasakyti, bet šis albumas – lyg elementorius tokiai muzikai svetimiems žmonėms, o ja jau besimėgaujantiems – šviežio oro ir šviežio rokenrolo gurkšnis. Jau laukiu nesulaukiu, kur „Galèros“ klajonės, o gal net ir šiek tiek klejonės, nuves (man pačiam norėtusi vienos kitos ramesnės kompozicijos, nes dabar dauguma yra *larger than life*), kokius sprendimus priims ir kaip derins meną su ribota doze kičo. Fantastiškas darbas, kurį pasitinku ne tik garsiu, bet ir susižavėjusiu šuktelėjimu.

(„Spotify“, „Apple Music“, „YouTube“, „Pakartot“)

94 [★] 100

**DESPOTIN FAM
DRUGELIAI**
Self-released

Po M.A.M.A. apdovanojimų OG Version piktinosi teigdamas, kad Lilas ir Innomine muzika nėra tikras repas. Nori tikro repo? Štai tau albumas, kuris yra tikras repas ir kuriam dabar mažai kas prilygsta. Sukauptas, išskentėtas, užaugtas, išgyventas ir papuoštas liūdna šypsena, lyg trijulė priėmė juos nuolat lydėjusių melancholiją, suprato, kad pačios karščiausios dienos jau už nugaros, ir nusprendė nebebėgti. Pasakysiu paprastai: tai mano kartos albumas, žmonių, kurie, kaip sakė vienas klasikas, norėjo kažką įrodyti, o dabar jau... Na, jūs žinote. Aišku, jame nėra „Greičio“, kuris grupei yra ir palaiminimas, ir prakeiksmas, tačiau yra labai brandžių tekstų, yra aiški pozicija ir, kad ir kaip būtų keista, noras gyventi paprastai, tikrai, nuoširdžiai, be revoliucijų, įrodinėjimų ir pareiškimų. „Drugeliai“ skamba lyg apibendrinimas visko, kas buvo grupei nutikę, supratimas, kuo esi dabar, nesmerkimas savęs dėl to, kas pavyko ar nepavyko, ir viltingas, tačiau realistiškas žvilgsnis į priekį. Na, ir dar *instrumentalai*, kurie visas šias mano supratas žinutes įsuiavo į tokį gražų ir turiningą rūbą, kad net pats klausydamas šio albumo nurimau, atsisėdau, paklausiau, par... Ai, gal jums šitos dalies žinoti nereikia. Tiesa, jeigu tikėtės senųjų *despotinų*, turiu jus nuvilti. Visi augame, visi keičiamės, visi permąstome, todėl dabar jie ne apie vakarėlį. Jie apie pasibuvimą, pasisėdėjimą, pasikalbėjimą ir džiugesį būti vienas kito kompanijos dalimi. Kitą sakant, jų pilvuose drugeliai nebeskraido, jie juos stebi ir šiltai šypsosi.

(„Spotify“, „Apple Music“, „YouTube“, „Pakartot“)

93 [★] 100

MĖNESIO ALBUMAI

Donato Damarodo nuotr.

**MIGLOKO
IEVOS OBUOLIAI**
Creative Industries

Kas per mėnuo! Lengvai kūrenti studijų kampučiuose nuostabūs albumai tiesiog suliepsnojo ir niekas neplieskė taip ryškiai kaip Miglė Vilčiauskaitė, arba Migloko. Jos „Ievos obuoliai“ yra tiesiog fantastiškas albumas, stebinantis kiekvienu kūrinium. Žanrai keičiasi, vaizdiniai pinasi, balsas vinguriuoja, ir kiekviena „Ievos obuolių“ sekundė yra grynas malonumas. Senokai teko girdėti tokį nuogą, tokį jausmingą, tokį nuoširdų ir be baimės dvasingą darbą, su kuriuo norisi tiek ryte keltis, tiek vakare eiti miegoti. Įmesdama hipopo, triphopo, ambientinio folko ir kažko, ką turi tik ji (vadinčiau tai neįveikiama drąsa), Migloko sudėjo visą širdį į šį pusvalandį, nesijaudindama, ar albumas turi pusiausvyrą, ar galbūt kai kur būtų padėjęs vokalas, ar galbūt kai kurie kūriniai pagal logiką turėtų būti ilgesni. Čia logikos nėra, čia yra jausmas ir kūryba, kurią turi išgirsti kuo daugiau žmonių, nes man atsibodo, kad dažnai dėmesio sulaukia vidutinybės, o tikri talentai, dažnai nepatogūs talentai yra nustumiami į šoną, lyg būtų tik sau įdomūs menininkai. Nuo puikių ir gilių eilučių „Alkoholikų vaikuose“ iki ašarų spaudžiančio jautrumo „Žirgų mergaitėje“, nuo pirmųjų balsų dainoje „Ką reiškia mylėti“ iki jau minėto triphopo „Labirintuose“, – viskas čia lekia su tokia kūrybos vėju, kad ant tos Ievos obelės nėra vieno obuolio nelieka, o jie tiesiog daužosi į galvą, tau vis dar ir dar kartą šaukiant „Eureka!“ (žinau, kad pavadinimo paralelės yra ne tos, bet mane irgi nunešė...). Iš tiesų, tai yra kažkas ypatingo. Labai labai ypatingo!

(„Spotify“, „Apple Music“)

96 [★] 100

**SISYPHEAN
DIVERGENCE**
Edged Circle Productions

2026-ieji gali tikrai tapti lietuviško metalo metais. Tiek skandalai, tiek ištis stiprūs kolektyvai, tiek vienas po kito leidžiami įdomūs albumai užtikrina, kad sunkioji scena vėl neatsidurtų kažkur pramogų pasaulio paribuose, o įkaitinta iki baltumo geležis būtų kalama čia ir dabar, be jokių kompromisų. Šių įvykių fone išleidžiamas vilniečių „Sisyphean“ albumas skamba laiku ir vietoje. Šiek tiek *oldschoolinis* komandos juodmetalės veda nors ir pramintais, tačiau vis dar nemažai galinčiais takais, o sprendimai suteikti skambesiu *groove'o* tikrai nekenkia. Peržvelgdamas darbo pranašumus, galiu pasakyti, kad tai labai tvirtas darbas, kuriame labai tiksliai perduodama tai, kas norima, grupė nesiblaško, nesitaršo, o groja labai aiškiomis taisyklėmis pagrįstą metalą. Nesakyčiau, kad čia yra koks nors *purizmas*, tačiau save vadinantiems *true* metalistams „Divergence“ gali būti labai prie ausies. Kita vertus, muzika pastaruoju metu gyvena labai gyvastingą laiką, perkuria save, kontrastuoja, todėl tą pat akimirką jaučiu albumo uždaramą, pasirinkimą mažiau skirti dėmesio eksperimentams, o daugiau ištikimybei, ir šioj tokį senamadiškumą. Aišku, kaip minėjau, iki paskutinės odinės striukės siūlės lojaliems metalistams tai gali atrodyti kaip tik pats tas, tačiau aš norėjau, kad „Sisyphean“ juodmetalės būtų šiek tiek įvairesnis, šiek tiek atsiskaitantis kanonų, šiek tiek labiau *crazy*. Paprastai kalbant, kad gal šiek tiek skirtųsi nuo klasikų darbų ir neramintų, o piktintų. Metalas juk visada yra protestas, tai kodėl gi nepaprotestavus prieš pačius save?

(„Bandcamp“, „Spotify“, „Apple Music“, „YouTube“)

74 [★] 100

**BARBORA MATUZAITĖ
CIRCLES IN THE WIND**
Self-released

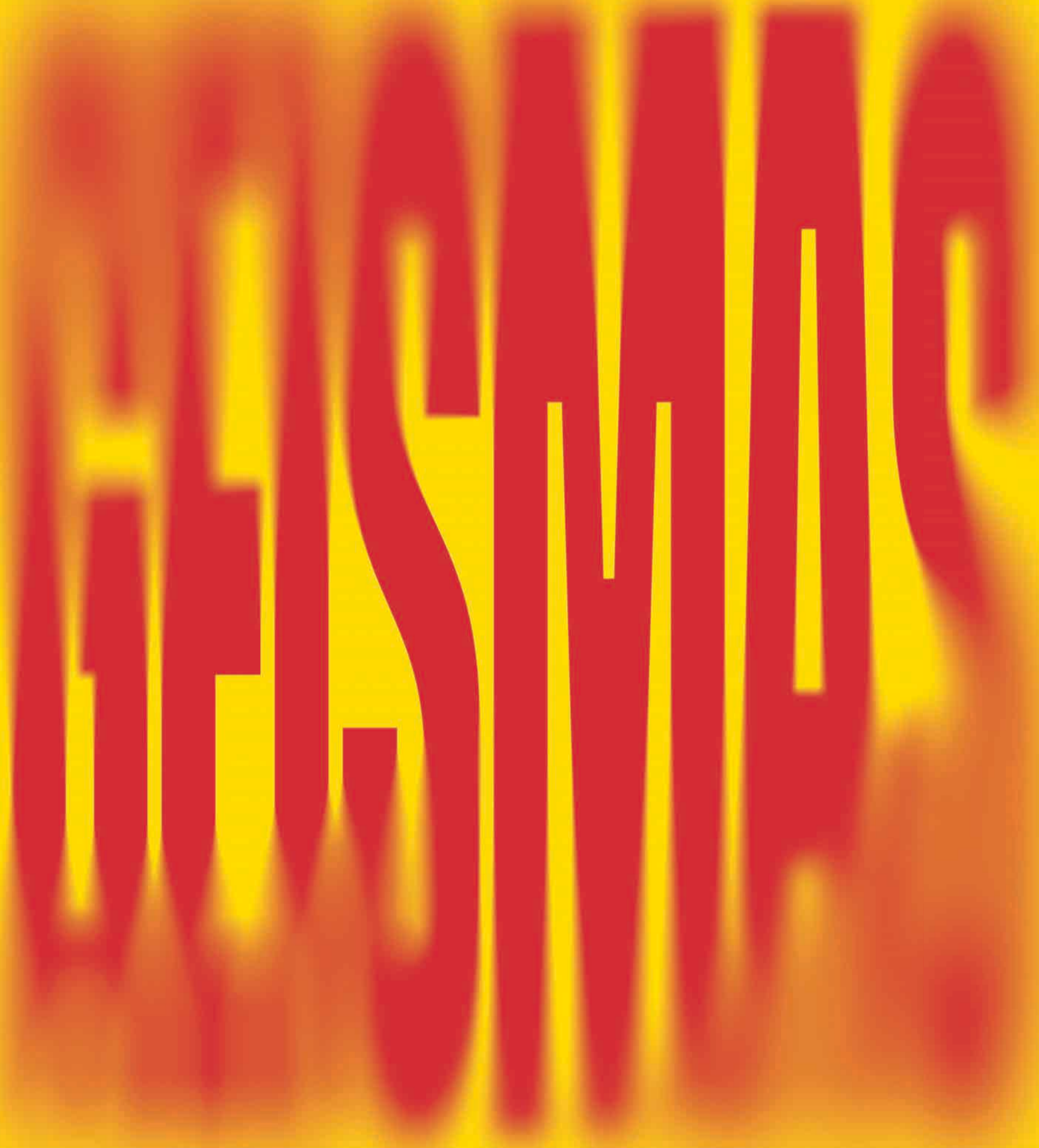
Pernai neprastai Lietuvos muzikinio pasaulio vandenį sudrumstusi Barbora Matuzaitė šiemet nusprendė dar pakelti ir vėją ir netrukus po debiutinio įrašo išleido mini albumą, kurio, spėju, pagrindinė funkcija buvo atskratyti palyginimų su amerikiečių legenda Joni Mitchell. Aišku, ironizuoju, bet tokių palyginimų buvo gausu, todėl nenuostabu, kad atlikėja ir jos komanda skambesį papildė, praplėtė ir, nors Barbaros balsas (ir nieko čia nepadarysi) labai panašus į Joni, visa kita dvelkia tiesiog 8-uoju dešimtmėčiu. Aranzuotės tapo sultingesnės, įvairesnės, nuo gryno folko nueita link popmuzikos skambesio, tačiau „Circles in the Wind“ vis tiek skamba labai kokybiškai ir įdomiai. Juk ko jau ko, bet dainų konstrukcijos išmanymo iš šios atlikėjos neatimsi. Mini albumas į ausį keliauja labai švelniai, be keistų viražų ar nepatogių *fillerių*. Tai ištis geras minėtąjį erą menantis darbas, kuriam labai norint galima prikišti *copy paste* elementą, tačiau girdėdamas, kokios ištis išraiškingos yra Barbaros dainos, susitaikai, kad tiesiog mergina... nežinau, gimė ne tuo laiku? Ne toje šalyje? Ir dabar telieka pasidžiaugti, kad tai nėra eilinis *pop / dance* ar kokio kitokio *beato* projektas, kuris vargina, o tiesiog jauna mergina su gitara (dabar jau ne tik su gitara, bet ir su krūva kitų instrumentų), turinti drąsos groti nepopuliarią Lietuvoje muziką, ir tai daryti gerai. Todėl tegul „besisukantys vėjai“ įsisuka ir į jūsų ausines, primindami, kad viskas, kas nauja, yra tiesiog pamiršta sena. Ir tai toli gražu neblogai.

(„Bandcamp“, „Spotify“, „Apple Music“, „YouTube“, „Pakartot“, „Soundcloud“)

85 [★] 100

Mes negalime vienas bekito.

LIETUVOS
NACIONALINIS
DRAMOS
TEATRAS

&6
SEZONAS

JUAN PABLO
TRONCOSO

REŽISIERIUS

MARCO
LAYERA

N
NAUJOJI
SALE

PREMJERA

2026 05
28, 29

Generalinė
rėmėja

NORFA

Informaciniai
partneriai

15

ŽMONĖS **370**

Spektaklį
finansuoja

K MINISTRY OF CULTURE OF
THE REPUBLIC OF LITHUANIA

bilietai.lt
2026

teatras.lt

KITI RODYMAI

2026 06
19, 20

N-16

Druskininku,
★ **HERMIS** ★

truputi gazuotas!

Druskininku,

★ **HERMIS** ★

LENGVAI GAZUOTAS
NATŪRALUS MINERALINIS VANDUO